بسم الله الرحمن الرحيم

هەیڤ

بەشی کوردی

یەکەم ژمارەی گۆڤاری هەیڤ لە ساڵی 2002 دا بڵاوکرایەوە

ژمارە (35) پایزی 2014ز ـ 1435ک

www.haiv.org

خاوەنی ئیمتیاز

نەشئەت غەفور سەعید

009647702265300

سەرنووسەر

د. دارا گوڵ حامید

009647702147004

جێگری سەرنووسەر

خالید حەسەن عەلی

009647501231123

بەڕێوەبەری نووسین

هاوژین طالب رضا

009647707601225

ڕاوێژکاری یاسایی

موحەممەد ڕەئووف ئەحمەد

009647701527323

دەستەی نوسەران

١- فاروق ڕەسوڵ یەحیا

٢- جەماڵ موحەممەد ئەمین

٣ - د. دیاری ئەحمەد ئیسماعیل

٤- شەماڵ موفتی

٥- د. محمد جميل الحبال

٦- د. کاوە فەرەج سەعدون

٧- بەرزان ئەبوبکر

٨- موحەممەد ئەحمەد

٩- ئەردەڵان صاڵیح عەزیز

١٠- موحەممەد حوسەین کەریم

دیزاین

زانیار ئەنوەر ئەحمەد

Zanyarkurdish@gmail.com

009647701487413

بۆ پەیوەندی

haivkurdy@gmail.com

www.facebook.com/kurdhaiv

ناونیشان: سلێمانی- شەقامی مامۆستایان-

تەلاری حاجی موحەممەد پێنجوینی- نهۆمی (٣)

هەندێك لەو ڕەخنانەی لە قورئان دەگیرێت 2

گەورەترین حەوزی مەلەکردن لە جیهاندا 3

زانستە شاراوەکانی ئیسلام/ 1 6

ئیعجازی قورئان لە بەکارهێنانی پۆزەتیف کۆنترۆڵ و نێگەتیف کۆنترۆڵ 9

زەوی لە نێوان زانست و قورئاندا 38

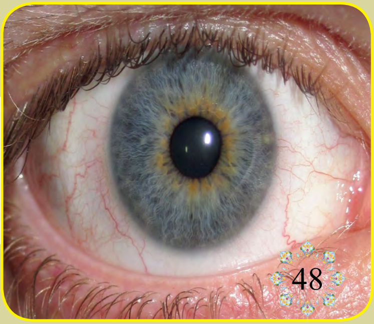

ألم نجعل له عينين 48

موعجیزاتی قورئانی

ڕۆشنایی دووهەم

ئەم ڕۆشناییە سێ نووری هەیە

ن: مامۆستا سەعیدی نوورسی

و: فارووق ڕەسووڵ یەحیا   Faruq_r@hotmail.com

نووری یەکەم:

قورئانی پیرۆز: ڕەوانیی بە خوڕ و.. ساغیی ناوازە و.. پشتگیریی مەحکەم و.. پەیوەندیی توندوتۆڵ و.. هاوکاریی بەهێزی چ لە نێوان ڕستەکانی و چ لە نێوان سیما و ڕوخسارە پێکهێنەرەکانی ئەو ڕستانەدا کۆ کردووەتەوە. هەروەک هاوئاهەنگی‌یەکی بەرزی لە نێوان ئایەت و ئامانجەکانی‌دا ساز داوە. ئەمەش بە شایەتیی زانستی: «ڕەوانکاری» و «گوزارەکاری» و بە شایەتیدانی هەزاران پێشەوای ئەم زانستانە، وەک: زەمەخشەری و سەککاکی و عەبدولقاهیری جورجانی. خۆ هەرچەندەش نزیکەی هەشت نۆ هۆکاری گرنگ هەن کە ئەو هاوئاهەنگی و هاوکاری و پشتگیری و ساغی و ڕەوانی‌یە دەشێوێنن، کەچی ئەو هۆکارانە هیچ کاریگەری‌یەکیان لە شێواندنی ئەو سیفەتە ناوبراوانەی قورئاندا نەبووە، تەنانەت پتر پشتی ڕەوانی و ساغی و پشتگیریی ڕستە و ئایەت و ئامانجەکانی قورئانیان گرتووە! هێندە نەبێت کە حوکمی خۆیان ڕایی کردووە و لە پشت پەردەی ڕێسا و ڕەوانی‌یەوە سەریان دەرهێناوە، تاکو ڕەوانیی هۆنینی قورئان گەلێ واتای گەورە و بەنرخ بەدەستەوە بدات، بە وێنەی «چرۆ»ی درەخت کە لە قەدی خشت و ڕێکی درەختەکاندا دەردێن و هەندێ گۆپکە و چوکڵەی بەرز و نزمی تێدا پێکدەهێنن، کەچی ئەم وردە چوکڵانە ڕێکیی لەشولاری درەختەکان نائاڵۆزێنن، بەڵکو لە ڕێیانەوە ئەو بەروبوومانە بە درەختەکان دەدرێن کە پتر جوانی و کەماڵی ئارایشتی درەختەکەیان پێ تەواو دەبێت.

چونکە: قورئانی پیرۆز بەش بەش و پچڕپچڕ لە ماوەی بیست و سێ ساڵ و لە کاتی پێویستدا نازڵ بووە، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا هێندە پێکەوەگونجانی تەواوی دەرخستووە کە دەڵێی سەرانسەری قورئان بە یەک جار نازڵ بووە.. هەروەها ئەم قورئانە پیرۆزە لە ماوەی بیست و سێ ساڵ و لەبەر چەند هۆکارێکی جیاجیای نازڵ بوون هاتووە، کەچی ئەوەندە پشتگیریی تەواوەتیی تێدا دەردەکەوێت کە دەڵێی تەنها لەبەر یەک هۆکار نازڵ بووە.. هەروەها قورئان بۆ وەڵامدانەوەی چەند پرسیارێکی دووپاتبووی جیاجیا هاتووە، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا هێندە تێکەڵی و یەکگرتنی تەواوی پێوە دیارە کە دەڵێی وەڵامی تەنها یەک پرسیارە.. هەروەها قورئان بۆ ڕوونکردنەوەی حوکمەکانی گەلێ ڕووداوی جۆراوجۆر نازڵ بووە، کەچی هێندە ڕێکوپێکیی کامڵ و تەواو پێشچاو دەخات کە دەڵێی ڕوونکردنەوەی حوکمی تەنها یەک ڕووداوە.. هەروەها ئەم قورئانە پیرۆزە بە چەشنێک نازڵ بووە کە گوفتارە بەرزە خواییەکانی هێناوەتە ئاستی چەند شێوازێک کە لەگەڵ ڕادەی تێگەیشتنی چەندەها قسە بۆکراوی لەژمارەبەدەر و گەلێ حاڵەتی وەرگرتن و تێگەیشتنی جۆراوجۆردا بگونجێ، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا هێندە ڕەوانیی ناسک و لەیەکچوونی جوانی لە خۆدا دەرخستووە کە دەڵێی تەنها بۆ یەک حاڵەت و یەک ئاستی تێگەیشتن نازڵ بووە! تەنانەت سیفەتی: «ڕەوانی»، بە وێنەی ئاوی سەلسەبیل، بەناو هەموو قورئاندا گوزەر دەکات.. هەروەها ئەو قورئانە پیرۆزە ڕووی گوفتاری ئاراستەی گەلێ جۆر و چینی لە یەک دووری خەڵکی کردووە، کەچی هێندە ئاسانیی «بەیان» و، پاراویی ڕێسا و ڕوونیی تێگەیاندنی تێدا دیارە کە دەڵێی گشت ئەوانەی لەگەڵیان دەدوێت تەنها یەک چین و توێژن، بە ڕادەیەک کە هەموو کۆمەڵ و توێژێک پێی وایە ڕووی گوفتاری قورئان ڕاستەوخۆ ئاڕاستەی ئەو کراوە.. هەروەها قورئان بۆ ئەوە نازڵ بووە کە خەڵکی بەرەو چەند ئامانجێکی ئیرشادیی پلەپلە و جیاجیا ڕێنمایی بکات، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا هێندە ئیستیقامەتی تەواوەتی و.. هاوسەنگیی ورد و.. ڕێکوپێکیی جوان و ڕەنگینی پێوە دیارە کە دەڵێی تەنها بۆ یەک ئامانج نازڵ بووە.

جا هەرچەند ئەم هۆکارانە مایەی هەڵبزڕکان و شێواندنی واتا و ڕوخسارن، کەچی هەموویان لە دەرخستن و پیشاندانی ئیعجازی بەیان و، ڕەوانی و، لەگەڵ یەک گونجانی قورئاندا، بەکار هێنراون!

بەڵێ، هەرکەسێک خاوەنی دڵێکی ساغ و عەقڵێکی کامڵ و ویژدانێکی هەستیار و چێژێکی تەواو بێت، هەر بۆ خۆی: ڕەوانی‌یەکی جوان و.. ڕێکوپێکی‌یەکی ناسک و.. ئاوازێکی بەتام و.. زمانپاراوی‌یەکی بێوێنە، لە ڕوونکردنەوەکانی قورئانی پیرۆزدا دەبینێت!

خۆ هەرکەسێکیش بینایی دڵی کوێر نەبووبێت، بێ هیچ گومانێک «چاو»ێک لە قورئاندا دەبینێت کە قورئانی پیرۆز بەهۆی ئەو چاوە و بەوپەڕی ڕوونی: سەرجەمی بوونەوەرانی ڕواڵەتی و نادیار دەبینێت و بە وێنەی لاپەڕەی کتێبێک دەبن لە بەردەستی‌دا کە بە ویستی خۆی هەڵیاندەگێڕێتەوە و، بە هەر شێوازێک بیەوێت واتاکانی لێک دەداتەوە و بە خەڵکییان دەناسێنێت!

گەر بمانەوێت ڕاستیی ئەم «نووری یەکەم»ە بە نموونەکانیەوە ڕوون بکەینەوە، ئەوا پێویستمان بە نووسینی چەند بەرگێک دەبێت! بۆیە بەو ڕوونکردنەوانە واز دەهێنین کە تایبەتن بەم ڕاستییە و لە گشت «پەیامە عەرەبی‌یەکان»[1] و «ئامارەکانی ئیعجاز» و بیست و پێنج وتەکانی پێشوودا باس کراون. بگرە هەر قورئان بۆ خۆی سەرتاپا نموونەی ئەم حەقیقەتەیە، بۆیە وا بە یەک جار هەموو قورئان پێش چاو دەخەم و بە نموونە دەیهێنمەوە!

---

(١)سیازدە پەیامن لە ناوەندی کتێبی (مەسنەویی نووری)دا، کە بەرگێکی سەربەخۆی سەرجەمی پەیامەکانی نوورە و، بە پشتیوانیی خوای گەورە بە کوردی بڵاوی دەکەینەوە. (وەرگێڕ)

هەندێك لەو ڕەخنانەی لە قورئان دەگیرێت

ن: د. کەریم ئەحمەد
Karimdawody@yahoo.com

دەروازە: کاریگەری نەرێی ریوایەتەکان لەسەر قورئان:

ئەوانەی ڕەخنەیان لە قورئان گرتووە لەم سەردەمەدا پشتیان بە هەندێک شت بەستووە کە یارمەتی داون، لەوانە:

1. ئەو هەموو ریوایەتە لاواز و هەڵبەستراوانەی دەربارەی نووسین و کۆکردنەوەی قورئان ریوایەت کراون.

2. ئەو هەموو ریوایەتە لاواز و هەڵبەستراوانەی دەربارەی ناسخ و مەنسوخ هاتوون.

ڕاستە ئەمانە تاڕادەیەک بەڵگەی ئەمانەتی زانستین، بەڵام لەولاشەوە بەڵگەن لەسەر دوو شت:

یەکەم : هەست نەکردن بە بەرپرسیارێتی بەرامبەر نەوەکانی داهاتوو.

دووەم: هەست نەکردن بە گەورەیی ئەو ئیشەی کە دەیکەن، ئەویش قسەکردنە لە کتێبی خوادا، ئەو کتێبەی کە خوا دەربارەی فەرموویەتی « احکمت اياته» و پەیمانی کۆکردنەوە و پاراستنی داوە.

3. ئەو ئیسرائیلییات و ریوایەتە هەڵبەستراو و لاوازانەی زانایانی تەفسیر ریوایەتیان کردووە لە تەفسیرەکانیاندا دەربارەی واتا و مەبەستی ئایەتەکان.

4. ئەو هەموو ریوایەتانەی زانایانی شیعە داویانەتە پاڵ ئیمامەکانیان دەربارەی ڕوودانی گۆڕانکاری لە قورئاندا و دەسکاریکردنی قورئان لەلایەن هاوەڵانەوە و بوونی موسحەفی فاتیمە و جەفر و جامیعە و سورەتی ویلایەت و... هتد.

بەکورتی، زۆرێک لەو ریوایەتانەی دەربارەی قورئان ریوایەت کراون لە هەندێک بوارەکانی زانستەکانی قورئان کاریگەری نەخوازراویان هەبووە لەسەر ئیسلام بە گشتی و قورئان بە تایبەتی، وە دەتوانم بەدڵنیاییەوە بڵێم ئەو کاریگەرییە نەخوازراوانەی ریوایەتە هەڵبەستراو و لاوازەکان، لەسەر ئیسلام هەیانبووە هیچ شتێکی تر نەیبووە، وە ئەو زیانەی ئەو ریوایەتانە لە ئیسلامیان داوە هیچ دوژمنێک لێی نەداوە، هەر لە قورئانەوە بیگرە تا مێژووی ئیسلام، هەر بۆیەشە دوژمنانی ئیسلام زۆر جەخت دەکەنەوە لەسەر باسکردنی ئەو جۆرە ریوایەتانە! ئەگەر ئەوانەی هەڵیانبەستووە لە دوژمنکاری ئیسلامەوە، وە یا لە نەزانی وە لەبەر بەرژەوەندییەکی تەسک هەڵیان بەستووە، بەڵام ئەو زانایانەی بە زیندوێتی هێشتوویاننەتەوە یا لەبەر ئاسۆ تەسکی، وەیا لە هەستنەکردن بە بەرپرسیارێتی بووە، ئەگینا ئەگەر کەمێک ژیری و لۆژیکیان بخستایەتە کار نەدەبوایە ئەو کارە بکەن. ڕەنگە بوترێت ئەو شتانە لە ڕووی ئەمانەتی زانستییەوە کراوە، بەڵام ئەمانەتی زانستی ئەوە ناگەیەنێت هەر نەزانێک یا ناحەزێک لە جێی خۆیەوە ناماقوڵییەکی کردبێت تۆ بێی بیگێڕیتەوە با هەڵە و بێ بنەماییەکەشی وەکو ڕۆژی نیوەڕۆ دیاربێت، بە بیانووی ئەوەی کە مادەم من بەسەنەدەوە ریوایەتم کردووە ئیتر گەردنی خۆمم ئازادکردووە و بەرپرسیارێتییەکەم خستۆتە ئەستۆی خوێنەر، بێ ئەوەی بەخۆی بزانێت چ بیانوویەکی داوەتە دەستی دوژمنانی ئیسلامەوە بۆ ئەوەی تانەی لێدەن و ڕەخنەی لێبگرن.

ئەم قورئانە وەکو بینایەکی زۆر گەورەو جوان و تۆکمە وایە کە هەموو خشتەکانی جوان و تۆکمە بن و لەجێی خۆیاندا دانرابن و بە تێپەڕبوونی ماوەیەکی زۆر بەسەریدا (زیاد لە هەزار و چوارسەد ساڵ) نە درزێکی تێکەوتبێت وە نە خشتێکی تێکچووبێت، بەڵکو بە پێچەوانەوە لە گەڵ تێپەڕبوونی کاتدا جوانتر و تۆکمەتر بووە، بەڵام لەولاوە کەسانێک بێن باسی کات و چۆنێتی دروستبوونەکەی بەجۆرێک بکەن کە پێچەوانەی ئەم تۆکمەیی و جوانی و ڕێکییەی بێت و وای باسبکەن کە لەسەر بناغەیەکی ناپتەو دامەزرابێت و خشتەکانی بێ ڕەچاوکردنی هیچ بنەمایەکی ئەندازیاری خرابنە سەر یەک! ئایا باوەڕ بەو ڕاستییانە دەکەیت کە بەچاوی خۆت دەیانبینی یا ئەو قسانەی ئەو کەسانە دەیگێڕنەوە؟ قورئانیش بەهەمان شێوە، کاتێک تەماشای دەکەیت و لێکۆڵینەوەی لەسەر دەکەیت دەبینی سەرتاپا ڕێکوپێکی و تۆکمەیی و جوانییە، نەک هەموو وشەیەکی بەڵکو هەموو پیتێکی لە جێی خۆیدایە و هەزار و چوارسەدساڵ لەمەوبەر چۆن نوسراوەتەوە ئاوها بێ زیاد وکەم ماوەتەوە و کەس نەیتوانیوە پیتێکی لێ بگۆڕێت و سەرەڕای نەبوونی چاپخانە و نووسینەوەی بە جیا جیا لەم وڵات و لەو وڵات بە دەسخەت لەگەڵ ئەوەشدا کەمترین جیاوازی لە نێوان

دوو نوسخەیدا نییە[1]. نەک هەر ئەوەندە بەڵکو زانستی نوێش بێت و دەیان بەڵگەی بەرجەستە بداتە دەستەوە لەسەر ڕاستێتی زانیارییەکانی ناوی و ڕۆژگاریش بە بەردەوامی ڕاستی زانیارییە ڕابردوویی و بەڵێن و هەواڵە داهاتووییەکانی دەربخەن، بەڵام لەولاوە هەندێک ریوایەت بخوێنیتەوە کە ئەگەر باوەڕیان پێبکەیت پێچەوانەی ئەو ڕاستییانەت بەدەستەوە دەدەن و ئەو متمانەیەی قورئان خۆی لە دڵ و مێشکتدا دروستی دەکات ئەوان لەقی دەکەن!.

با بە نموونەیەک ئەم ڕاستییە ڕوون بکەینەوە: ئەو ریوایەتەی کە دەڵێت سورەتی ئەحزاب ئەوەندەی سورەتی بەقەرە بووە بەڵام نەسخ کراوە[2]! ئەوەی ئەمەی ریوایەت کرد ئەگەر کەمێک ژیری و لۆژیکی بخستایەتە کار ئاوها شتێکی ریوایەت نەدەکرد کە پێچەوانەی سادەترین بنەماکانی لۆژیکە، سورەتێک کە ئێستا 73 ئایەتە بەگوێرەی ئەو ریوایەتە ئەوەندەی سورەی بەقەرە بووە کە 286 ئایەتە و ئایەتەکانیشی لەمانەی ئەحزاب درێژترن و سورەی ئەحزاب 10 لاپەڕەیە و بەقەرە 48 لاپەڕەیە، واتە بە پێی ئەو ریوایەتە نزیکەی 38 لاپەڕەی کە دەکاتە چوار لە سەر پێنجی لابراوە و نەسخ کراوە، بێ ئەوەی هیچ کەسێک لەوانەی ریوایەتیان کردووە تەنها یەک ئایەتیش لەو ئایەتە نەسخکراوانە بێنێتەوە، یا هیچ نەبێت ئەو زانایانە داوا لەو ڕاوییە درۆزن و لە خوا نەترسانە بکەن بۆ سەلماندنی ڕاستی قسەکەیان ئایەتێک لەو ئایەتانە باس بکەن یا بپرسن ئایا ئەو ئایەتە نەسخکراوانە باسی چییان دەکرد و لە کوێی سورەتەکەدا بوون و بۆچی نەسخکراون؟! چونکە کاتێک ئەو سورەتە دەخوێنیتەوە هەست بە هیچ ناهارمۆنییەک ناکەیت و هەست ناکەیت شتێکی لێ قرتابێت! هەمان شت بە نیسبەت ئەو ریوایەتەی دەڵێت سورەتی (التوبة) ئەوەندەی سورەتی (البقرة) بووە و بەڵام نەسخ کراوە[3]

ئەمە دەربارەی ئەو ریوایەتانەی لە لایەن زانایانی ئەهلی سوننەوە ریوایەتکراون، ئەمما ئەوانەی کە زانایانی شیعە ریوایەتیان کردووە ئەوە هەر باس ناکرێن لە گەورەیی ئەو زیانەی بە قورئان وئیسلامیان گەیاندووە، ئەمان نەک ریوایەت گەلێکیان لە ژێر ناونیشانی نووسینەوەی قورئان و کۆکردنەوەیدا ریوایەتکردووە کە نالۆژیکین و پێچەوانەی ڕاستییەکانی قورئان و واقیعی قورئانن، بەڵکو بە ڕاشکاوی و لە ژێر کاریگەری دەمارگیری مەزهەبیدا و لەبەر خاڵیی بوونی قورئان لە بنەماکانی عەقیدەی ئیمامەتی شیعەییانە و نەهاتنی ناوی ئیمامەکانیان و پیاهەڵدانی قورئان بە هاوەڵانی پێغەمبەردا، قورئان تۆمەتبار دەکەن بەوەی کە دەسکاری کراوە و گۆڕانکاری تێدا کراوە و لێی قرتێنراوە! ئەم عەقیدەیەی کە بووەتە سەرچاوەیەکی سەرەکی ناحەزانی ئیسلام بۆ تانەدان لە قورئان[4].

---

(١) بە پێچەوانەی تەورات و ئینجیلەوە کە دوو چاپیان نییە لەیەك بچن و ڕۆژانە و بەردەوام گۆڕانکارییان تێدا دەکرێت!
(٢) علوم القرآن عند ابن عبد البر/ رسالة ماجستير للباحث محمد بن عبد الله بن جابر القحطاني ص٢٦٤.
(٣) الناسخ والمنسوخ في القرآن الكريم ص ٩/ تأليف أبو محمد علي بن أحمد بن سعيد بن حزم الظاهري / الناشر : دار الكتب العلمية – بيروت الطبعة الأولى ، ١٤٠٦تحقيق : د. عبد الغفار سليمان البنداري
(٤) بڕوانە کتێبی(فصل الخطاب فی تحریف کتاب رب الارباب) نووسینی زانای بەناوبانگی شیعە محمد تقی النوری الطبرسی خاوەنی کتێبی مستدرك الوسائل کە یەکێکە لە هەشت کتێبە سەرچاوەکان بەلای شیعەوە و لەبەر پلە و پایەی لە نزیك قەبری ئیمامی عەلییە وە نێژراوە ئەم کتێبە زکریا بوترس لە کەناڵی (الحیاة)ی مەسیحی بە بەردەوامی ئاماژەی پێدەدات و بەڵگەی لێدەهێنێتەوە لە سەر ئەوەی کە ئەوەتا موسڵمانەکان خۆیان دەڵێن قورئان دەسکاریکراوە!.

گەورەترین حەوزی مەلەکردن لە جیهاندا

و: سازگار عوسمان

ئەمە گەورەترین حەوزی مەلەکردنە لە جیهاندا،کە وەکالەتی ئاسمانی ئەمریکی (ناسا) دروستیکردوە، کەپڕکراوەتەوە بە زیاتر لە (23000) م^2 لە ئاو. سەیر لەوەدایە ئەم حەوزە تایبەتکراوە بە ڕاهێنانی کەشتیوانانی ئاسمانی لەسەر چاکردنی ئەو لە کارکەوتن و پەککەوتنانەی کە توشی گالیسکە ئاسمانیەکان دەبێت.. بێگومان ئەمە باشترین ژینگەیە بۆ ڕاهینان،چونکە زانایان ئەوەیان بۆ دەرکەوت کە مەلەکردن لە ئاسماندا و مەلەکردن لە ئاودا تا ڕادەیەکی زۆر لە یەك دەچن و وەك یەك وان.

پاکی و بێگەردی بۆ ئەو خوایەی کە ڕاستی هاتوچۆ و مەلەکردنی گالیسکەکانی لە ئاسماندا بۆ وەسف کردوین...هەر وەك چۆن دەفەرموێت: ﴿ لَا ٱلشَّمۡسُ يَنۢبَغِي لَهَآ أَن تُدۡرِكَ ٱلۡقَمَرَ وَلَا ٱلَّيۡلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِۚ وَكُلّٞ فِي فَلَكٖ يَسۡبَحُونَ ٤٠ ﴾ (يس)

هەر بۆیە قورئان وشەی مەلەکردن(یسبحون)ی بەکارهێناوە تاوەکو دەربڕینێك بێت بۆ هاتوچۆکردنی گالیسکەکان لە ئاسماندا، هەر ئەمەشە کە زانایان جەختی لەسەر دەکەنەوە لە ئێستادا.

پرسیاریش لێرەدا ئەوەیە کە: ئایا ئەم وشەیە (یسبحون) بەڵگە نیە لەسەر وردی و دروستی قورئانی پیرۆز؟

سەرچاوە: www.dailymail.co.uk

سەبارەت بە قورئان وتوویانە

(ئەڵقەی دووەم)

نووسین و ئامادەکردنی: دکتۆر عیمادەدین خەلیل

و:م. فارووق ڕەسووڵ یەحیا Faruq_r@hotmail.com

ڕێژی بلاشێر

(ڕێژی بلاشێر)-Régis Blachère- لە نزیکی پاریس لەدایک بووە. قۆناغی دواناوەندیی لە «دارولبەیزا»ی مەغریب خوێندووە. ساڵی 1922ز بە زمانی عەرەبی کۆلێژی ئادابی لە «جەزائیر» تەواو کردووە. کراوە بە مامۆستا لە پەیمانگای «مەولای یووسف» لە شاری «ڕیبات». پاشان دەست نیشان کراوە بە بەڕێوەبەری پەیمانگای لێکۆڵینەوە باڵاکانی مەغریب لە شاری «ڕیبات» 1924-1935ز. خوێندنگەی زمانەکانی خۆرهەڵات لە پاریس بانگهێشتی کردووە بۆ مامۆستای کورسیی ئەدەبی عەرەبی1935-1951ز. ساڵی 1936ز. بڕوانامەی دکتۆرای هێناوە. بووە بە مامۆستای وانەبێژ لە «سۆربۆن» 1938ز و، سەرپەرشتیاری گۆڤاری (المعرفة) بووە کە بە هەردوو زمانی (عەرەبی و فەرەنسی) لە پاریس بڵاوبووەتەوە. ئەمەش ناوی هەندێکە لە بەرهەمەکانی: «مێژووی ئەدەبی عەرەبی» پاریس 1952ز، وەرگێڕانێکی نوێ بۆ قورئانی پیرۆز لە سێ بەرگدا پاریس 1947-1952ز.

هەندێ لە وتەکانی ڕێژی بلاشێر:

1- «بێ گومان ئەگەر شتێک هەبێت «وەرگێڕان» دەستەوسان بێت لە دەربڕینیدا بریتییە لە: ئیعجازی ڕەوانکاری و، وشەیی و، زایەڵەی ڕەزمی ئەو ئایەتانەی کە لەو کاتەدا نازڵ بوون. بێ گومان دوژمنانی محەمەد ﷺ هەڵەیان کرد لەوەدا کە نەیانویست جگە لە چەند گۆرانییەکی سیحراوی و، نوشتە و جادوو، شتێکی دیکە لەمەدا ببینن. خۆ هەرچەندە ئێمە لە ڕێی لێکۆڵینەوە و بەدواداگەڕاندا زانیاریمان لە بارەی هەواڵدانی کاهینەکانەوە هەیە، ئەوا دەتوانین لەگەڵ ئەوەدا لەو بڕوایەدا بین کە ئەوە ڕایەکی بێ سەرە و بەرە و پڕوپووچە، چونکە ئەو ئایەتانەی کە پێغەمبەر ﷺ لە سەرەتای ئەم سوورەتانەدا دووپاتی دەکردنەوە، هەڵمەت و، درەخشانی و، شکۆمەندییەکی ئەوتۆیان تێدایە کە قسەی زمانپاراوەکانی مرۆڤ زۆر لە دوای خۆیان بەجێ دەهێڵن کە دەتوانین لە ڕێی ئەو دەقانەوە گەیشتوونەتە دەستمان بیانهێنین و (بەراوردیان بکەین)[1]».

2- «قورئان نەک هەر تەنها بە ناوەرۆک و ڕێنماییەکانی موعجیزەیە، بەڵکو بە هەمان جۆر، دەکرێ بوترێ پێش هەموو شتێک شاکارێکی ئەدەبیی ڕەنگینە و، لە سەرووی هەموو ئەو شاکارانەوەیە کە مرۆڤایەتی دانی پێدا ناوە و ڕێزی بۆ داناوە.. خەلیفە عومەری کوڕی خەتتاب – خوای لـێ ڕازی بێت – لە سەرەتاوە نەیارێکی سەرسەختی ئایینە نوێکە بوو. بەڵام دوای بیستنی بڕگەیەکی قورئان بوو بە توندوتۆڵترینی یارمەتیدەرانی ئایینەکە. دواتر قسە دەکەین لەسەر ڕادەی شەیدابوونی بە دەقی قورئان دوای خوێندنەوەی لە لایەن ئیماندارانەوە"[2].».

3- «ئیعجاز، ئەو موعجیزە پشت ڕاستکەرەوەیەی بانگەوازی محەمەدە ﷺ کە لە قسە دنیاییەکانیدا بەرەو ئاستی شکۆی قورئان بەرز نەبووەتەوە"[3].».

(1) مێژووی ئەدەبی عەرەبی، 2/31.

4- «لە هەموو ئەو بوارانەوە کە لێیانەوە ڕوانیومانە، لە زانستەکانی زمان و فەرهەنگ و ڕەوانکاری، قورئان وورووژاندنێکی هێنایە کایەوە و چەندین چالاکیی ئەوتۆی ژیاندەوە کە پتر لە بارودۆخی شارستانی دەچێت هەتا ئەوەی داخوازییەکانی هێنانەکایەی شەریعەتی ئیسلام بێت. گەلـێ بواری تر هەن کە قورئان وەک هۆکارێکی بنەڕەتی تیایاندا ئامادەیە. کاریگەریی قورئانیش لەمانەدا تەنها کاریگەریی توخمێکی بێدارکەرەوە نییە، بەڵکو کاریگەریی توخمێکی داهێنەرە کە بە چۆنێتییە خۆییەکەی پتر هێزەکەی تۆکمە و دامەزراو دەبێت"[4].».

بوازار

(مارسیل بوازار) Marcel Boisard بیریار و مافناسێکی فەرەنسیی هاوچەرخە. بایەخێکی گەورەی بە مەسەلەی پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکان و مافی مرۆڤ داوە. گەلـێ توێژینەوەی نووسیوە بۆ ئەو کۆنگرە و گۆڤارە دەورییانەی کە بایەخ بەم دوو مەسەلەیە دەدەن. کتێبەکەی بە ناوی "مرۆڤایەتی لە ئیسلامدا" کە لە هەمان بایەخدانەوە سەری هەڵداوە، نیشانەیەکی ڕووناکی بەخشە لە بواری لێکۆڵینەوەکانی خۆرئاوادا بۆ ئیسلام، ئەوەش لەبەر تایبەتمەندییەکانی کە بریتین لە: بابەتی بوون و، قووڵی و پشت بەستنی توندوتۆڵی بەو سەرچاوانەی کە لایەنگیری و هەوا و ئارەزوو دیلیان ناکەن. جگە لە نووسینەکانی تری لە بارەی ئیسلامەوە.

هەندێ لە وتەکانی:

1- «"لە دەمی پێناسەی دەقی پیرۆز لە ئیسلامدا، پێویستە باسی دوو توخم بکرێت. یەکەمیان ئەوەیە کە کتێبێکی نازڵکراوی ئەزەلییە و نامەخلووقە. دووهەم کە "قورئان"ە، واتە گوفتارێکی زیندووە لە دڵی کۆمەڵدا! هەروەها ئەو ناوەندەی نێوان خوا و مرۆڤە کە هەموو کارێکی "ڕێکخستنی قەشەیی" بێ بایەخ دەکات! چونکە وەک مەرجەعێکی بنەڕەتی جێی ڕازی بوونە و، سەرچاوەیەکی بنەڕەتیی ئیلهام بەخشینە. هەتا ئەم ڕۆژگارانەی خۆیشمان نموونەیەکی بەرزی ئەدەبی عەرەبییە کە مەحاڵە لاسایی بکرێتەوە. نەک هەر تەنها ئەوەی کە نموونەیەکی پێشەنگی کاری ئەدەبییە بۆ ئەوەی چاوی لێ بکرێت، بەڵکو سەرچاوەی ئەو ئەدەبی عەرەبی و ئەدەبی ئیسلامییەشە کە قورئان دایهێنا، چونکە ئەو ئایینەی کە ئەم قورئانەی بە "وەحی" نارد، بناغەی گەلـێ ڕێبازی فیکرییە کە دواتر ئەم کتێبە ناوبانگی پێ دەرکرد"[5].».

2- "قورئان بە ڕەتکردنەوەی جیاکاری لە نێوان شتی ڕۆحی و

(2) قورئانی پیرۆز لاپەڕەی 102 - 103.
(3) هەمان سەرچاوە، 104
(4) هەمان سەرچاوە، 104-105.
(5) مرۆڤایەتیی لە ئیسلامدا: لاپەڕەی: 52-53.

شتی زەمەنیدا، سەلماندی کە لە هەمان کاتدا ئایینە و سیستەمی کۆمەڵایەتیشە. بەڵگەنەویستە کە قورئان و ئەو ڕێگایەش کە پێی وابوو دەتوانرێت تیایدا بەکار بهێنرێت، بە قووڵی مۆرکی خۆیان لەسەر کۆمەڵگا بەجێ هێشت"[6].

3- «"قورئان تەنها چاکسازیی ڕەوشتەکانی عەرەبی جاهیلییەتی تێدا حساب نەکراوە، بەڵکو بە پێچەوانەوە، ئەو شەریعەتە نەمر و کامڵەی لە خۆدا هەڵگرتووە کە پڕاوپڕی ڕاستییە مرۆییەکان و پێداویستییە کۆمەڵایەتییەکانی هەموو کات و سەردەمێکن"[7]!»

4- «"قورئان کەش و هەوای ژیانێک دروست دەکات کە لە ئەنجامدا هاو ئاوازییەک لە نێوان گوزارشتە زیهنییەکاندا و، یەکسانییەک لە نێوان شتە ماقووڵەکان و سیستەمە کۆمەڵایەتییەکاندا پێکدەهێنێت، زۆر زیاتر لەوەی کە لە کارە سیاسییەکان و نیشانە ئایدۆلۆجییەکان چاوەڕوان دەکرێت کە دەدرێنە پاڵ دەوڵەتەکان. سەبارەت بە پلەی کاریگەریی هەرە گەورەی قورئان هەر ئەوە بەس نییە کە لەبارەی کاریگەریی لەسەر زەینی ئیسلامیی هاوچەرخ باس دەکرێت، چونکە قورئان هێشتا هەر سەرچاوەی سەرەکیی ئیلهامی تاک و کۆمەڵە، هەروەها دوا پەنا و دالدەی موسڵمانانە"[8].»

5- «"بێ گومان ئەو ئامرازانەی کە قورئان دابینیان دەکات، دەتوانن کۆمەڵگایەکی نوێ بنیات بنێن"[9].»

پۆتەر

"دێبرا پۆتەر" Deborah Potter ساڵی 1954ز لە شاری تراڤێرزی ویلایەتی میشیگنی ئەمریکا لە دایک بووە. لە بەشی ڕۆژنامەوانیی زانکۆی میشیگن دەرچووە. ساڵی 1980ز و دوای هاوسەرگیری لەگەڵ یەکێک لە بانگخوازانی ئیسلام لە ئەمریکا و لە ئەنجامی قەناعەتێکی قووڵ بەوەی کە جگە لە ئیسلام هیچ ئاینێک ناتوانێت خواستەکانی مرۆڤ (نێرینە بێت یان مێینە) بهێنێتەدی، موسڵمان بووە.

هەندێ لە وتەکانی:

1- «"کاتێ خوێندنەوەی قورئانی پیرۆزم تەواو کرد، نوقمی هەستێک بووم بەوەی کە تەنها قورئان ئەو "حەق"ەیە وەڵامە شیفابەخشەکانی لە خۆ گرتووە لەبارەی باسەکانی "بەدیهاتن" و جگە لەوانەش. هەروەها بە ڕێگایەکی مەنتیقی ڕووداوەکانمان پێشکەش دەکات کە دەبینین پێچەوانەی هەندێکە لەوانەی کە لە کتێبە ئاینییەکانی تردا هاتووە! بەڵام قورئان لەسەر ڕەوتێکی ڕەنگین و شێوازێکی گومان بڕدا لێیان دەدوێت کە هیچ گومانێک لەوەدا ناهێڵێتەوە کە بە دڵنیاییەوە ئەم گوفتارە لە لایەن خوای گەورەوەیە"[10].»

2- «"هەر تەنها ناوەڕۆکە ئیلاهییەکەی قورئانی پیرۆز بەرپرسە لە ڕاپەڕاندنی مرۆڤ و، ڕێنمایی کردنی بۆ زانین و ناسینی "بەدیهاتن" کە زانینێکە هەموو سەردەمێک داخوازیەتی"[11].»

3- «"محەممەد ﷺ ئەو پیاوە نەخوێندەوارەی کە لە ژینگەیەکی جاهیلیدا پێگەیشتووە، چۆن توانیی ئەو موعجیزاتانەی گەردوون بزانێت کە قورئان وەسفی کردوون و، زانستی نوێ هەتا ئەمڕۆش هەوڵی ئەوە دەدات کە پەردەیان لەسەر لابدات؟ کەواتە دەبێ ئەم گوفتارە گوفتاری خوای گەورە بێت"[12]!»

(6) هەمان سەرچاوە، لاپەڕە: 206-207.
(7) هەمان سەرچاوە، لاپەڕە: 109.
(8) هەمان سەرچاوە، لاپەڕە: 343.
(9) هەمان سەرچاوە، لاپەڕە: 345.
(10) رجال ونساء اسلموا، 8/100.
(11) هەمان سەرچاوە: 8/113.
(12) هەمان سەرچاوە: 8/109.

بۆکای

"د. مۆریس بۆکای" Maurice Bucaille پزیشک و زانا ناسراوەکەی فەرەنسایە. کتێبەکەی بە ناوی "قورئانی پیرۆز و تەورات و ئینجیل و زانست" لە هەموو ئەو دانراوانەی لەم چەشنە بابەتە دواون، ڕەسەنتر و گشتی تر و قووڵترە. دیارە کاری بۆکای لەم کتێبەدا چەندین قەناعەتی ڕەهای بە ڕاستیی کتێبەکەی خوا پێ بەخشیوە و، ئنجا بە ڕاستیی ئەو ئاینەش کە ئەو کتێبە هێناویەتی. چەند جارێک بانگهێشت کراوە بۆ دیداری هزری ئیسلامی کە هاوینی هەموو ساڵێک لە جەزائیر ساز دەکرێت. لەوێ پتر بۆی ڕەخسا کە لە ئاینی ئیسلام وەک فیکر و ژیان شارەزا ببێت.

هەندێ لە وتەکانی:

1- «"یەکەم شت لێکۆڵینەوەم لە قورئانی پیرۆزدا کرد، بێ ئەوەی فکرێکی پێشینەم لە بارەیەوە هەبێت و، بە ڕێگایەکی بابەتیانەی تەواو لە دووی ئەوە دەگەڕام کە بزانم دەقی قورئان هەتا چەندە لەگەڵ دەرهاویشتەکانی زانستی نوێدا یەک دەگرنەوە. من پێش ئەم لێکۆڵینەوەیە و لە ڕێی وەرگێڕانەکانەوە دەمزانی کە قورئان چەند جۆرێکی زۆری دیاردە سروشتییەکان باس دەکات. بەڵام زانیارییەکانم لەم ڕووەوە کەم و کورت بوون. بەڵام بە فەزڵی لێکۆڵینەوەیەکی وریایانە بۆ دەقە عەرەبییەکە، توانیم لیستێک لەم ڕووەوە دەربهێنم و، دوای لێبوونەوەم لەو کارەم، تێگەیشتم کە قورئان هیچ قسەیەکی تێدا نییە کە لە ڕووی زانستی نوێوە ڕەخنە هەڵبگرێت!

هەر بە هەمان لێکۆڵینەوەی بابەتیانە، هەمان پشکنینم بۆ پەیمانی کۆن و ئینجیلەکان کرد. سەبارەت بە پەیمانی کۆن (تەورات) لە یەکەم کتێبی بەولاوە (سیفری تەکوین) پێویستی بە ڕۆشتنی زیاتر نەکرد، چونکە چەندین قسەی ئەوتۆم تێدا بینی کە ناتوانرێت لەگەڵ زۆربەی دەرەنجامە جێگیرەکانی زانستی سەردەمدا یەک بخرێن.

سەبارەت بە ئینجیلەکانیش، دەبینین دەقی ئینجیلی مەتتا بە ئاشکرا پێچەوانەی ئینجیلی لۆقایە، ئەمەش بە ڕاشکاوی شتێکمان پێشکەش دەکات کە لەگەڵ ئەو زانیارییە تایبەتییە نوێیانەدا یەک ناگرنەوە کە تایبەتن بە کۆنیی مرۆڤ لە زەویدا"[13].

2- «لە سەرەتادا لایەنە زانستییە تایبەتەکانی قورئان دووچاری حەپەسانێکی قووڵیان کردم. چونکە باوەڕم وا نەبوو کە بەم ژمارە زۆرە و هەتا ئەم ڕادەیە باسی تایبەت بەو بابەتانە لە قورئاندا بدۆزمەوە کە زۆر جۆراوجۆرن و، بە تەواوی پڕاوپڕی زانیارییە زانستییە تازەکانن. ئەوەش لە دەقێکدا کە پتر لە سیازدە سەدە پێش ئێستا نووسراوە. لە سەرەتادا هیچ باوەڕێکم بە ئیسلام نەبوو، ڕێی ئەم لێکۆڵینەوەیەشم بە گیانێکی ئازاد لە هەموو بڕیارێکی پێش وەخت و، بە جۆرێکی بابەتیانەی تەواو گرتەبەر"[14].»

3- «"دەستم دایە قورئان و، بە شێوەیەکی تایبەتی لەو وەسفکردنەی قورئان بێدار بوومەوە کە لە بارەی ژمارەیەکی گەورەی دیاردە سروشتییەکانەوە پێشکەشی دەکات. وردیی هەندێ لەو درێژە پێدانە تایبەتەی بە هەندێ لەم دیاردانە، سەرسامی کردم! ئەم درێژەپێدانانەش لە دەقە ئەسڵییەکەدا نەبێت نازانرێن. سەرسامییەکەم لە یەکاویەک بوونی ئەم زانیارییانەدا بوو بۆ ئەو چەمکانەی کە ئەمڕۆ سەبارەت بەم دیاردانە هەمانە و، هەرگیز بۆ مرۆڤێکی سەردەمی محەممەد ﷺ نەرەخساوە کە بچووکترین بیرۆکەی لە بارەیانەوە هەبێت"[15].»

4- «"چۆن دەگونجێ مرۆڤێک کە هەر لە سەرەتاوە نەخوێندەوار بووە بە ڕاشکاوی لە چەندین ڕاستیی ئەوتۆ بدوێت کە مۆرکی زانستییان پێوەیە و، لە توانای هیچ مرۆڤێکی ئەو سەردەمەدا نەبووە ئەو زانیارییانە بۆخۆی پێک بهێنێت، بێ ئەوەی کە ئەو لێدوانە ڕاشکاوانەی ئەو، بچووکترین هەڵەی لە ڕووی زانستەوە تێدا دەربکەوێت؟"[16]!»

(13) قورئانی پیرۆز و تەورات و ئینجیل و زانست، لاپەڕە: 13.
(14) هەمان سەرچاوە، ل: 144.
(15) هەمان سەرچاوە، ل: 145.
(16) هەمان سەرچاوە، ل: 150.

زانستە شاراوەکانی ئیسلام ١/

وەرگێرانی:هاوژین طالب
hawzhin@gmx.com

ئەم بابەتە بریتیە لە بەرنامەیەکی دۆکۆمێنتاری بە ناوی (جیهانی موعجیزەکان welt der wunder)، کە پێشکەشکاری بەناوبانگی ئەڵمانی (هێندریک های Hen-drik Hey) لە کەناڵی (RTL 2) پێشکەشی کرد، (های) سێ ئەڵقەی ئەو بەرنامەیەی تایبەت کرد بە مێژوی زانستی موسڵمانان و ناوینا (زانستە شاراوەکانی ئیسلام)، وە لەبەر گرنگی بابەتەکە دوای وەرگێرانی بۆ زمانی کوردی و ژێرنوسکردنی، پێمان باش بو بۆ سودی زیاتر وەک بابەتێک لە گۆڤاری (هەیڤ)دا بڵاویبکەینەوە، بۆ بینیی ڤیدیۆ ژێرنوسەکەش دەتوانرێت سەردانی ئەم لینکە بکرێت..
https://www.youtube.com/watch?v=ZkUkdB7uhz4

لەم بەرنامەیەدا ئەو ڕاستیە ڕون دەبێتەوە کە موسڵمانان لە سەدەکانی ناوەڕاستدا لە هەمو بوارەکانی زانستدا لە پێشەوە بون و زانست و پێشکەوتنیان بە دەستەوە بوو، وە ئەو زانستەی ئەمڕۆی جیهانی مەسیحی سەرچاوەکەی بەرهەمی زانستەکانی ئیسلامە..

(های) لە پێشەکی ئەڵقەی یەکەمی بەرنامەکەیدا دەڵێت: «ئەو کات ئەوروپا بە سەردەمی تاریکیدا تێدەپەڕی و سەرانی کەنیسە پێ یان وابوو ئەو پێشکەوتنەی موسڵمانان لە شەیتانەوە سەرچاوەی گرتوە، هەروەها ئەو زانستەی ئەمڕۆی ئەوروپا سەرچاوەکەی بەرهەمی زانایانی ئیسلامە، بەڵام ئەوان توانیویانە بیان دزن و بیان شارنەوە و ئاماژە بە سەرچاوەکانیشیان نەکەن».. هەروەها بەرنامەکەی بە بەڵگەوە ئاستی شارستانی موسڵمانان و دڕندەیی و نەزانی خاچ پەرستەکانی لە سەدەکانی ناوەڕاستدا و، چەندین باسی سەرنج ڕاکێشی

لە بارەی مێژوی موسڵمانان لەسەر زاری چەندین زانا و شارەزای ئەڵمانی خستە ڕوو، کە هەوڵدەدەین هەر سێ ئەڵقەی بەرنامەکەی لە سێ بابەتدا بۆ خوێنەری کورد کورت بکەینەوە.. واتە ئێمە لەم بابەتەدا ناوەڕۆکی بەرنامەکە وەک خۆی وەردەگێڕین و هیچ سەرنجێکی خۆمانی لەسەر نانوسین

هەزار ساڵ لەمەوبەر زانست لە دەستی مسوڵمانانادا بووە:

لە سەرەتای بەرنامەکەدا، (هێندریک های) دەڵێت: ”جێی سەرسوڕمانە لە قوتابخانەکانماندا بە دەگمەن باسی چاکەی کلتوری عەرەبی بەسەر ئەوروپا وە دەکرێت..“ هەزار ساڵ لەمەوبەر لە سەرەتای جەنگە توندەکانی نێوان مەسیحیەکان و موسڵمانان لەسەر قودس سیستمێکی نوێی جیهانی دەرکەوت، کە لەو سەردەمەدا زانیاری تەکنیک و کارامەیی لە دەستی مسوڵمانانادا بوو، بە شێوەیەکی زۆر پێشکەوتو تر لە ئەوروپیەکان.. بە نمونە لەو سەردەمەدا بەکارهێنانی شتێک کە لە دوربین دەچو هەروەها کاژێری چاک لە لای موسڵمانان شتێکی ئاسایی بو.. لە کاتێکدا مەسیحیەکان بە شێوەیەکی بەرفراوان پەنایان دەبرد بۆ سیخوڕی کردن و، کەنیسە پێی وابوو ئەو پێشکەوتنەی موسڵمانان تەنها

ئیشی شەیتانە و، تەنانەت ڕق و کینەیان لە شارەزایی پزیشکیی ئیسلامیش دەبووەوە.. سەرانی کەنیسە بۆ سەدان ساڵ بەڵکو هەتا ئەمڕۆش ئەو زانستانەیان شاردەوە..

مێژونوس تۆماس شویتس (Thom-as Schuetz) دەڵێت: ”شاردنەوەی زانستەکانی ئیسلام لەوانەیە هۆکەی ئەوەبێت کە مێژوو سەرکەوتوو دەینوسێتەوە، لە سەدەی ناوەڕاستدا ئەو قەشانە مێژویان دەنوسیەوە دەمارگیربون بۆ ئاینی مەسیحی و بە لاتینی قسەیان دەکرد، ئیسلامیان وەک دوژمن سەیردەکرد و پێ یان وابوو ئیسلام شەیتانە.“

بەرنامەکە باس لەو سەردەمە دەکات کە لە ساڵی 1187ز گیروگرفتی نێوان موسڵمانان و مەسیحیەکان گەیشتە لوتکە، یەکەم جار بوو سوپایەکی ئیسلامی ژمارە گەورە کۆببێتەوە و، ئامادەبێت بۆ جەنگێکی

توند و یەکلاکەرەوە دژی خاچپەرستەکان.. سەرکردەی موسڵمانان سوڵتان سەلاحەدین بوو کە سەرکردەیەکی پێشکەوتوو بوو، پێی وابوو ئیمان بە تەنها سەرکەوتن دروست ناکات، بەڵکو دەبێت نەخشە و پێشکەوتنی زانستیشی لەگەڵدابێت، کە ئەوەش ئەوکاتە تێڕوانینێکی ئاسایی هەموو فەرمانڕەوا موسڵمانەکان بوو.

ئیسلام مەنهەجی عەمەلی و داهێنان بو:

ڕۆژهەڵاتناس پرۆفیسۆر (فوات زێتسگین Fuat Sezgin) دەڵێت: ”ئەو دینە تازەیە هانی بۆ زانست دەدا، پاڵپشتیی خەڵکیی بۆ داهێنان دەکرد، لە ئەنجامی ئەوەشدا خەڵکێکی داهێنەری دروستکرد، توانی دارتاش و شوانی وشتریش بکاتە زانا.“

لەکاتێکدا موسڵمانان بە نەخشە و سیستم جەنگیان دەکرد و، دڵنیابون لە سەرکەوتن، متمانەیەکی تەواویان بە تواناکانیان هەبوو بۆ ڕووبەڕوبونەوەی هێزی گەورەی خاچپەرستان، ئەو کاتە ئەورووپییەکان متمانەیان بە فیکرەیەک هەبو کە پێیان دەوت چینی فریشتە و، پشتیان بە دەمارگیریە دینیەکەیان دەبەست.. سەرکردە خاچپەرستەکان بۆ دروستکردنی ویستی سەرکەوتن لەناو سەربازەکانیاندا پشتیان بە مەشق کردن لەسەر جەنگکردنی بێبەزەیانە دەبەست.. هەر بەو توندوتیژیەش توانیان نزیکەی سەد ساڵ دەست بەسەر شاری پیرۆز (قودس) دا بگرن.

لە سەرەتای (یولیو)ی ساڵی 1187ز دوو سوپا زۆر گەورەکە بەیەکگەیشتن، لە کاتێکدا کە ئەورووپییەکان (فەرنجەکان) لە (سەفوریە) خێوەتگایان هەڵدابوو، موسڵمانانیش لە نزیک (تەبەریا) ڕێگەی (ناسیرە)یان گرت، لەلای (حوتین) لە نێوان هەردو خێوەتگاکەدا جەنگە یەکلاکەرەوەکە ڕوویدا. لەم کاتە ترسناکانەدا زانا موسڵمانەکان دەستیان لە ئیش هەڵ نەدەگرت و بەردەوام بوون لە پێشکەوتنە تەکنیکیەکەیاندا بەسەر فەرەنجیەکاندا، بە نمونە موسڵمانان جۆرە قفڵێکی تازەیان بۆ داخستنی سندوقەکانیان بەکار دەهێنا کە بە کلیل نەدەکرایەوە، کە زانای ئیسلامی (الجزری) لە سەدەی 12ی زاینیدا یەکەم قفڵی خەزێنەی لە جیهاندا داهێنا.

کارمەندی پسپۆڕ (لوتس کۆتهۆف Lutz kotthof) باسی قفڵەکە دەکات و دەڵێت: ”قفڵەکەی (جەزەری) کە لە دەستوخەتێکی سەدەی دوانزەی زاینیدا نوسراوە وەرگیراوە و، پێک هاتوە لە 4 کلیلی ئاڵۆز لەگەڵ 12 پیتدا، مرۆڤ بۆ قفڵکردنی ئەم سندوقە پێویستی بە کلیل نیە، تەنها شێوازی تەرکیبەکەی لەبەر دەکات، ئەگەر کەسێک تەرکیبە ڕاستەکەی دۆزیەوە کە تەواو گونجا لەگەڵ تەرکیبەکەی ژێرەوەی، ئەوا ئەڵقەڕێزە داخراوەکە دەکرێتەوە.“

خواپەرستی هاندەر بوو بۆ پێشکەوتنی زانستی:

مێژونوس تۆماس شویتس (Thomas Schuetz) دەڵێت: ”ئەوەی وای کرد زانستەکان پێش بکەوێت و زانایانی موسڵمان داهێنانی سەرنجڕاکێش بکەن، ئەوە بوو کە موسڵمانان پێشکەوتنە زانستیەکانیان ئەوەی ئێستا ئەورووپا بە زانستەکان ناوی دەبات بەکار دەهێنا بۆ سەرخستن و بڵندکردنەوەی ئیسلام و، تا خواپەرستیەکانی ئیسلام بە باشترین شێوە پەیڕەوی بکرێت.“

شەیدابونی زانست وای لە کارامە موسڵمانەکان کرد، پەرە بە ئامێری زۆر ورد بۆ پێوانی کاتەکان بدەن، بۆ نمونە ئەو کاژێرەی کە (الجزری) دروستیکرد، کاژێری کاس لە سەدەی 12ز، ئەو کارەی پەرەپێدان بو بە کاژێری لمی ناسراو بەڵام لەبری لم، ئاوی بەکارهێناوە، ئەم کاژێرە دیزاینێکی فەخمی هەبوو، مێژونوس تۆماس شویتس (Thomas Schuetz) دەڵێت: ”ئەمەش تەنها لەپێناو پێوانی کات بەوردی نەبوو بەڵکو لە وڵاتی موسڵماناندا پەرە بە کاژێرەکان دەدرا لە پێناو پارێزگاریکردن لە کاتەکانی نوێژ، کە ئەوەش بە یەکێک لە نیشانەکانی تەقوا و لە خواترسانی فەرمانڕەوا دادەنرا، لەلایەکی تریشەوە بێگومان بۆ دەرخستنی خۆشگوزەرانی بوو، ئەو کاژێرانە تا ئێستا نەماونەتەوە، بەڵام لە ڕاپۆرتە نوسراوەکانەوە دەزانین کە زۆر جوان و نەخشانیی بون.“

نەک تەنها لە بواری میکانیکا بەڵکو توێژەرەوە موسڵمانەکان توانیان لە بوارەکانی تریشدا پێشکەوتنە پێشەنگەکانیان بسەلمێنن.. زانای بەناوبانگ (ابن الاثیر) دەڵێت: ”لە مامۆستا کەمەوە فێربوم کە شوشەی سافکراو بینینی چاو بەهێز تر دەکات و یۆنانیەکان پێش سەدان ساڵ لەمەوبەر لێکۆڵینەوەیان لەسەر چۆنیەتی ئیشی چاوکردوە.“

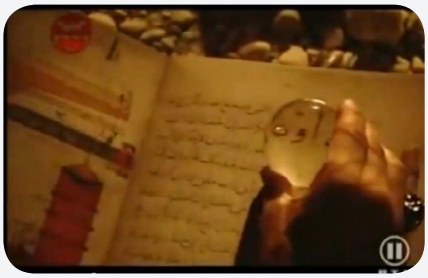

زانا (ابن الهیثم) لەسەدەی 11 ز دا پەرەی بە لێکۆڵینەوە یۆنانیەکان داوە و ئەوەی بەرهەمهێنا کە شوشەی سافکراو بۆ گەورەکردن و باشکردنی هێزی بینینی چاو بەکاردێت.

(ابن الاثیر) دەڵێت: ”پرسیم لە مامۆستاکەم کە ناوی (بهاء الدین) بوو: ”خەریکە بڕوا بە پێشکەوتنی گەورەی زانستیمان بەسەر توێژەرەوەکانی تردا نەکرێت، بەڵام هێشتا جەنگاوەرەکانمان لە جەنگەکەیاندا لە دژی فەرەنجیەکان کەڵکیان لێ وەرنەگرتوە، بۆچی هەتا ئێستا بەسەر فەرەنجیەکاندا لە جەنگێکی یەکلاکەرەوەدا سەرنەکەوتوین؟ مامۆستاشم لە وەڵامدا وتی: ”یەکنەبونی گەلانی ئیسلامی لەناو خۆیاندا و ململانێکانیان هەرماوە نا ماوەیەک نەیدەهێشت سوپایەکی بەهێزی لیدەر کۆبکرێتەوە، بەڵام لە سەردەمی سوڵتان سەلاحەدیندا بارودۆخەکە گۆڕاوە، ئەو لە یەکخستنی مسوڵماناندا سەرکەوتوو بووە“.

سەرەتای سەردەمێکی نوێ: دزینی زانستەکانی ئیسلام لەلایەن خاچپەرستانەوە:

لە 4 ی یولیوی ساڵی 1187ز جەنگی (حوتین) ڕوویدا و موسڵمانان لە جەنگدا تەکنیکێکی سەرکەوتویان بەکارهێنا و گەمارۆی لەشکری فەرەنجیان دا کە فەرەنجیەکان خۆیان بۆ نەخشەی وا ئامادە نەکردبوو، بۆیە بە خێرایی تەسلیم بون و جەنگەکەیان دۆڕاند.. بە شکانیان لە (حوتین)دا خاچپەرستان قودسیان دۆڕاند و بەشی هەرە گەورەی سوپاکەشیان تێکشکا، بەوەش بەرگریکردن لە قودس مەحاڵ بوو، بەم شێوەیە لەدوای 100 ساڵ، سوڵتان سەلاحەدین کۆتایی بە دەسەڵاتی مەسیحیەکان بەسەر شاری پیرۆزدا هێنا، وە ڕێی بە دانیشتوانە مەسیحیەکان و پاشماوەی جەنگاوەرەکان دا بە سەلامەتی قودس بەجێ بهێڵن..

لە کۆتایی ئەم ئەڵقەیەدا بەرنامەکە پێی وایە کە ڕاستە خاچپەرستەکان جەنگەکەیان دۆڕاند و شاری (قودس)یان لە دەستدا بەڵام ئەوەی (سوڵتان سەلاحەدین) ئاگاداری نەبوو، ئەوە بوو کە سەرکەوتنەکەی بوە هۆی سەرەتای دەرکردنی زانستە عەرەبیەکان بۆ خاکی ڕۆژئاوا واتە سەرەتای سەردەمێکی نوێ دەستی پێکرد کە ئەویش دزینی زانستەکانی زانا موسڵمانەکان بو لەلایەن خاچپەرستەکانەوە کە دواتر بووە بەردی بناغەی ئەو پێشکەوتنە زانستیەی لە ئەورووپادا بەرپابوو، کە تا ئێستاش مەسیحیەکانی ئەوروپا ڕاستی سەرچاوەی زانستە تازەکانیان لە نەوەکانیان دەشارنەوە.

وێنەی سەربازگەی (سوڵتان سەلاحەدین) دوای جەنگی (حوتین)

سەرچاوە:
https://www.youtube.com/watch?v=79R9azF1mig

ئەسپسواری بۆ منداڵان

و: سازگار عثمان

لە لێکۆڵینەوەیەکی ساڵی 2014 دا دەرکەوت کە ئەسپسواری زۆر بەسوودە بۆ منداڵان. چونکە بە پێی لێکۆڵینەوەیەکی زانکۆی واشنتۆن ئەم جۆرە وەرزشە هۆرمۆنی (ماندوبون – الاجهاد) لەلای منداڵ کەمدەکاتەوە. وە لێکۆڵینەوەکە جەختدەکاتەوە لەسەر ئەوەی ئەسپسواری بۆ منداڵان متمانە بە خۆبوونی زیاتریان پێ دەبەخشێ و کەسایەتیان بەهێزدەکات و ڕێگری لە گەشەکردنی کێشە تەندروستی و دەروونیەکان دەکات..

دەشکرێت نەخۆشی (هەستکردن بە تەنهایی– التوحد) چارەسەر بکات و بەهەمان شێوەش دەکرێت ببێتە چارەسەر بۆ نەخۆشی (ڕەبو) و هەندێ نەخۆشی درێژخایەن.

لێکۆڵینەوەکانی پێشتر جەختدەکاتەوە لەسەر ئەوەی کە ئەسپسواری دژی خەمۆکی و هەستکردن بە (ڕێزگرتن لە خود) زیاد دەکات میزاج باشدەکات و دڵەڕاوکێ کەمدەکاتەوە..

هەندێ لە لێکۆڵینەوەکان دڵنیامان دەکەنەوە کە ئەسپسواری بەپێی بەرنامە (بەرێک وپێکی) پەستانی خوێن دادەبەزێنێت و یارمەتیدەرە بۆ چارەسەرکردنی خەو زڕاندن و تێکچوونەکانی خەوتن لەلای منداڵان...

دەگێڕنەوە لەسەر زاری گەورەمان (عومەری کوری خەتاب) خوای لێ ڕازی بێ کە فەرمویەتی: (منداڵەکانتان فێری مەلەکردن و تیرهاویشتن و ئەسپسواری بکەن)،خۆشەویستیشمان محمد دەفەرموێت: (الخیل فی نواصیها الخیر الی یوم القیامە) واتە: (ئەسپ بەناوچاویەوە خێرگرێدراوە هەتاکو ڕۆژی دوایی) (موسلیم گێڕاویەتەوە).

چارەسەر بەئەسپسواری جۆرێکە لە جۆرەکانی سوود (جۆرەسوودێکە) کەبەم دواییانە دەرکەوت و کەس پێشتر پێی نەزانیبوو...

kaheel7.com

ئیعجازی قورئان

لە بەکارهێنانی پۆزەتیڤ کۆنترۆڵ و نێگەتیڤ کۆنترۆڵ

د.پێشنیار محمد عطا رشید/ ماستەر لە Molecular Genetics

کۆنترۆڵ یەکێک لە چەمکە زانستیەکانی بە مانای دڵنیایی دێت وەک چۆن دەڵێین کوالیتی کۆنترول واتە (دڵنیایی جۆری).

لە کاتی توێژینەوە دا بۆ سەلماندنی ئەو ئەنجامانەی بەدەست دەهێنرێن پێویستە دوو کۆنترۆڵ دابنرێت یەکێکیان پێی دەوترێت پۆزەتیڤ کۆنترۆڵ ئەوەی تر پێی دەوترێت نێگەتیڤ کۆنترۆل. بۆ نمونە ئەگەر لەتوێژینەوەیەکدا بتەوێت بیسەلمێنیت کە کەسێک توشی نەخۆشی ڤایرۆسی بوە پێویستە بێجگە لەو کەسەی پشکنینەکەی بۆ دەکرێت دوو نمونەی تریش پشکنینی بو بکرێت یەکێکیان کە بەدڵنیایەوە ڤایرۆسەکەی تێدا نی یە (نێگەتیڤ کۆنترۆڵ) وە پێویستە ئەنجامی پشکنینەکە نێگەتیڤ بێت. وە ئەوەی تریشیان بەدڵنیایەوە ڤایرۆسەکەی تێدا هەیە (پۆزەتیڤ کۆنترۆڵ) وە دەبێت ئەنجامەکەی پۆزەتیڤ بێت، گرنگی ئەم دو کۆنترۆڵە لەوەدایە ئەگەر پشکنینی نەخۆشەکە ئەنجامەکەی نێگەتیڤ بوو بە بەرامبەرەکەت دەسەلمێنیت کە ئەو ئەنجامە بە هۆی بێ کەڵکی جۆری پشکنینەکەوە یان نەشارەزایی خۆتەوە نی یە، بە بەڵگەی ئەوەی کە یەکێک لە کۆنترۆڵەکان پۆزەتیڤ بوە. بە پێچەوانەشەوە ئەگەر پشکنینی نەخۆشەکە ئەنجامەکەی پۆزەتیڤ بوو ئەوا بە بەرامبەرەکەت دەسەلمێنیت کە ئەو ئەنجامە بە هۆی تێکەڵ بونی مەوادی تاقیگەکەتەوە نیە لەگەڵ خوێنی کەسێکدا کە پێشتر پشکنینت بۆ کردوە، بەڵگەش بۆ ئەوە نێگەتیڤ کۆنترۆڵە کە هەر بە نێگەتیڤی ماوەتەوە. کەواتە گرنگی سەرەکی پۆزەتیڤ کۆنترۆڵ و نێگەتییڤ کۆنترۆڵ لەوەدایە تا وەک بەڵگەیەک بەکار بهێنرێت بۆ بڕوا هێنانی کەسی بەرامبەر بەو دەرئەنجامە. هەر بۆیە لە هەموو پشکنینە تاقیگەییە پیشکەوتوەکانی سەردەم و لە هەموو توێژینەوەکان و هەموو ئەو بابەتە زانستیانەی کە لە نامەی ماستەر و دکتۆرادا پێشکەش دەکرێت لە زانکۆکانی جیهاندا پێویستە ئەم کۆنترۆڵانە بەکاربهێنرێت. بە پێچەوانەوە لیژنەی هەڵسەنگاندن و کەسانی بەرامبەر هیچ نرخێک بۆ دەرئەنجامەکان دانانێن و تانەی لێدەدەن.

ئەم بەڵگە هێنانەوەیەی کە لە زانستی پێشکەوتودا پەیڕەو دەکرێت وەک یەکێکی تر لە ئیعجازەکانی قورئان وایە کە پێش زیاتر لە هەزارەیەک پێش ئێستا خوای گەورە لە باسی چیرۆکی پێغەمبەرێکدا بۆمان دەگێرێتەوە کە دەفەرموێت:﴿ أَوۡ كَٱلَّذِي مَرَّ عَلَىٰ قَرۡيَةٖ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّىٰ يُحۡيِۦ هَٰذِهِ ٱللَّهُ بَعۡدَ مَوۡتِهَاۖ فَأَمَاتَهُ ٱللَّهُ مِاْئَةَ عَامٖ ثُمَّ بَعَثَهُۥۖ قَالَ كَمۡ لَبِثۡتَۖ قَالَ لَبِثۡتُ يَوۡمًا أَوۡ بَعۡضَ يَوۡمٖۖ قَالَ بَل لَّبِثۡتَ مِاْئَةَ عَامٖ فَٱنظُرۡ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمۡ يَتَسَنَّهۡۖ وَٱنظُرۡ إِلَىٰ حِمَارِكَ وَلِنَجۡعَلَكَ ءَايَةٗ لِّلنَّاسِۖ وَٱنظُرۡ إِلَى ٱلۡعِظَامِ كَيۡفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكۡسُوهَا لَحۡمٗاۚ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُۥ قَالَ أَعۡلَمُ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ٢٥٩ ﴾ البقره، واتە (یاخود وەک ئەو کەسەی تێپەڕی بەلای شارۆچکەیەکدا کە هەمو خانوەکانی بەسەر سەقفەکانیدا تەپی بون، لەبەر خۆیەوە وتی: ئاخۆ خوای گەورە چۆن خەڵکی ئەم شارۆچکەیە دوای مردنیان زیندو دەکاتەوە؟! (ئەو کەسە عوزەیر بوو یەکسەر خوای گەورە سەد ساڵ مراندی و پاشان زیندوی کردەوە و پێی فەرموو: چەند مایتەوە؟ (عوزەیر) وتی: ڕۆژێک یان کەمتر لە ڕۆژێک ماومەتەوە، (خوا) فەرموی: نەخێر ئەوە سەد ساڵت پێچوە، جا تەماشای خواردن و خواردنەوەکەت بکە (لەو ماوە درێژەدا) نەگۆڕاوە و تێک نەچوە، تەماشای گوێدرێژەکەشت بکە، (بۆیە ئەمەمانکرد) تا بەم بەسەرهاتە بتکەینە موعجیزە بۆ خەڵکی، جا سەیری ئێسکەکانی (گوێدرێژەکەت بکە) چۆن بەرزیان دەکەینەوە و بەیەکەوەیان دەبەستین و پاشان بەگۆشت دایاندەپۆشین، کاتێک بینی و بۆی دەرکەوت وتی: چاک دەزانم و دڵنیام بەڕاستی خوا دەسەڵاتی بەسەر هەموو شتێکدا هەیە (تەفسیری ئاسان).

بەم شێوەیە خوای گەورە بۆ ئەوەی بۆ پێغەمبەرەکەی بسەلمێنێت کە سەد ساڵ مراندویەتی دوو بەڵگەی بۆ دادەنێت وەک کۆنترۆڵ. یەکەمیان ئەوەی کە خواردن و خواردنەوەکەی هێشتا نەگۆڕاوە و تازەیە ئەوەش وەک و نێگەتیڤ کۆنترۆڵ وایە کە بۆ ئەوەی پێی پیشان بدات کە خۆی و خواردنەکە پێکەوە زیندوو کراونەتەوە یان تێپەڕبونی کات بەسەریاندا کاریگەری نەبوە، وە بەڵگەی ڕزینی لاشەی گوێدرێژەکە و مانەوەی ئێسک و پروسکەکەی وەک پۆزەتیڤ کۆنترۆل وایە تا بۆ پێغەمبەرکەی بسەلمێنێت کە سەد ساڵ تێپەڕیوە بەسەر ڕوداوەکەدا. بەم جۆرە بۆ سەلماندن و باوەڕ هێنان بەو دەرئەنجامە کە بەسەریدا هاتوە ئەوا عوزەیر خۆی لە نێوان دوو کۆنترۆڵ یان دوو بەڵگە بەراورد دەکات تاکو ڕاستی ڕوداوەکەی بۆ دەر بکەوێت و دڵنیا بێتەوە. دەنا خوای گەورە تەنها بەڵگەی زیندوکردنەوەی گوێدرێژەکە بەس بو تا پیشانی پێغەمبەر عوزەیر بدات.

ئیعجازی قورئان لەم بابەتدا لەوەدا دەردەکەوێت قورئانی پیرۆز پێش زیاتر لە 1435 ساڵ کە باس لەو ڕوداوە دەکات کە چەندین سەدە پێش هاتنی پەیامی پێغەمبەر محمد ﷺ ڕویداوە هەر هەمان ئەو کەرەسە و بەڵگانە بەکاردەهێنێت کە ئێستا لە تازەترین توێژینەوەکانی سەردەم بەکاردێت بۆ سەلماندنی ئەنجام و بەڵگەکان. گرنگی ئەم بابەتەش لەلای توێژەوەرانی بابەتە زانستیەکان و زاناکان بە ڕوونی هەستی پێدەکرێت چونکە ئەوان زیاتر هەست بە گرنگی دانانی کۆنترۆڵ دەکەن بۆ سەلماندن و بڕواپێهێنانی ئەنجامەکان.

له بەناوبانگترین زاناکانی جیهان پرۆفیسۆر (کیث مور)

وەرگێڕانی :ناسک ئیسماعیل عزیز

پرۆفیسۆر دکتۆر (کیس مۆر)، پرۆفیسۆری زانستی توێکاری و کۆرپەلەزانی لە (زانکۆی تۆرنتۆ) لە کەنەدا، ئەم زانایە پلە بە پلە گەیشتۆتە ئەم ئاستە لە چەندین زانکۆدا لەوانە زانکۆی (توینابێک) لە خۆرئاوای کەنەدا بۆ ماوەی (11) ساڵ، پاشان چەندین ساڵ سەرۆکی بەشی کۆرپەلەزانی و توێکاری بوە لە (زانکۆی تۆرنتۆ). سەرۆکایەتی چەندین کۆمەڵەی نێودەولەتی کردوە، بۆ نمونە کۆمەڵەی زاناکانی توێکاری و کۆرپەلەزانی لە کەنەدا و ئەمریکا، هەروەها ئەنجومەنی یەکێتی زیندەوەرزانی، هەروەها ئەندامە لە کۆمەڵەی پزیشکی مەلەکی کەنەدا و لە ئەکادیمیای نێودەولەتی خانەزانی و، لە یەکێتی ئەمریکا بۆ پزیشکەکانی توێکاری و، ئەندامیشە لە یەکێتی دوو ئەمریکا کە لە بەشی توێکاریدا. دانەری چەندین پەرتوکە، کە هەندێکیان لە بواری توێکاری ئیکلینکی و کۆرپەلەزانیدایە، هەشت پەرتوکی هەیە بەسەرچاوەی قوتابی کۆلێژە پزیشکیەکان دادەنرێن کە بۆ (شەش) زمان وەرگێڕاون (ئیتاڵی –ئەڵمانی –پورتوگالی –ئیسپانی –یۆنانی –چینی).

دانەری پەرتوکی (قۆناغەکانی گەشەکردنی مرۆڤ)ە، کە بۆ زیاتر لە (هەشت) زمان وەرگێڕدراوە: (ڕوسی – ژاپۆنی–ئەڵمانی –چینی –ئیتاڵی –پورتورغالی –ئینگلیزی –یوغۆسلاڤی).

مامۆستا (عەبدول مەجید زیندانی) دەڵێت: داوای کتێبێکی باوەڕپێکراوم کرد لەبارەی زانستی کۆرپەلەزانیەوە لە (بەریتانیا) ئەوانیش کتێبی (پرۆفیسۆر مور)یان بۆناردم، دیسان داوای کتێبێکی باوەڕپێکراوم کرد بۆ هەمان مەبەست لە (ئەڵمانیا) ئەوانیش هەر کتێبی (کیث مور)یان بۆ ناردم بە زمانی ئەڵمانی.

ئیدی منیش وتم: کەواتە دەبێت (د. مور) لەم زانستەدا پیاوێکی گەورە بێت.

هەروەها (زیندانی) دەڵێت: کاتێکیش هاتم لە ڤیدۆکاندا گەڕام بۆ زانستی کۆرپەلەزانی، 34 فیلمی ڤیدۆم لەو بارەوە دۆزیەوە، کە هەمویان سەرچاوەکەیان بۆ (د. مور) دەگەڕایەوە.

وتم: باشە دەبێت ئەم (د. مور)ە کێ بێت؟

بۆیە ئیتر کەوتمە پرسیار کردن، پرسیارم لە (د. احمد حجازی) کرد، کە مامۆستای زانستی کۆرپەلەزانیە لە زانکۆی (مەلیک عبدالعزیز) لەبارەی (د. مور)ە وە، ئاخۆ ناوی بیستوە؟

ئەویش پێی وتم: ئەوە باوکی زانستی کۆرپەلەزانیە، بەڵێ باوکی زانستەکەیە.

وتم: خوایە گیان کێ دەمگەیەنێتە ئەو پیاوە؟ ئەوە ئەو پیاوەیە کە من بەدوایدا دەگەڕێم.

ئیتر بەو شێوەیە، تا لە کۆلێژی پزیشکی زانکۆی (مەلیک عبدالعزیز)

شەشەم کۆنگرەی پزیشکی بەستراو، نێردراوی شانشینی (سعودیە)ش مامۆستا (عصام شێخ) کە راوێژکاری رۆشەنبیری شانشین بوو لە (کەنەدا) بانگهێشت کرابو بۆ ئەوێ، منیش خۆم پێناساند و وتم: جەنابتان لە کوێن؟

وتی: من پاشکۆی رۆشەنبیری شانشینی سعودیەم لە کەنەدا.

وتم: لەکەنەدایت؟! برام راستیەکەی ئێمە پزیشکێکمان دەوێت لە کەنەدا (دکتۆر مور)ی ناوە.

ئەویش پرسی: لە چ زانکۆیەکە؟

وتم: لە (زانکۆی تۆرینتۆ)، ئەویش وتی: بەڕێوەبەری تۆرینتۆ هاوڕێمە، بە قۆشمەوە وتی: باوکیشیت بۆ دێنم.. وتم: نا باوکیم ناوێت خۆیم بۆ بێنە..

خوای گەورە پاداشتی چاکەی بداتەوە بەپەرۆشەوە گەڕایەوە بۆ (کەنەدا)و، لەوێوە نامەیەکی بۆ ناردم، منیش (دکتۆرمور)م بانگهێشت کرد، کە بێت بۆ زانکۆی (مەلیک عەبدول عزیز)، جەنابیشیان خۆشحاڵبون بە داواکەمان.

ئیتر لە بەر خۆمەوە وتم: ئۆخەیش ئەوە دکتۆرە کە دێت بۆ زانکۆ! پاشان ئەم مژدەیەم دا بە (د. عبدالله عمر عظیم)، ئەویش یەکسەر ڕەزامەندی خۆی نیشاندا و، دو تکتی تەیارەی بۆ (د. مور) و خێزانەکەی نارد و ئوتێلێکی پێنج ئەستێرەی بۆ گرتن و ئەوپەڕی ڕێز و حورمەتی لێ گرتن.

کاتێک بەڕێزیان گەیشتن، هات بۆ لامان و وتی چیتان لایە؟

وتمان: هەندێک پرسیارمان هەیە، راستیەکەی 80 پرسیارمان هەیە لەسەر زانستی کۆرپەلەزانی، بۆ ئەوەش دوو ڕۆژمان بەسەر برد، پرسیارمان لێ دەکرد و بە ڤیدیۆ دەمان گرت، لەوە دەترساین رای بگۆڕێت—

دکتۆر لێی پرسین و وتی: من سەرم لەم پرسیارانەی ئێوە سوڕماوە، هەندێکیان مندالێکی قۆناغی سەرەتایی دەیزانێت! وە پرسیاری واشم لێدەکەن کە تەنانەت گەورەترین زاناکانی ئەم سەردەمە ناتوانن وەڵامی بدەنەوە، بگرە تائێستاش لە ژێر لێکۆڵینەوەدایە، ئەمە مانای چی؟

وتمان: بەڵێ نهێنیەک لە بابەتەکەدایە!!

وتی: بەڵێ چیتان لایە؟

وتم: بڕوانە دکتۆر ئێمە لە مێژوی زانست دەکۆڵینەوە، وە هەرچی یەک لە پێش و لە دوای داهێنانی وردبینەوە دۆزراوەتەوە لێی دەکۆڵینەوە.. وە لەکاریگەری ئەوانە دەکۆڵینەوە لەسەر زانستی کۆرپەلەزانی، ئەوەی پەیوەندی بە پێش داهێنانی وردبینەوەیە، پرسیاری سادەن و وەک خۆت دەڵێیت هی قۆناغی سەرەتاییە، ئەوەش کە پەیوەندی بە دوای داهێنانی وردبینەوەیە، پرسیاری ئاڵۆز و وردن و هێشتا لە ژێر لێکۆڵینەوەدان، ئەویش قسەکەمانی لا پەسەند بو وە بەردەوام بو لەگەڵمان....

پاشان وتمان: دکتۆر! قۆناغی پێش داهێنانی وردبین، ئەو ماوەیەیە کە قورئانی تێدا هاتۆتە خوارەوە، لەو کاتەدا ئایەتەکانی قورئان دادەبەزی و لەبارەی زانستی کۆرپەلەزانی دەدوا، بۆیە ئێمە پرسیارمان لێ دەکرد لەبارەی ئەم ئایەتە و ئەو ئایەتەی تر و بەو جۆرە زانیاری وردی پێدەداین و، سەری دەسوڕما!

وتی: ئەمە سەرسوڕهێنەرە و پاشان چو بۆ لای خێزانەکەی و پێی وت: ئێستا ئەزانم بۆچی بانگکراوم، ئەوانە باسی چەند ئایەتێک لە قورئان دەکەن کە لەگەڵ تازەترین لێکۆڵینەوەکانی ئەمڕۆدا یەک دەگرنەوە!

ئەویش وتی: منیش ئەم کاتەی لە ئوتێلەکەدا ماومەتەوە قۆستومەتەوە بۆ خوێندنەوەی ئەم قورئانە و، ئەم دیو و ئەو دیوم کردووە تا ئایەتێکم بەرچاو کەوت لە بارەی ئیعجازی زاستی لە زانستی کۆرپەلەزانیدا.. خێزانی بە تەنیا بەم کارە هەستاوە.

پاشان، لە دوای ئەوەی وەڵامی پرسیارەکانی داینەوە و لایەنە ئەرێنیەکانمان تیا بەدی کرد، بەجێی هێشتین و ڕۆیشت.. بەڵام بەهۆی ئەویشەوە 40 پرسیاری تری نوێ لە بواری کۆرپەلەزانیدا، لامان سەری هەڵدا.

دیسان نامەمان بۆ نارد: ئاخۆ دکتۆر دەکرێت بێیتەوە بۆ ئێرە؟ ئەویش لە وەڵامدا وتی: بەڵێ دەکرێت، بەڵام بەمەرجێک.. وتمان مەرجەکەت چی یە؟

وتی: وانەیەک پێشکەش دەکەم و دەبێت پزیشک و قوتابیەکانیش گوێیان لێ بێت.

منیش کەوتمە گێژاوی ئەو پرسیارەوە کە ئاخۆ بۆ دەیەوێت وانەیەک پێشکەش بکات؟

ئاخۆ کە گەڕاوەتەوە بۆ کەنەدا سەرزەنشت کراوە؟ ئاخۆ لۆمەیان کردوە؟ و ئێستا داوایان لێکردوە کە ڕابردو بسڕێتەوە!

کەواتە با بێت، ئێمە باکمان نی یە و زانستمان پێ یە و هەر لە شوێنی خۆشی دا وەڵامی دەدەینەوە.. بۆیە وەڵامەمان بۆ نارد کە: فەرموو بەخێربێن ئێمە ئامادەین.

کاتێک دکتۆر دوبارە هاتەوە بۆلامان، دەستی کرد بە خستنە ڕوی بابەتاکان و وتی من سلایدم دەوێت، ئێمەش یەک بەیەک سلایدەکانمان بۆ ئامادەکرد، فلان سلاید و فلان و فلان و... هتد، بەڵام سەرمان سوڕما لە بابەتی وانەکەی کە شتێکی تر بوو، پێچەوانەی ئەوەی کە خۆمان گومانمان لێدەکرد، وتم: باشە ناونیشانی ئەم وانەیە چی یە، هیچم شک نەبرد جگە لەوەی ناوی لێ بنێم، بەراوردکردنی زانستی کۆرپەلەزانی لەگەڵ ئەوەی لە قورئان و سونەتدا هاتوە.

ئیدی بڵاومان کردەوە کە لە زانکۆی (مەلیک عبد العزیز) وانەیەک لەبارەی بەراوردکردنی زانستی کۆرپەلەزانی لەگەڵ قورئان و سونەتدا پێشکەش دەکرێت لە لایەن پرۆفیسۆر مور)ە وە.

لەبەرئەوەی پزیشکەکان پایە و پێگەی ئەم پرۆفیسۆرەیان باش دەزانی، بۆیە پزیشکەکان هاتن و کەسانی تریش پێکەوە ئامادەبون، ئەویش وانەکەی بە سلاید دەوتەوە و دەیوت: ئەم ئایەتە ئاوا دەڵێت، ئەوەش ڕاستیەکەیەتی کە لە بەرچاودایە سەیری بکەن، ئەمەش ئایەتێکی تر ئەوەش ڕاستیە زانستیەکەی، لە کۆتایشدا وتی، ئەم زانستە شایەتیم بۆ دەدات کە دەبێت لەلایەن خوداوە بێت. هەروەها شایەتیم بۆ دەدات کە (محمد) نێردراوی خودایە، ئیتر خەڵک هەمووی چەپڵەیان لێدا و هوتافیان کێشا و هەژان.

سەرچاوە: چاوپێکەوتنێک لەگەڵ عبدالمجید زندانی لە بەرنامەی (صفحات من حیاتی) لە کەناڵی ئاسمانی (المجد)ی سعودیە.

https://www.youtube.com/watch?v=ikdmtU3y-LA

ئایا مەی لە جەڵتەی دڵ دەمانپارێزێت؟

د. دیاری ئەحمەد ئیسماعیل
پسپۆڕی نەشتەرگەری
diaryismaeil@yahoo.com

پێغەمبەری خواﷺ کاتێک پرسیاری لێ دەکرێت سەبارەت بە بەکارهێنانی مەی بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشی؟ لە وەڵامدا دەفەرموێت: ئەوە نەخۆشیە، و شیفای تێدا نیە:

أن طارق بن سويد (رضي الله عنه) سأل النبيﷺ عن الخمر، فنهاه، أو كره له أن يصنعها. فقال: إنما أصنعها للدواء. قال: «إنه ليس بدواء ولكنه داء» -مسلم (٣/ ١٥٧٣) في كتاب الأشربة، ٣٢- باب تحريم التداوي بالخمر.

هەروەها دەفەرموێت: «إن الله لم يجعل شفاء أمتي فيما حرم عليها» أبو داود، وأبو يعلى، والبزار، وصححه إبن حبان.

هەروەها دەفەرموێت: «إن الله خلق الداء والدواء، فتداووا، ولا تتداوو بحرام» الطبراني: بإسناد رجال ثقات، كما في مجمع الزوائد.

هەروەها دەفەرموێت: «إن الله أنزل الداء والدواء، وجعل لكل داء دواء، فتداووا ولا تتداووا بحرام» أبو داود في سننه (٤/ ٢٠٦- ٢٠٧) كتاب الطب، ١١- باب في الأدوية المكروهة.. السلسلة الصحيحة (برقم ٦٠٣٣)-.

خوای گەورە نەخۆشی و دەرمانەکەشی دروست کردووە.. ئێمەی مرۆڤ فەرمانمان پێکراوە بە دوای ڕێگە چارەکاندا بگەڕێین، کە بێگومان بوونیان هەیە، و لە خواردن و خواردنەوەی حەڵاڵیشدا دەست دەکەون، ئەگەر بیدۆزینەوە.. بەڵام پێدەچێت، لە کاتی ونیی ڕێگە چارە حەڵاڵەکە، ناچارمان کات هەندێک خواردن و خواردنەوە و ماددەی حەڕامکراو بەکار بێنین لە چارەسەرەکانماندا، بەڵام دەبێت بە ڕێژەی خۆی بێت و زیادەڕەوی تێدا نەکرێت.. لەگەڵ ئەوەی وا هەست دەکرێت دەستەوسانی ئێمەی مرۆڤ بێت کە ڕێگە چارە حەقیقیە حەڵاڵەکەمان دەرک پێ نەکردبێت..

ئایا نابێت خۆراک و خواردنەوەی قەدەغەکراو (حەرام) بەکاربهێنرێت وەک دەرمان؟

دیارە زانایان لە مێژەوە ئاماژەیان بەو پرسە داوە، و قسەی زۆریان لەسەر کردووە.. لەگەڵ بوونی هەندێ جیاوازی وردەکاریی لە بۆچوونەکانیاندا، بەڵام پێدەچێت لە کۆتاییدا لەسەر ئەو خاڵە، تا ڕادەیەک، بۆچوونیان نزیک بێت: کە ئەگەر خواردن و خواردنەوەی قەدەغەکراویش بەکار هات دەبێت لە سنورێکی زۆر تەسکدا بێت.. بە نموونە لەم ڕیوایەتەدا پێغەمبەرﷺ ڕێگە دەدات بە یەکێک لە هاوەڵانی کە ئاڵتون بەکاربێنێت لە تەداوی لوتیدا: عن عجرفة بن أسعد، قال: أصيب أنفي يوم الكلاب في الجاهلية، فاتخذت أنفاً من ورق، فانتنّ عليّ، فأمرني رسول اللهﷺ أن أتخذ أنفًا من ذهب -رواه الترمذي وقال حسن-. هەروەها ڕێگەی داوە هەندێک لە پیاوان ئاوریشم بەکار بێنن لەبەر نەخۆشی: رخص رسول اللهﷺ لعبدالرحمن بن عوف والزبير بن العوام بلبس الحرير لحكة كانت بهما) -البخاري ومسلم-.

باسەکەمان لەسەر بەکارهێنانی کحولە وەک چارەسەر، کە خواردنەوەی لە ڕێسای ئیسلامیدا حەرامە:﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡخَمۡرُ وَٱلۡمَيۡسِرُ وَٱلۡأَنصَابُ وَٱلۡأَزۡلَٰمُ رِجۡسٞ مِّنۡ عَمَلِ ٱلشَّيۡطَٰنِ فَٱجۡتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ٩٠ ﴾المائدة. هەروەها خوای گەورە خواردن و خواردنەوەی حەڵاڵی بۆ ڕوونکردوینەتەوە، تا نەکەوینە هەڵەوە:﴿ وَمَا لَكُمۡ أَلَّا تَأۡكُلُواْ مِمَّا ذُكِرَ ٱسۡمُ ٱللَّهِ عَلَيۡهِ وَقَدۡ فَصَّلَ لَكُم مَّا حَرَّمَ عَلَيۡكُمۡ إِلَّا مَا ٱضۡطُرِرۡتُمۡ إِلَيۡهِ... ١١٩ ﴾الأنعام. دیارە لەلایەنی پزیشکیشەوە مەی خواردنەوە زیانی زۆری هەیە، گەرچی وترابێتیش بەکارهێنانی هەندێک لەو جۆرە خواردنەوانە هەندێک سوودی هەیە بۆ تەندروستی -وەک لەناو هەندێکدا باوە- وەک نەخۆشی گۆرچیلە!

بەکارهێنانی هەر ڕێگەیەک لە ڕێگەچارەکانی پزیشکی دەبێت دوای توێژینەوەی زانستی، و بنکەی زانیاری Data base بێت، و لایەنی چاکە و خراپەی ئەو ماددانە لێی بکۆڵرێتەوە.. کاتێکیش بەکاردێت دەبێت سوودەکانی حەقیقی بن، و زیانەکانی زۆر کەم بن. ئەگینا ئەو کاتە هیچمان بە هیچ نەکردووە ئەگەر ماددەیەکی زیانبەخش بەکاربێنین بۆ چارەسەری نەخۆشییەکی ئاسان! بەڵام کاتێک زەروور بوو، بێگومان لەگەڵ زیانە زۆرەکانیشی ناچارین بەکاری بهێنین، بە نموونە: دەرمانە ژەهراوییەکانی نەخۆشییەکانی شێرپەنجە، کە پێشتر پێیان دەوت Cytotoxic drugs واتە: (دەرمانی ژەهراویکەری خانە!)، بەڵام ئێستا پێیان دەوترێت Chemo therapy واتە: چارەسەری کیمیایی!

((هیچ بڕێک لە کحول سەلامەت نییە)).. ئەمە سەربابەتی توێژینەوەیەکی پزیشکیی فراوانە لە مانگی نیسانی ساڵی 2014دا بڵاوکراوەتەوە، لە لایەن Laura A. Stokowskin, RN, MS. تێیدا هاتووە: «خواردنەوەی بەرپرس[١] Responsible drinking بووەتە ویردی سەر زمانی سەدەی 21، چۆن زۆربەی خەڵکی ئەنواڕنە کحول بەکارهێنان.. بەڵام کاتێک باس لە بوونی بە هۆکاری شێرپەنجە دەکرێت هیچ بڕێک لە کحول سەلامەت نییە»[٢]. ئەمە دەرەنجامی

ڕاپۆرتی جیهانیی شێرپەنجە (WCR) (World Cancer Report) بوو، کە لە لایەن ڕێکخراوی تەندرووستی جیهانی (WHO)/ بریکاری نێودەوڵەتی بۆ توێژینەوە لەسەر شێرپەنجە IARC بڵاوکرایەوە.

هەروەها لە ساڵی 1988دا ڕاگەیەنراوە کە کحول ماددەیەکی تووشکەری شێرپەنجەیە carcinogen[٣].. Jürgen Rehm بەشداربووی WCR، لەسەر بابەتی خواردنەوەی کحول، و زانای گەورەی سەنتەری قاڵبوون و تەندرووستی دەروونی لە تۆرۆنتۆی کەنەدا، دەڵێت: «لە مێژەوە بوو دەمانزانی کە کحول هۆکاری تووشبوونی شێرپەنجەی سووریێنچکە، بەڵام تا10–15 ساڵی دوایی بە تەواوەتی نەماندەزانی چ پەیوەندیەک هەیە لە نێوان کحول و شێرپەنجەکانی تر، وەک شێرپەنجەی مەمک. تەنها لە 10–15ساڵی دواییدا سەرنجی ڕاکێشاین».

مەترسی مەی خواردنەوە پەیوەندی بە قەبارەی ژەمەکانەوە هەیە:

تا کحول زیاتر بخورێتەوە مەترسییەکان زیاترن.. دۆزراوەتەوە کە پەیوەندی نێوان شێرپەنجە و کحول خواردنەوە پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆیە لە هەندێ جۆری شێرپەنجەدا، وەک شێرپەنجەی دەم و گەروو و قورقوڕاگە و سورێنچک و کۆڵۆن و ڕێکە و جگەر و مەمک، هەروەها پەنکریاس و لیوکیمیا و شێرپەنجەی ملی منداڵدان و دەرچە و زێی کۆئەندامی زاووزێی مێینە و پێست[١]. بە ڕێژەیەکی کەمتر پەیوەندی ژەمەکانی خواردنەوەی کحول لەگەڵ شێرپەنجەی گورچیلە دۆزراوەتەوە[٢].

ئایا ڕاستە خواردنەوەی ڕێژەیەکی کەمی کحول نابێتە هۆی تووشبوون بە شێرپەنجە؟

لە کۆ توێژینەوەیەک Meta-analysis کە 222 توێژینەوەی لە خۆ گرتووە، و 152000 بەشداربووی لەخۆ گرتبوو، 92000 کەسیان کە بە ڕێژەیەکی کەم کحولیان خواردبۆوە و شێرپەنجەیان هەبوو.. بەڵام 60000 کەسیان نەیانخواردبۆوە و شێرپەنجەیان هەبووە: بینرابوو کە ئەوانەی بە کەمیش دەخۆنەوە مەترسی تووشبوونیان هەیە بە شێرپەنجەی دەم و گەروو و سورێنچک و مەمک[٣].

لەو کۆتوێژینەوەیەدا دەرکەوتووە: ساڵی 2004 لەسەر ئاستی جیهاندا 5000 حاڵەتی مردوو تۆمار کراوە بە هۆکاری شێرپەنجەی دەم و گەروو، 24000 حاڵەتیش بەهۆی شێرپەنجەی سووریێنچکەوە، و 5000 حاڵەتیش بەهۆی شێرپەنجەی مەمکەوە.. هۆکانیان گەڕێندراوەتەوە بۆ خواردنەوەی ڕێژەیەکی کەمی کحول.. هاوکات تێبینیان کردبوو کەم خواردنەوەی کحول پەیوەندی نەبووە بە شێرپەنجەی کۆڵۆن و ڕێکە و جگەر و قورقوڕاگەوە.

خواردنەوەی کحول بەلای کەمەوە 15 ماددەی شێرپەنجەکەری تێدایە لەوانە: ئەسیت ئەڵدیهایت (Acetaldehyde)، ئەکریلەماید (Acrylamide)، ئەفلادۆکسینەکان (Afladoxins)، ئارسنیک (Arsenic)، بەنزین (Benzene)، کادمیۆم (Cadmium)، ئیسانۆڵ (Ethanol)، کاربۆناتی ئەسیل (Ethyl Carbonate)، فۆرم ئەڵدیهاید (Formaldehyde)، قورقوشم (Lead)[٤].. کاتێک ئەو ماددانە بەر ناوپۆشی گەروو و ناودەم و قورقوڕاگە و سورێنچک دەکەوێت –بەهۆی بەرزی چڕی ئەسیت ئەڵدیهایتەوە– دەبێتە هۆی ئەستوور بوونی ناوپۆشەکەیان (hyperprolifration).. تەنانەت ژەمێکی کەمی کحولیش کە ڕاستەوخۆ بەر ئەو ناوپۆشە دەکەوێت مەترسی تووشبوونی شێرپەنجە زیاد دەکات تیایاندا[٥].

لەم دوو دەیەیەی دواییدا هەندێک توێژینەوە دەرکەوت بە تایبەتی لە فەرەنسا، پێیان دەوترێت (French Paradox)، واتە (ناتەبایی فەرەنسی)، وەک دژوارییەک لە نێوان ڕاستیە زانستیەکان دەربارەی زیانەکانی کحول، و ئەو بەناو سوودانەی کە بە هۆی خواردنەوەی بەرپرسانەی کحولەوە مرۆڤ دەستی دەکەوێت! بۆیە بەناوی فەرەنساشەوەیە چونکە لە فەرەنسادا زۆرترین ڕێژەی خواردنەوەی تێدا سەرف بووبوو، بەتایبەتی شەراب.. تیایاندا هاتووە: بە خواردنەوەی ژەمێکی کەم یان مامناوەند لە کحول، بە تایبەتی شەرابی سوور پێش یان کاتی نانی ئێوارە، دەرکەوتووە پارێزگاری لە نەخۆشییەکانی دڵ دەکات.. بینیویبان ئەو کەسانە کەمتر دووچاری نەخۆشییەکانی دڵ دەبن. هاوکات زیانە زۆرەکانی خواردنەوەی بڕی زۆریان بیرنەچووە ئاماژەی پێ بدەن، وەک بەرزبوونەوەی فشاری خوێن، و لەرزینی دڵ، و جەڵتەی دڵ و مێشک[٦].

بوونی بەڵگە لەسەر زیانە تەندروستیەکانی کحول بەهێزترە لە بوونی بەڵگە لەسەر سوودەکانی.. خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا ... ﴿٢١٩﴾ ﴾ البقرة. ئەگەر پێبچێت هەندێک سوودی مەی خواردنەوە دۆزرابێتەوە لە لایەنی پزیشکیەوە، ئەوە بێگومان زیانەکانی زۆر زۆرترە، لەوانە تووشبوون بە نەخۆشی شێرپەنجە –وەک باسمان کرد–.. دۆزراوەتەوە «ڕێژەی (زیان–بۆ–سوود)ی خواردنەوە زیاترە لە تەمەنی گەنجیدا، کە دەبێتە هۆی ژەهراوی بوونی لاشە. ئەمە جگە لە ماکە خراپەکان، وەک ڕووداوی هاتووچۆ، و توندوتیژی، و کێشە کۆمەڵایەتییەکان.. لە ڕاستیدا لەنێوان تەمەنی 15-59 ساڵیدا هەڵسوکەوتە خراپەکان بەهۆی بەکارهێنانی کحولەوە هۆکاری زوو مردنە (premature death)[٧].

ماوەتەوە بڵێین خوای گەورە شارەزاترە لەوەی سوود بە مرۆڤ دەگەیەنێت لە مرۆڤ خۆیشی، چونکە خۆی مرۆڤی بەدیهێناوە، و لە هەموو کەس بۆیان باشترە ﴿ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ ﴾ الملك١٤.

---

1)واتە خواردنەوەی بڕێکی دیاریکراو لە کحول، بە قەبارەیەکی کەم، لە چەند کاتێکی دیاری کراوا.

2)Rehm J, Shield K. Alcohol consumption. In: Stewart BW, Wild CB, eds. World Cancer Report 2014. Lyon, France: International Agency for Research on Cancer; 2014.
3)Bagnardi V, Rota M, Botteri E, et al. Light alcohol drinking and cancer: a meta-analysis. Ann Oncol. 2013;24:301-308. Abstract
4)Lachenmeier DW, Przbylski MC, Rehm J. Comparative risk assessment of carcinogens in alcoholic beverages using the margin of exposure approach. Int J Cancer. 2012;131:E995-E1003.
5)Homann N, Kärkkäinen P, Koivisto T, Nosova T, Jokelainen K, Salaspuro M. Effects of acetaldehyde on cell regeneration and differentiation of the upper gastrointestinal tract mucosa. J Natl Cancer Inst. 1997;89:1692-1697.
6)Renaud S, de Lorgeril M. Wine, alcohol, platelets, and the French paradox for coronary heart disease. Lancet. 1992;339:1523-1526.
7)O›Keefe JH, Bhatti SK, Bajwa A, DiNicolantonio JJ, Lavie CJ. Alcohol and cardiovascular health: the dose makes the poison...or the remedy. Mayo Clin Proc. 2014;89:382-393.

بەکتریای گۆشت خۆر و شزوزی جنسی

ن: د. بەهێز محمدصالح محمود bahezmuhammed@hotmail.com

خوای گەورە کۆمەڵگای مرۆڤایەتی لە سەر چەند بنەما و ڕێسایەک دارِشتوە کە هەر لادانێک لەو پرۆگرامە کۆمەڵگا بەرەو هەڵدێر دەبات و بە لەناوچونی خۆیان کۆتایی دێت! بە نمونە کاتێک خوای گەورە باسی نەتەوەی لوط (علیه السلام) دەکات، بە دەست درێژکار و لە سنور دەرچوو ناویان دەبات و، هەڵسوکەوتی ئەوان بە خراپەکاری ەەد ڕەوشتی پێناسە دەکات کە ئەویش شزوزی جنسیە (Homo-sexuality)، کە هۆکاری سەرەکی نەهێشتنی خێزان و سەر لە بەری بەها مرۆڤایەتیەکانە، لە ڕوی تەندروستیشەوە توشی چەندەها نەخۆشی کوشندەیان دەکات، کە بنبڕکردنیان تاڕادەیەکی زۆر ئاستەمە، هەر لەبەرئەوەشە پێغەمبەر ﷺ دوپاتی کردۆتەوە کە دەبێت هاوڕەگەزبازانی نێر بکوژرێن و تەنانەت سێ جار نەفرینی لێ کردون.

خوای گەورە لە چەند شوێن لە قورئانی پیرۆزدا باسی گەلی لوط (علیه السلام)ی کردوە:

﴿كَذَّبَتۡ قَوۡمُ لُوطٍ ٱلۡمُرۡسَلِينَ (١٦٠) إِذۡ قَالَ لَهُمۡ أَخُوهُمۡ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ (١٦١) إِنِّي
لَكُمۡ رَسُولٌ أَمِينٞ (١٦٢) فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ (١٦٣) وَمَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مِنۡ أَجۡرٍۖ
إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ (١٦٤) أَتَأۡتُونَ ٱلذُّكۡرَانَ مِنَ ٱلۡعَٰلَمِينَ (١٦٥)
وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمۡ رَبُّكُم مِّنۡ أَزۡوَٰجِكُمۚ بَلۡ أَنتُمۡ قَوۡمٌ عَادُونَ (١٦٦) قَالُواْ
لَئِن لَّمۡ تَنتَهِ يَٰلُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡمُخۡرَجِينَ (١٦٧) قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُم مِّنَ ٱلۡقَالِينَ
(١٦٨) رَبِّ نَجِّنِي وَأَهۡلِي مِمَّا يَعۡمَلُونَ (١٦٩) فَنَجَّيۡنَٰهُ وَأَهۡلَهُۥٓ أَجۡمَعِينَ (١٧٠) إِلَّا
عَجُوزٗا فِي ٱلۡغَٰبِرِينَ (١٧١) ثُمَّ دَمَّرۡنَا ٱلۡأٓخَرِينَ (١٧٢) وَأَمۡطَرۡنَا عَلَيۡهِم مَّطَرٗاۖ فَسَآءَ مَطَرُ
ٱلۡمُنذَرِينَ (١٧٣) إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗۖ وَمَا كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّؤۡمِنِينَ (١٧٤)﴾ الشعراء.

لێرەدا دەپرسین بۆچی خوای گەورە کردەوەکانیانی بە کاری خراپ و قێزەون ناوبردوە؟ وە بۆچی پێغەمبەر ﷺ نەفرەتی لێکردون و فەرمانیداوە بە کوشتنیان، هەرچەندە هەندێک لەم سەردەمەدا بەرگریان لێ دەکەن بەو بیانوەی کە ئەمە جۆرێکە لە خۆشەویستی و لە خانەی هەڵسوکەوتی تایبەتی مرۆڤەکانە و مرۆڤ سەربەستە تێیدا! وە زیانبەخش نیە و بێ مەترسیە و پێویست بە هیچ هەڵایەک ناکات؟ یان هێندێکی دی بە پاساوی ئەوەی نەخۆشن بەرگریان لێدەکەن! ئەم بابەتەش لە ڕوە زانستیەکەیەوە پەردەی لەسەر ئەو مەترسیانە لاداوە کە توشی ئەوانە دێت کە خویان بەو کارە قێزەونەوە گرتوە، بە هیوای وشیارکردنەوەی کەسە شازەکان تا پەشیمان ببنەوە، لەلایەکەی تریشەوە ئەم باسە ڕویەکی ئیعجازی تێدایە تا دامەزراوی بداتە دودڵەکان و لە دو دڵی ڕزگاریان بکات.

مەترسیەکانی ئەم بەدکاریە هەر لە ڕوی جەستەوە نیە، بەڵکو لە ڕوی دەرونیشەوە کاری نەرێی دەکاتە سەر ئالودەبوانی ئەم کارە:

دارِمانی دەرونی:

زانایان ئەوەیان دۆزیوەتەوە کە مادە سپیەکانی ناو مێشک (white matter) دەوری کەناڵی پەیوەندی نێوان خانەکانی مێشک دەبینن، بەڵام لە کەسە شازەکاندا ئەو مادەیە زۆر کەمە، ئەگەر بەرەو کەمتر بڕوات ئەوا دەبێتە هۆی لە دەستدانی ئەو پەیوەندیە، بەوهۆیەوە مرۆڤەکە توشی خەڵەفاوی و (زهایمر) دەبێت، وە ئەوەی ئێستا لە هەندێک وڵاتانی ئەوروپا و ئەمریکادا هەیە لە دروستکردنی خێزان لەسەر شێوەی پێوەندی سێکسی شاز لە نێوان پیاو و پیاو و ژن و ژن، لێکۆڵینەوەکان دەریانخستوە کە ڕێژەی توندوتیژیی لەنێوانیاندا 18 جار زیاترە لە خێزانی ئاسایی، وە ڕێژەی لێدان بە ڕێژەی 30% زیاترە بە پێی زانیاریی ئەم دەزگایە Statistics Canada, Canada's (National Statistical) Agency, July 7, 2005.

ئایدز و بەکتریای کوشندە:

نەخۆشی زۆر هەن لە ئەنجامی شزوزی سێکسیەوە توش دەبن، لە سەرو هەمویانەوە نەخۆشی ئایدز، کە تا ئێستا بە گوێرەی ڕاپۆرتی ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی (WHO) لە ساڵی 1981 وە تا ئێستا نزیکەی 35 ملیۆن کەس بەم نەخۆشیە گیانی لە دەستداوە..

لێكۆڵەرەوانیش زۆربەیان لەسەر ئەوە هاوڕان كە زۆربەی ئەوانە لە شازەكان بون...

یەكێكی تر لەو توێژینەوانەی كە لەپێگەی (بی بی سی) و (الجزیرة)دا بینیم و توشی سەرسوڕمان بوم باسی لەو نەخۆشیانە دەكرد، لە سەنتەری پزیشكی ئەمریكی سەلماندویانە، ئەو پیاوانەی كاری نێربازی ئەنجام دەدەن زۆرینەیان توشی زنجیرەیەكی نوێ لە بەكتریای بەرگریكار دەبن كە بەدژە بەكتریا ناسراوە و پێی دەوترێت بەكتریای گۆشت خۆری مرۆڤ! توشبون بەم بەكتریایە لە ناو كەسە شازەكان 13جار زیاترە وەك لە كەسانی دی، وە توشبون بەو جۆرە كە ناسراوە بە (بەكتریای ستافیلو كۆكس ئوریس/ بەرگریكاری دەرمانی میزسلینەكان) دەبێتە هۆی هەوكردنێكی قورس (MRSA) ئەم جۆرە بەكتریایە زۆرترین بەرگری (antibiotic) دژە بەكتریا دەكەن.

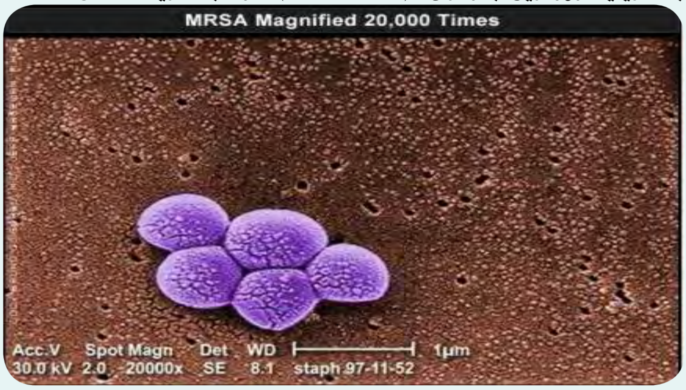

توێژینەوەكان زنجیرەیەكی تازەیان لەم بەكتریایە دۆزیوەتەوە كە لە ڕابردودا تە نها لە نەخۆشخانەكاندا هەبوە بەڵام ئێستا بەرگری زۆربەی دژە بەكتریا بەهێزەكان دەكات، كە دەگونجێت بە ئاسانی لە كەسێكەوە بۆ كە سێكی دی بگوازرێتەوە.

یەكێكی دی لەو توێژینەوانەی لەلایەن (دكتۆر بنەدیب)ە وە كراوە كە لێكۆڵەرەوەیە لە مەڵبەندی پزیشكی لە نەخۆشخانەی (سان فرانسیسكۆ) دەڵێت: (زۆرینەی ئەو كەسانەی توشی ئەم بە كتریایە دەبن لە هەندێك شوێن لە پێستیاندا، دەرئەنجامی ئەم كارە شازە و بە تایبەتی لە ناوچەی (كاسترۆ)ن، لە (سان فرانسیسكۆ)ی ولایەتە یەكگرتوەكانی ئەمریكا كە مۆڵگەی شازەكانە.).. شایەنی باسە ڕێژەی ئەوانەی توشبون بە شێرپەنجەی پێست لە ناو شازەكان زۆرە، كە ناسراوە بە Kaposi sarcoma تا ئێستاش لێكۆڵینەوە لە سەر ئەم نەخۆشیە دەكرێت كە بە زۆری لە شارەكانی (لوس ئە نجلس و كالیفۆرنیا)دا هەیە..

ئەمە وێنەی بەكتریای گۆشت خۆرە

ئەمەش وای كردوە كە دكتۆرەكان بترسن لە بڵاونەوەی ئەم میكرۆبە بە شێوەیەكی فراوان و بەربڵاو، كە ئەو كاتە زۆر ئە ستەمە ڕێی لێ بگیرێت و كۆنترۆڵ بكرێت و زیانەكانی كەمبكرێتەوە، لە پێگەیەكی سەر بە موحافیزكارەكانی ئەمریكا توشی سەرسوڕمان بون لەوەی كە ئەوانەی بەم جۆرە بەكتریایە دەمرن ڕێژەیان زیاترە لە نەخۆشی ئایدز! هەروەها پێگەی (بی بی سی) بەریتانی كە لە توێژینەوەیەكدا ئاشكرایكردوە جۆرێكی نوێی لە بەكتریای توند كە ناسراوە بە MRSA دەبێتە هۆی توشبون بە هەوكردن و توشبون بە برینی قورس لەسەر سیەكان، كە سەر ئەنجام دەبێتە هۆی خواردن و شی بونەوە و ڕزینی شانەكانی سی. لەگەڵ دروستبونی دومەڵی گەورە لەسەر پێست و خواردنی، لە هەندێ كاتیش دەبێتە هۆی ژەهراوی بونی خوێنی كوشندە.

چۆنیەتی كون كردنی پێست لە لایەن ئەم بەكتریایەوە

وە یەكێك لە پێگە ئەمریكیەكان دەڵێت زۆربەی هاوڵاتیان ئاگاداری ترسناكی ئەم كارە نین، وە پێویستە هاوڵاتیان جیابكرێنەوە بە واتە ئەوانەی بەهۆی (شذوذ)ە وە توشدەبن! وە ڕێكخراوی تەندروستی جیهانی هۆشداری دەداتە ترسناكی ئەو نەخۆشیانە گەر بێت و كۆنترۆل نەكرێن لەبەرئەوەی بە دەست لێدانێك لە كەسی توشبووەوە بە ئاسانی دەگوازرێتەوە بۆ یەكێكی دی، هەر لەبەرئەوەیە ڕێكخراوی ناوبراو بە دەیان ملیۆن دۆلار خەرج دەكات بۆ خۆپاراستن لەو نەخۆشیە، بۆ كەسانی بێتاوان كە بەهۆی كاری نێربازی هاوسەرەكانیانەوە توشدەبن یان ئەوانەی لە ڕێی خوێنەوە بۆیان دەگوازرێتەوە.. زۆربەی ئەو نەخۆشیانە بە هۆی لادانی سێكسی دەگوازرێنەوە كە ناسراوە بە sexually transmitted disease (سوزەنك، سیلان، ئایدز، برین و هەڵئاوسانی ئەندامی زاوزێ، ڤایرۆسی جگەر، Gental Warts، Genetal Herpes، Chanchroid، Granuloma Inguinalis، Syphilis، Gonorrhea، AIDS ،Hepatitis B B) وە هەندێ نە خۆشی دیكە..

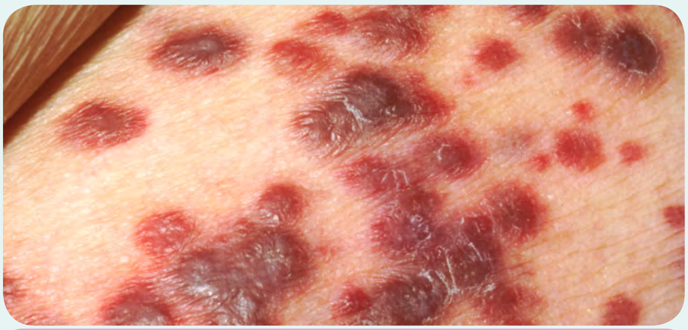
وێنەی ڕونكراوەی بۆ شێرپەنجەی تایبەت بە هاوڕەگەز بازەكان

هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت:«ولم تظهر الفاحشة في قوم قط حتى يعلنوا بها إلا فشا فيهم الطاعون والأوجاع التي لم تكن في أسلافهم الذين مضوا" رواه الحاكم في مستدركه عن عبد الله بن عمر و صححه السيوطي و قال الألباني حديث صحيح.

واتا: لە هەر كۆمەڵگایەك بەرەڵایی سێكسی بەبێ شەرمانە بڵاوبووەوە و بوو بە دیاردە، ئەوا نەخۆشی و پەتای كوشندە تیایاندا بڵاودەبێتەوە كە پێشتر نەبوە لە نێویاندا. وە خێرا بڵاوبونەوەی ئەم نەخۆشیانە بەهۆی ئالودەبون بە پێوەندیە سێكسیە نادروستەكان بەڵگەیەكی ڕونی دیكەیە لەسەر پێغەمبەرێتی محمد ﷺ.

ڕوی ئیعجاز:

خوێنەری بەڕێز.. ئەوەی لە پێشەوە باسمانکرد ئەوەیە کە لەم سەردەمەدا مرۆڤەکان دوای لێکۆڵینەوە و گەڕان مەترسی ئەو کارە قیزەونەیان بۆ دەرکەوتوە بە پشت بەستن بە زانست و تەکنۆلوجیای تازە، وە لەناو خەڵکانێکدا کە زۆربەیان بێ دینن و بگرە زۆربەشیان بەهیچ ئاینێکەوە پابەند نین.. دەرئەنجامی ڕەفتاری (شاذ)ی نامرۆڤانەی لە ڕیز دەرچوی فیترەتی مرۆڤایەتی دەبینن کە چۆن ڕاستەوخۆ لێیان دەردەکەوێت بە جۆرێک مەترسیەکانی ناشاردرێنەوە و هیچ پاساوێک نیە ببێتە بەرگریکار بۆ بڕەودان یان ڕێگە ئاسانکردن بۆ ئەو ڕەفتارانە. خۆ ئەگەر لەژێر هەر ناو و پاساوێکدا بکرێت ئەوا پاشینەی باش نابێت و کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی دوور نیە دوچاری نەهامەتیەکی گەورە نەکاتەوە.. ئەمە لە دونیادا خۆ لە قیامەتیشدا وەزعیان لەوە باشتر نابێت هەروەک خوای گەورە ئاگاداری کردونەتەوە، خۆ ئەگەر لە دەرئەنجامەکانی ئەو نەخۆشیە کوشندانەوە سەیری ئەم هەڵسەکەوتە ناشرینە بکەین ئەوە هەرگیز هیچ خاوەن عەقلێک گومانی لە ڕاستی و دروستی ئایەتەکانی خوای گەورە نابێت.

لەم ئایەتە پیرۆزانەدا بۆمان دەردەکەوێت کە گەلی لوط (علیه السلام) چەند سەرکەش و بێشەرمانە و بێ هیچ دو دڵیەک داوای ڕادەستکردنی میوانەکەیان دەکرد تا ئەو کارە بێزراو و ناشرینە لەگەڵیاندا بکەن! ئەوەتا خوای گەورە ئاماژە دەکات بە پاکژی شوێنکەوتوانی پێغەمبەرەکەیان و بە پیسی خراپەکارانی نەتەوەکەی کە هەڵگری نەخۆشی بون بە جۆرێک کە پێوەیان دەرکەوتوە، لە دوو سورەتی جیای قورئانی پیرۆزدا وەک دەفەرموێت: ﴿وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓاْ أَخْرِجُوهُم مِّن قَرْيَتِكُمْۖ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾﴾ الأعراف، هه روەها: ﴿وَلُوطًا ءَاتَيْنَٰهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَٰهُ مِنَ ٱلْقَرْيَةِ ٱلَّتِى كَانَت تَّعْمَلُ ٱلْخَبَٰٓئِثَۚ إِنَّهُمْ كَانُواْ قَوْمَ سَوْءٍ فَٰسِقِينَ ﴿٧٤﴾﴾ الأنبياء.

ئەو پەندانەی لەم ئایەتە پیرۆزانە وەردەگرین:

یەکەم: شزوزی جنسی یەکێکە لە کارە قێزەونەکان، هەروەک بینیمان چۆن ئەم کارانە دەبێتە بڵاوبونەوەی چەندەها ڤایرۆس و میکرۆبی ترسناک لەگەڵ توشبونی شێرپەنجە، شوێنکەوتوانی لوط (علیه السلام) بەرنامەی خودایان جێبەجێ دەکرد لە داوێن پاکی و خۆپاککردنەوەدا، سنوری خوای گەورەیان نەدەبەزاند هەر لەبەرئەمە بوو گەلەکەی تۆمەتباریان دەکرد بەوەی ئەوان خۆ پاکراگرەکانن!! ئەو ئایەتە پیرۆزانە ئەوەشمان بۆ دەسەلمێنێت کە شزوزی جنسی پێچەوانەی پاکراگرتنە و پێچەوانەی بەها مرۆڤایەتیەکانە!

دوەم: ئەو سزایەی خوای گەورە بەسەر گەلی لوط (علیه السلام) سەپاندی، بوو بە بەزەی و سۆز بۆ مرۆڤایەتی چونکە ئێمە دەزانین کە ئاینی ئیسلام دەست پێشخەربوە لە سەرەتاوە بۆ (الحجر الصحي) جیاکردنەوەی تەندروستی بۆ نەخۆشیە ئاسایەکان، پێغەمبەرﷺ دەربارەی نەخۆشیە گواستراوەکان ئاماژەی بە جیاکردنەوەیان داوە، بەڵام لێرەدا دەبینین جیاکردنەوە بۆ ئەوان جێبەجێ نەکراوە!! ئەویش بەهۆی ئەوکارە چەپەڵەوە (نێربازی) ئەگەر بێت و (الحجر الصحي) لەسەریان جێبەجێ بکرایە ئەوا ئەمانەوە، هەر لە کاری بەدڕەوشتی و نێربازی بەردەوام دەبون و برەویان پێدەدا نەخۆشیەکانیش هەر ئەمانەوە ئەو کاتە هیچ سودێک بۆ ئەم بەربەست و جیاکردنەوە نەدەمایەوە. بۆیە (بەرد بارانکراون چەند جارێک لە دوای یەک بە قور یان کانزایەکی سورەوە بوو) بە جۆرێکی وا کەسیانی لێ نەپەڕاندون وە لاشەکانیشیان کە لەو ناوەدا بووە هەروا نەهێڵراوەتەوە بەڵکو نغرۆی ناخی زەوی کراون بە بەراود لەگەڵ سزای نەتەوەکانی پێشوو

کە بە یەک جۆر لە سزا سزادراون! بۆ ئەوەی ئەو نەخۆشیە کوشندەیە کە توشیان هاتوە درزە نەکات بۆ ناوچەکانی چواردەوری، پاشتریش ناوچەکەیان بۆتە دەریایەکی پڕ خوێکراو (دەریای مردوو)، دوای تێڕامان لە هەموو قۆناغەکانی سزاکە بۆمان ڕون دەبێتەوە کە هیچ جۆرە دزەکردنێکی ڤایرۆس و میکرۆب نییە و نابێت، هەروەها دەریاکە ئەوەندە سوێرە هیچ زیندەوەرێکی تێدا ناژی لەبەربونی خاسیەتی (hyperosmolar) لە ئاوی ئەو دەریایە واتە ئەو ناوچەیەی بۆ کردونەتە تابوتێکی گەورە بۆ ئەوەی هەتا هەتایە پیسی و میکرۆبی ئەوان لە مرۆڤایەتیەوە دوور بێت.

هەر لەبەر ئەم هۆیەشە پێغەمبەرﷺ سێ جار نەفرینی لێ کردون و فەرمانی کردوە بە کوشتنی نێربازەکان هەروەک دەفەرموێت: (من وجدتموه يعمل عمل قوم لوط فاقتلوا الفاعل والمفعول به). سنن ابی داوود.

هەندێک وێنەی هەڵبژاردە (کە بەهۆی بەکتریای گۆشت خۆرەوە توشی مرۆڤەکان دەبن):

کۆتایی:

کەواتە قورئانی پیرۆز پێش چواردە سەدە ئەم ڕاستیەمان بۆ باس دەکات و، لەم سەردەمەشدا زانست ئەم ڕاستیانەی زۆر بە ڕونی بۆ دەردەکەوێت.. جا ئەمەش شاهێدیەکی ڕونی ترە لەسەر بونی ئیعجاز کە بە تەنها هەر لە قورئان و سونەتدایە بێ هیچ گومانێک.

سەرچاوە:

1-http:// www.quran-m.com
2)http://www.webmd.com/news/20071016/more-us-deaths-from-mrsa-than-aids
3) Methicillin-resistant Staphylococcus aureus, or MRSA bacteria, http://en.wikipedia.org/wiki/MRSA
4)http://www.aljazeera.net/NR/exeres/D97D2D-FE-B3B5-4451-A546-EBDC454B998D.htm
5)http://americansfortruth.com/issues/the-agenda-glbtq-activist-groups/gay-cultur
6)http://news.bbc.co.uk/hi/arabic/sci_tech/news-id_7190000/7190899.stm
7) http://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/00001114.htm Gental Warts, Genetal Herpes, Chanchroid, Granuloma Inguinalis, Syphilis, Gonorrhea, AIDS, et
8)http://www.who.int
9)www.kaheel7.com

نوێترین ڕێگا بۆ خۆشگوزەرانی و ڕزگاربوون لە نەخۆشییەکانی سەردەم

گرنگی بە هاوسێکانت بدە.. تا (بە ویستی خوای گەورە) تەندروستیەکی باش و تەمەنێکی درێژت هەبێت..!

گرنگیدان بە هاوسێ و ڕێزگرتنی و یارمەتیدانی و حەزکردن بە چاکە بۆی.. نوێترین ڕێگایە بۆ ڕزگاربوون لە نەخۆشیەکانی سەردەم و خۆشگوزەرانی لە ژیاندا..! چۆن، ئایا ئەمە مەعقولە؟ بەڵێ بۆ نا با ئێستاش بەیەکەوە لە نهێنیەکانی ئەم توێژینەوەیە تێ بگەین...

لێکۆڵینەوەی زانستی:

لە لێکۆڵینەوەیەکی نوێدا کە پوختەیەکی لە سایتی CNNی ئەمریکیدا بڵاوکراوەتەوە، تێیدا هاتووە، کە هاوسێی باش و یارمەتیدەر کاریگەری ئەرێنی دەبێت لەسەر تەندروستی هاوسێکەی! ناونیشانی لێکۆڵینەوەکە (تەندروستی و خانەنشینی) کە لە بڵاوکراوەی (زانستی نەخۆشی و تەندروستی کۆمەڵگە)دا بڵاوکراوەتەوە و زیاتر لە 5 هەزار بەتەمەن تیایدا بەشدارە، کە پێشتر کەسیان کێشەی دڵیان نەبووە و، لێکۆڵینەوەکە چوار ساڵی خایاندووە و، بەشداربووەکان ملکەچبوون بۆ ئەو ڕاپرسیەی کە ئەوان چەندە لەگەڵ دەوروبەریان تێکەڵ بونە و، چەندێک هاوسێکانیان ڕۆح سوک و هاوکار و جێی متمانەیان بوون.

لە توێژینەوەکە دا دەرکەوتووە، ئەو بەشداربوانەی هاوسێکانیان ئەو پێوانانەیان هەبووە، ئەمان کەمترین جار توشی (دڵتەنگی و گرژی دڵ) بوون، کە 148 کەس توشی بوون لە ماوەی توێژینەوەکەدا. وە توێژەران دەڵێن ئەو کۆمەڵگایانەی بە یەکەوە پەیوەستن، پتەون و ئەوەش دەبێتە هۆی هاندانی شێوازی دیاریکراو لە هەڵسوکەوت، کە دڵ و خوێنبەرەکان دەپارێزێت لە زیان...

وە ڕاستیە زانستیەکە دەڵێت پێویستە لەسەر هاوسێکان هاوکاری یەکتربن و لە نێوانیاندا پەیوەندیەکی باش ببەستن و یارمەتیی بە یەکتر پێشکەش بکەن، ئەوەش دەبێتە هۆی کەمکردنەوەی نەخۆشیەکانی دڵ و کێشەکانی پەستانی خوێن، لە ئەنجامیشدا تەمەنێکی درێژ (بە ویستی خوای گەورە)!

چۆن پێغەمبەر ﷺ سەیری دراوسێکەی کردوە:

پێغەمبەر ﷺ ڕاسپاردەی کردووە بە گرنگی دان بە هاوسێ و هاوکاریکردنی و مامەڵەکردن لەگەڵی بە باشترین شێواز، چونکە ئەو خۆشبەختی ویستوە بۆ شوێنکەوتوانی و هەموو مرۆڤایەتی.

پێغەمبەر ﷺ دەفەرمووێت: (عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيِّ رضي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُحْسِنْ إِلَى جَارِهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ بخاري الادب من كان يؤمن بالله واليوم الاخر ٥٦٧٣)

واتە (هەر کەس باوەڕی بەخوا و ڕۆژی دوایی هەیە، با چاک بێت لەگەڵ هاوسێکەی، هەرکەس باوەڕی بەخوا و ڕۆژی دوایی هەیە با ڕێز لە میوانەکەی بگرێت، هەرکەس باوەڕی بەخوا و ڕۆژی دوایی هەیە با چاک بڵێت یان بێدەنگ بێت).

سەیری گەورەیی ئەم فەرمودەیە بکەن، ئەگەر خەڵکی تەنها ئەو فەرمودە پیرۆزە جێبەجێ بکەن، چی ڕوودەدات لە ژیانیاندا؟ هەموو هاوسێکان ڕێزی یەکتربگرن و یارمەتی یەکتربدەن لە پێویستیەکاندا.. بەڵێ لە ئەنجامدا هەموو کێشە و ناخۆشیەکانی نێوان خەڵک کۆتایی پێدێت و، هیچ کەس لە دادگاکان و بەندیخانەکاندا نادۆزیتەوە!

دڵی مرۆڤ لە هەموو ئەندامەکانی تر زیاتر بەهۆی هاوسێی خراپەوە زیانی پێ دەگات، بەڵام کاتێ کە هاوکاری و دڵسۆزی و میهرەبانی لە نێوان هاوسێکان پەیدادەبێت، ئەو کات دڵ زیاتر لە کارەکەیدا چوست و چالاک دەبێت و، وا دەکات سیستەمی بەرگری مرۆڤ زیاتر ڕوبەڕوی نەخۆشیەکان بێتەوە.

لە فەرمودەیەکی تری پێغەمبەر ﷺ دا هاتووە: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ بخاري الادب اثم من لامن جاره /٥٦٧٠) واتە: پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمویەتی: (ناچێتە بەهەشت ئەوەی دراوسێکەی لەشەڕ و خراپەی ئەمین نەبێت).

واتە پێغەمبەر ﷺ سیفەتی باوەڕی لە کەسێک سەندەوە کە ئازاری هاوسێکەی دەدات..

ئێستا وەرن با بزانین لەم ڕۆژگارەی خۆماندا، ڕێژەی ئەو موسڵمانانە چەندن کە ئەم فەرمودەیە جێبەجێ دەکەن؟ لەوانەیە ڕێژەیەکی ترسناک بێت، چونکە تۆ نابینیت هاوسێ هەبێت ڕێزی هاوسێکەی بگرێت و یارمەتی پێشکەش بکات! ئەوەی بۆ خۆی پێی خۆشبێت بۆ ئەویشی پێ خۆشبێت.. کەواتە کوا ڕێژەی موسڵمانی ڕاستەقینە لە سەردەمی خۆماندا؟

سوێند بە خوا ئەگەر خەڵکی تەنها ئەم ئامۆژگاریەی پێغەمبەر جێبەجێ بکەن - گرنگیدان بە هاوسێ - هەموو کێشەکان لەناودەچوون و ئێمە دەبوینە باشترین نەتەوە لە پێشکەوتن و گەشەپێداندا... لێرەوە بۆمان دەردەکەوێت، بۆچی پێغەمبەر ﷺ ڕاسپاردەی کردوین بۆ چاکەکردن لەگەڵ هاوسێدا:

(عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ، حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ لَيُوَرِّثَنَّهُ) بخاري / الأدب/ ٥٦٦٨

واتە: پێغەمبەر ﷺ دەیفەرموو: (بەردەوام جبریل ئامۆژگاری دەکردم دەربارەی چاکە لەگەڵ دراوسێدا، هەتا وام دەزانی دراوسێ میرات لە دراوسێ دەبات).

لە کۆتایدا.. خوێنەری ئازیز داواکارین کە گرنگی بدەیت بە هاوسێکەت و ڕێزی بگریت و یارمەتی بدەیت و خۆشت بوێت... ئەوە یەکێکە لە کارە هەرە گەورەکان کە دەبێتە هۆکارێک بۆ چوونە بەهەشت لە ڕۆژی دوایی و، لە دونیاشدا خۆشگوزەران و تەندروست و تەمەن درێژ دەبیت (بە ویستی خوای گەورە).

سەرچاوە:

http://kaheel7.com/ar/index.php/2012-12-04-18-32-28/1699-2014-08-25-14-57-31

سەرچاوەی نوسەر:

http://arabic.cnn.com/scitech/2014/08/24/good-neighbors-are-good-your-heart#251

ئیعجازێك لە فەرمودەی

«في كل كبد رطبة أجر»

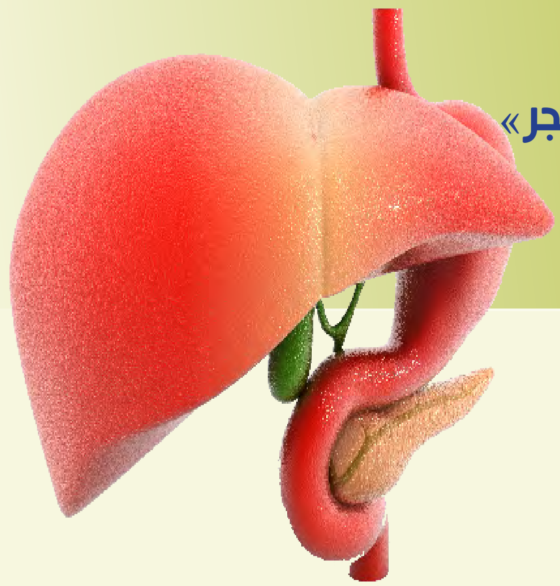

ئا / جەمال موحەممەد ئەمین

jamalmhammad@yahoo.com

پەیامبەری ئیسلام ﷺ دەفەرموێت: (في كل كبِد رطبة أجرٌ)، ئەو فەرمودەیەی پەیامبەر ﷺ لەوەوە هاتوە کە (ئەبوزەڕ) دەیگێڕێتەوە لە پەیامبەرەوە کە فەرمویەتی: «کاتێك پیاوێك بە ڕێگایەکدا دەڕۆیشت و گەرما زۆری بۆ هێنابوو وە زۆر تینوی بوو، بیرێك دێتە بەردەمی و دادەبەزێت و تێر ئاو دەخواتەوە و، کاتێك دێتە دەرەوە دەبینێت وا سەگێك لە گەرمادا ئەوەندەی تینوە کە خۆڵی تەڕ دەخوات و لە گەرمادا زمانی دەرهێناوە و (ها ها) یەتی، بۆیە پیاوەکە دەڵێت حاڵی ئەو سەگە وەك ئەوەیە بە سەر مندا هات لە تینویەتیدا، بۆیە دابەزیەوە ناو بیرەکە و بە لێزانانە گۆرەویەکەی کە ئەوکات لە پێست دروستدەکرا پڕکرد لە ئاو و بە دەمی گرتی و سەرکەوتەوە، ئینجا ئاوەکەی دەکردە ناو دەمی سەگەکە تا تێر ئاوی کرد، و ئینجا سوپاسی خوای بۆ کرد و خوا لێی خۆش بوو، پێیان وت ئەی پەیامبەری خوا ئایا بۆ ئێمە پاداشت دەبێت لەسەر گیانداران؟ ئەویش فەرموی: (في كل كبِد رطبة أجرٌ)، واتە لە هەموو گیاندارێکی زیندوو پاداشت هەیە، (کبد رطبة) واتە جگەری شێدار و تەڕ کە مەبەستی گیانداری زیندوە.

هەموو زاناکان لەسەر ئەوە کۆکن کە ئاو ڕەگەزی بنەڕەتیە لە دروستبوونی بوونەوەرە زیندوەکان، و دەچێتە نێو هەموو خانەکانی هەموو ئەندامەکان و هەموو گوشراو و شلەمەنیەکان و خوێن و هتد...، ڕێژەی ئاو لەو ناوەندانە بە 70 تا 85٪ مەزەندە کراوە، بۆیە ئاو زۆر پێویستە بۆ ژیان بە تایبەتی بۆ کۆئەندامی هەرس کە بەبێ ئاو هەرگیز کار ناکات، هەروەها ئەو پاشەڕۆیانەی لە ئەنجامی کرداری هەرسەوە دروست دەبن ناکرێنە دەرەوەی لەش ئەگەر ئاو خواردنەوە نەبێت لە لایەن مرۆڤ و گیاندارانەوە کە پاشەڕۆکان بە شێوەی میز یان عەرەق و یان پیسایی فڕێ دەدرێنە دەرەوەی لەش.

بەڵام ئەگەر بڕی ئاو لە لەشدا لە ئاستی پێویست کەمتر بوو، ئەوە دەبێتە هۆی سەرئێشە و بێتاقەتی و بەدهەرسی و قەبزی، و ئەگەر بڕی کەمبوونی ئاوەکە زۆر بوو لە لەشدا ئەوا سیستمی کاری لەش تێکدەچێت و ئینجا جەستە بەرەو ووشکبوون دەڕوات و خانەکان تەڕی و پڕییان نامێنێت و چرچولۆچی لەسەر پێست دروستدەبێت، بۆ پارێزی لە هاوسەنگی ئاو لە لەشدا، لە خوێندا بڕێکی باش لە پڕۆتین هەیە کە بە هیچ جۆرێك ناچێتە ناو خانەکانەوە، و لە گرنگترینی ئەو پڕۆتینانەی ناو خوێن کە پارێزی لە هاوسەنگی ئاو لە لەشدا دەکات پڕۆتینی (ئەلبۆمین)ە، کە تەنها جگەر دروستیدەکات لە لەشدا.

جگەر لە گەورەترین ئەندامەکانی لەشە و بارستاییەکەی 1.5 کگم، و دەکەوێتە لای ڕاستی بەشی سەرەوەی سکی مرۆڤ، بەشی خوارەوەی قەفەزەی سینگ دەیپارێزێت، جگەر نزیکەی 5 هەزار فرمان لە لەشدا ئەنجامدەدات بە مەبەستی بەردەوام بوونی ژیان، هەوێنە بنەڕەتیەکانی دروستبوونی جەستە بەرهەمدێنێت، و لەش ڕزگار دەکات لەو پاشەڕۆ کیمیاییە ژەهراویانەی لە ئەنجامی سوتاندنەوە دروست دەبێت، و شلەی زەرداو بەرهەمدێنێت و دەینێرێت بۆ دوانزەگرێ لە ڕێگای کەناڵەکانی زراوەوە کە تێیدا بڵاوبونەتەوە، کاری زەرداو یارمەتی هەرسی خۆراك دەدات، هەروەها جگەر ژمارەی زۆر لە پڕۆتین و هۆڕمۆن و ئەنزیم بەرهەمدێنێت کە بە هەموویان کار و فرمانەکانی لەش ڕێکدەخەن، هەروەها جگەر ماددەی پێویست بۆ مەیاندنی خوێن و زیندەپاڵی کۆلیسترۆڵ دەردەکات، وە ڕێکخستنی ڕێژەی شەکر لە خوێندا و مامەڵە کردن لەگەڵ زۆربەی زۆری ئەو دەرمانانەی مرۆڤ بەکاریان دێنێت و ڕزگاربوون لە پاشەڕۆ کیمیاییە زیانبەخشەکانی لە کارە گرنگەکانی دیکەی جگەرن.

کاری ئەلبۆمین پارێزیکردنە لە پەستانی ئەسمۆزی، پەستانی ئەسمۆزی osmosis: بریتیە لە جوڵەی ڕووتی گەردە ئاویەکان بە نێو پەردەیەکی نیوە ڕێگاپێدەر کە دەبێتە هۆی ئەوەی ئاو یان گەردەکانی ئاو لە ناوچەیەکی چڕی زۆرەوە (ماددەی کەمی تواوەی تێدابێت) بڕوات بەرەو ناوچەیەکی چڕی کەم (ماددەی تواوەی زۆری تێدابێت) بە بێ سەرفکردنی وزە، پەردە نیوە ڕێگاپێدەرەکە ڕێگا بە تێپەڕبوونی ئاو (توێنەرەوە دەدات بەڵام ناهێڵێت ماددەی تواوەی solute پێدابڕوات، ئەوەش دەبێتە هۆی بوونی بەردەوامی جیاوازی پەستان لە نێوان ئەو دوو ناوچەیەدا، بەو جۆرە ئەلبۆمین ئەو هاوسەنگیە ڕێکدەخات و ئاو لە نێو ڕێڕەوە خوێنیەکاندا دەهێڵێتەوە نەك لە نێو شانەکاندا قەتیس بمێنێت.

دابەزین یان کەمبوونی ئاستی ئەو پڕۆتینە دەبێتە هۆی لە دەستدانی هاوسەنگی ئاو و لەویشەوە چوونی ئاو لە دەرەوەی خانەکانەوە بۆ ناوەویان و قەتیسبوونی ئاو تێیاندا، و لە کۆتاییدا ئەو قەتیسبوونە دەبێتە هۆی مردنی خانەکان، ئەمەش ئاماژە دەبێت بۆ بوونی کەموکورتیەك لە فرمانەکانی جگەر و نەتوانینی بۆ بەرهەمهێنانی پڕۆتینی ئەلبۆمین! لە لایەکی دیکەوە ئاستی پڕۆتینی ئەلبۆمین پشتبەستوە بە ڕادەی شێداری و تەڕی و پڕی جەستە، ئەو کەسەی ڕێژەی ئاو لە لەشیدا کەمبێتەوە واتە تووشی وشکی جەستە دەبێت و بەوەش ڕێژەی ئەلبۆمین لە خوێنیدا کەمدەکات، و پاش چارەکردنی ئەو دۆخی

وشكبوونە ڕێژەی ئەلبۆمینی ناو خوێنی جارێكی تر بەرز دەبێتەوە. ئەوەش جەخت لە مەودای هەستیاری ئەو پڕۆتینە دەكاتەوە بۆ ئەو گۆڕانكاریانەی ڕوودەدات لە ئەنجامی وشكبوون یان شێداری و تەڕی و پڕی لەش.

لە فەرموودەی «كَبِد رطبة...»ی پەیامبەر ﷺ دەستەواژەیەكی ناڕاستەوخۆیە بۆ ژیان، و ئەو جۆرە دەستەواژانەش بەوە دەبێت وتەكە بوترێت و بە دواییدا بەرهەمی بێت، بۆ نمونە لە زمانی عەرەبیدا بە كەسێك دەوترێت (كثيرُ الرَّمادِ) واتە زۆر بەخشندە و دەست و دڵ فراوانە ؟(رماد) واتە خۆڵەمێش، ئەوەش لە ئاگركردنەوەی زۆرەوە دەبێت، واتە ئەو كەسە ئاگر زۆر دەكاتەوە بۆچی؟ چونكە چێشت زۆر لێدەنێت بۆیە خەڵكی زۆریش بەردەوام لە سەر سفرە و خوانی ئەو كەسەن بۆیە لە زمانی عەرەبیدا بەو كەسە دەوتریت كابرایەكی خۆڵەمێشی كە مەبەست لەوە كابرایەكی بەخشندە و نانبدەیە، لە زمانی عەرەبیدا بەو گوزارشانە دەوترێت (كناية). لە فەرمودەكەیشدا (رطوبة) كە بە مانای شێداری و تەڕی و پڕی دێت دراوەتە پاڵ جگەر (كبد) واتە تا جگەر شێدار و تەڕ و پڕ بێت ئەوە مانای بەردەوامی ژیانە و هەركات ئەو ئەندامە وشك بوو ئەوە نیشانەی نەمان و مردنە، جگەری گیانداری زیندوو شێدارو تەڕو پڕە و گیانداری مردووش جەستەی وشك و جگەریشی وشكبوو دەبێت.

لە فەرمودەكەی پەیامبەر ﷺ : « في كل كبِد رطبة أجرٌ» مانایەكی واتایی نێردراوی تێدایە: لە بەشییەوە كە جگەرێكی تەڕ و پڕ و شێدارە كە مەبەستی گیاندارێكی زیندوە، ئەمە بەشییە (جزء) بەڵام مەبەست لێی گشتە (كل)ن كورتەی فەرمودەكە ئەوەیە : بەڵێ پاداشت دەبێت بۆ شێدار و تەڕوپڕ كردنی هەموو جگەرێك واتە هەموو گیاندارێك تۆ چاكەی لەگەڵدا بكەی خوا پاداشتت لە سەری دەداتەوە، لایەنی ئیعجازی لە فەرمودەكەدا ئەوەیە كە پەیامبەری ئیسلام ﷺ تەڕی و پڕی و شێداری جگەری كردوە بە نیشانەی ژیان و زیندەگی كە بە پێی زانستی پزیشكیش ئەوەیە كە جگەر ئەو هەموو فرمانانە ئەنجامدەدات بۆیە نەخۆشكەوتن و وشكبوونی جگەر مانای مردنە. بەڵێ ئیسلامی مەزن ئا بەو جۆرەیە ئەگەر بە ڕاستی پیادەبكرێت ئەوا داوا دەكات خزمەتی گیاندارانیش بكرێت ئینجا چ جای خزمەتكردنی مرۆڤەكان!!! ئیتر دەبێت چی بەوانە بوترێت كە بە ناوی ئیسلامی پیرۆز و مەزنەوە كۆمەڵكوژی مرۆڤەكان دەكەن و ئاخۆ ئەوە لە كوێی ئیسلامی مەزن و پیرۆزدا جێگای دەبێتەوە؟؟. ﴿ وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ﴿٥﴾ ﴾ النجم.

سەرچاوەكان:-

http://quran-m.com/
http://en.wikipedia.org/wiki/Liver
http://www.webnat.com/articles/Albumin.asp
http://ejtaal.net/islam/madeenah-arabic/ nu4_6.htm
http://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%AA%D9%86
%D8%A7%D8%B6%D8%AD

زەیتی زەیتون

خودای گەورە دەفەرمویێت: ﴿ وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِن طُورِ سَيْنَاءَ تَنبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِّلْآكِلِينَ ﴿٢٠﴾ ﴾ (المؤمنون)

واتا:(درەختێكیشمان بۆ رواندون كە لە كێوی طور لە بیابانی سینا سەوز دەبێت كە زەیت و بۆیەی لێدەردەهێنرێت ئامادەیە بۆ كەسانێك كە دەیخۆن، مەبەست درەختی زەیتونە ...) تەفسیری ئاسان.

لەم ئایەتەدا خوای گەورە مرۆڤەكان منەت بار دەكات و، ئەم شێوازەش لە دەربڕیندا بونی سودی تەندروستی لە زەیتی زەیتون دەسەلمێنێت، وە بونی بۆیەی بەسود لەناوی دا بۆ ئەوانەی كە دەیخۆن؛ وە واتاكەی ئەوە دەگەیەنێت: زەیتون جگە لەوەی كە خودی خۆی خواردنە، زەیت و بۆیەشی لێ دەردەهێنرێت كە هەردوكیان هۆی چارەسەرن بۆ نەخۆشی.. بەپێی كۆمەڵەی ئەمریكیش بۆ بەرەو پێشبردنی زانست؛ زەیتی زەیتون یارمەتی دەدات بۆ رونەدانی جەڵتەی مێشك و دڵ لەلایەن بەتەمەنەكانەوە، وە زەیتون بۆیەیەكی تێدایە كە بەرگری دەكات لە توشبون بە شێرپەنجە چونكە لەو جۆرە مادانەیە كە دژە ئۆكسێنە.

www.eajaz.org

تێڕوانینێکی زانستی بۆ ئایەتی:

﴿ وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَٰلًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ ٱلْجِبَالِ أَكْنَٰنًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَٰبِيلَ تَقِيكُمُ ٱلْحَرَّ ﴾

ن: صبحی رمضان فرج سعید/ زانكۆی منوفیە – میسر
و: ئەندازیار هەندرێن صالح محمد امین

خوای گەورە دەفەرموێت:﴿ وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَٰلًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ ٱلْجِبَالِ أَكْنَٰنًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَٰبِيلَ تَقِيكُمُ ٱلْحَرَّ وَسَرَٰبِيلَ تَقِيكُم بَأْسَكُمْ كَذَٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ٨١ ﴾ النحل.

لە تەفسیری ئیبن کەسیردا هاتووە: دەربارەی فەرمایشتی: ﴿ وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَٰلًا ﴾ «قەتادە» دەڵێت: واتە درەخت.﴿ وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ ٱلْجِبَالِ أَكْنَٰنًا ﴾ مەبەست قەڵایە (حصونا و معاقل)، وەک چۆن (سرابیل) بەرگی بۆ بەدیهێناون کە لە گەرما دەتانپارێزێت، و بریتییە لە پۆشاکێک لە لۆکە و کەتان و خوری، ﴿ وَسَرَٰبِيلَ تَقِيكُم بَأْسَكُمْ ﴾ وەک قەڵغانە لە ئاسنی تەنککراو زرێ و جگە لەوانەش ﴿ كَذَٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ ﴾، واتە: بەوجۆرە شتتان بۆ دەڕەخسێنێت تاوەکو لە کارەکانتاندا پشتیان پێببەستن، و ئەوەش کە پێویستتانە، تاوەکو ببێتە یارمەتیدەرتان بۆ گوێڕایەڵی و پەرستشکردن ﴿ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴾ لە (أضواء البیان) ی (شنقیطی) دا هاتووە:﴿ وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَٰبِيلَ تَقِيكُمُ ٱلْحَرَّ وَسَرَٰبِيلَ تَقِيكُم ﴾، خوای گەورە منەتی خۆی لەسەر بەدیهێنراوەکانی ڕوون کردووەتەوە، کە بەرگ و کەلوپەل و هۆکار (سرابیل)ی بۆ دروستکردون لە گەرما دەیانپارێزێت، بەهەمان شێوە: سەرماش، چونکە ئەو پۆشاکەی پارێزەرە بۆ گەرما بۆ سەرماش هەر پارێزەرە. مەبەست لەو پۆشاک (سرابیل)انەش: کراس و هاوشێوەکانییەتی لە پۆشاکی لۆکە و کەتان و خوری» خوای گەورە ئەم بەخششە گەورەیەی لە جێگای تریشدا باسکردووە، وەک دەفەرموێت:﴿ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَٰرِي سَوْءَٰتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ ٱلتَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ٢٦ ﴾ الاعراف.

«پێشەوا تەبەری» لە ڕاڤەی ئایەتی﴿ كَذَٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴾ وتەیەک سەربار دەکات کە دەقەکەی بەمجۆرەیە: (حدثني المثنى، قال:ثنا إسحاق، قال: ثنا عبد الرحمن بن أبي حماد، قال: حدثنا ابن المبارك، عن حنظلة، عن شهر بن حوشب، قال: كان ابن عباس يقول: (لعلكم تسلمون) قال: يعني من الجراح. حدثنا أحمد بن يوسف، قال: حدثنا القاسم بن سلام، قال: حدثنا عباد بن العوام، عن حنظلة السدوسي، عن شهر بن حوشب، عن ابن عباس، أنه قرأها: (لعلكم تسلمون) من الجراحات)، واتە: لە «إبن عباس»ـەوە، خوێندویەتیەوە:﴿ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴾ لە ئازارەکان...

مەترسییەکانی بەرکەوتەبوون بە تیشکی خۆر:

سێبەر لە ئەنجامی بەرکەوتنی شەپۆلەکانی ڕوناکی بینراو بۆ سەر تەنێکی تاریک (ڕووناکیگر) دروستدەبێت. ئەگەر سەرچاوەی ئەو ڕوناکییە بینراوە خاڵێک بێت ئەوە سێبەری دروستبوو جێکەوتێکی ئەندازەیی ئەو تەنە تاریکە دەبێت کە بە بەربەستی بەردەم ڕووناکی بینراو ناودەبرێت. خۆ ئەگەر سەرچاوەی ڕوناکییە بینراوەکە فراوانتر بوو ئەوکاتە جێکەوتی ئەندازەیی تەنە ڕوناکیگرەکە کە بەربەستی ڕێڕەوی ڕووناکییەکەیە لە ناوچەیەکی سێبەری دەورەدراو بە ناوچەیەکی نیمچە سێبەر پێکدێت، توندیی تاریکییەکەشی شێوەیەکی پلەبەندیی هەیە لە ناوچەی نیمچە سێبەرەکەوە بۆ ناوچەی سێبەری تەواو. سێبەر مرۆڤ و گیاندارەکان و ڕووەک لە مەترسییەکانی بەرکەوتنی هەریەکە لە تیشکی خۆر و گەرماکەی بۆ چەند کاتژمێرێکی زیاتر لە توانای بەرگەگرتنیان دەپارێزێت، ئەمەش بەهۆی چەند شەپۆلێکی پێکهاتەی تیشکی خۆرەوە کە مەترسیدارترینیان تیشکی سەرووەنەوشەییە (U.V.Rays)، کە مەترسی و کاریگەرییە نەرێنییەکانی بە بەڵگەی یەکلاکەرەوە سەلمێنراون.

خۆر بە یەکێک لە گرنگترین سەرچاوەکانی تیشکی سەرو وەنەوشەیی دادەنرێت، بەڵام چینی ئۆزۆنی دەوری گۆی زەوی ڕۆڵێکی گرنگ و کاریگەر دەبینێت لە ڕێگرتن لە تیشکی سەرو وەنەوشەیی جۆری (C)، هەروەها ڕێ لە بەشێکی زۆری تیشکی (A) و (B)ش دەگرێت. ئەو پێوانانەی بەهۆی مانگە دەستکردەکانەوە ئەنجامدراون ڕوونیان کردووەتەوە کە بڕی ئۆزۆن لە بەرگەهەوای زەویدا لە ساڵی 1978 بە ڕێژەی (%5) کەمی کردووە بە بەراورد بە ڕێژەکەی لەساڵی 1971، و ڕێژەی کەمکردنەکەی گەیشتووەتە (%2.5) لە ماوەکانی نێوان 1979-1985 لە ناوچەی نێوان هێڵەکانی پانی 53 ی باکور و باشور. لە دەرئەنجامی کەمبوونەوەی ئۆزۆن، لەساڵی 1985 کونی ئۆزۆن لەسەر جەمسەری باشور ئاشکرا کرا، کە ڕێژەی کەمبوونەکەی گەیشتبووە (%50)، لە مانگەکانی ئاب و ئەیلولی هەموساڵێکدا لەسەرو کیشوەری جەمسەریی باشور دەردەکەوێت، پاشان لە

مانگەکانی پایزدا فراوان دەبێت و دواتر لە مانگی کانونی یەکەمدا دەپوکێتەوە و دیارنامێنێت. کونێک لە نێو گێژاوی جەمسەریدا دروستدەبێت کە بارستەیەکی گەورەی هەوایی تاڕادەیەک جیابووەوەیە لەسەر کیشوەری جەمسەریی باشور لە وەرزەکانی زستان و بەهاری جەمسەریدا. ئەگەرچی کونەکە وەرزانە دەردەکەوێت، بەڵام هەرجارێک لەوەی پێشتری خراپتر دەبێت.

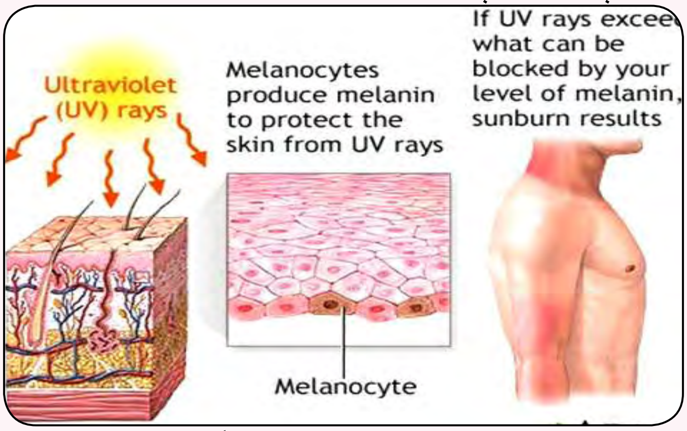

تیشکی سەرووەنەوشەیی شەپۆلێکی کارۆموگناتیسییە کە درێژی شەپۆلی لە رووناکی بینراو کورتترە، بەڵام لە تیشکی سینی درێژترە. بە سەرو وەنەوشەیی ناونراوە، چونکە درێژی شەپۆلی ڕەنگی وەنەوشەیی لەنێو ڕەنگەکانی شەبەنگدا کورتترینە و لە 400 نانۆمەترەوە دەستپێدەکات بۆ 10 نانۆمەتر.

بەرکەوتەبوون بە تیشکی سەرو وەنەشەیی هاتوو لە تیشکی خۆرەوە لەڕووی ژینگەییەوە بە هۆکارێکی توشکەری شێرپەنجە بۆ مرۆڤ دادەنرێت. کاریگەریی ژەهرینی سەروووەنەوشەیی بەرهەمهاتوو لە رووناکی خۆر یان گڵۆپەکانی چارەسەری دەستکرد دوو هۆکاری نیگەرانکارن بۆ تەندروستی مرۆڤ. کاریگەرییە مەترسیدارەکانی تیشک لەسەر پێست هەریەکە لە هەوکردنی سوتانەکان و هەوکردنەکانی پێست و خۆرانگاری و لاوازکردنی کۆئەندامی بەرگری دەگرێتەوە.

تیشکی سەرو وەنەوشەیی درێژ (UVA) و ناوەند (UVB) و کورت (UVC) لە توانایدا هەیە ریشاڵە پرۆتینییەکانی (کۆلاجین) تێکبشکێنێت و لەدەرئەنجامدا پیربوونی پێست خێرابکات. هەروەها تیشکی درێژ (UVA) و ناوەند (UVB) دەتوانن ڤیتامین (A)ی ناو پێست تێکبشکێنن.

لە پێشتردا وەها تەماشای تیشکی درێژ (UVA) دەکرا کە مەترسی کەمتر بێت، بەڵام ئەمڕۆ دەزانرێت کە شێرپەنجەی پێست خێرا دەکات بەهۆی تێکدانێکی ناڕاستەوخۆی ترشە ناوکی (DNA). بەقولێی بڵاودەبێتەوە، و نابێتە هۆی سوتان بە خۆر یان سوربوونەوەی پێست و هیچ پشکنینێکی پزیشکیی بۆ نییە، بەڵام دژەخۆر (Sunscreen) دەتوانێت ڕێگە لە ئەمیش و لە (UVB)ش بگرێت. لەبەرئەوەی ناتوانێت بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ ترشی ناوکی تێکبدات وەک تیشکی ناوەند و کورت، بەڵام دەتوانێت ناوەندێکی کیمیایی چالاک بۆ کارلێک دروستبکات، وەک ڕەگەکانی هایدرۆکسیل و ئۆکسجین کە ئەمانیش بەشداری تێشکشاندنی ترشە ناوکی دەکەن.

شەپۆلی ناوەندیی (UVB) هۆکاری شێرپەنجەی پێستە و ریشاڵەکانی (کۆلاجین) تێکدەشکێنێت، بەڵام بە ڕێتمێکی خاوتر لە (UVA)، لەڕێی تێکدانێکی ڕاستەوخۆی ترشە ناوکییەوە. تیشکەکە گەردەکانی ترشی ناوکی ناو خانەکانی پێست دەهەژێنێت، بەهۆی بۆندی هاوبەشی ناباو لەنێوان بنچینەکانی (سیتوزین) و یەکە دووانییەکان (وحدات ثنائية)دا. کاتێک (DNA Polymeras) دێت بۆ زیادکردنی ئەو بەشەی (DNA)، یەکەیەکی دووانەیی (وحدة ثنائية) بە «AA» دەخوێنێتەوە نەک بە خوێندنەوە بنچینەییەکەی کە «CC» یە، ئەمیش دەبێتە هۆکاری دووبارە پێکهێنانەوەی بۆندەکانی بنکەی دراوە (قاعدة البيانات)ی (سایمن) بۆ (دووانە سایمدین)، کە ئەمەش شێوەی لولپێچی (DNA) دەشێوێنێت و کۆپیکردن ڕادەگرێت و بۆشایی یاخود کەلێن دەردەکەوێت و ڕێگە لە یەکگرتن (إندماج) دەگیرێت. ڕەنگە بازدانی بۆماوەیی ڕووبدات کە دەبێتەهۆی گەشەی شێرپەنجەیی، ئەو بازدانە بۆماوەییەی کە بەهۆی تیشکی سەرو وەنەوشەییەوە ڕوودەدات، دەکرێت بەئاسانی بەهۆی چاندنی بەکتریاوە تێبینی بکرێت. ئەم بۆندە شێرپەنجەییە لەو هۆکارانەی دادەنرێت کە هانی گرنگیدان بە دەرکەوتنی کونی ئۆزۆن دەدات. لەشی مرۆڤ وەک بەرگریکردن لە تیشکی سەرو وەنەوشەیی ئەسمەر دەبێت لەکاتی بەرکەوتەبوونی بە ئاستێکی شیاو لە تیشکی (UVA) (بەپێی جۆری پێستەکە) بۆیە قاوەییەکە تاریک دەبێت و (UVB)ش بەرهەمێکی نوێ دەدات. ئەو ئەسمەر هەڵگەڕانە بڵاوبوونەوەی سەرو وەنەوشەیی ڕادەگرێت و ڕێ لە تێکچوونی بەهێزی شانە لاوازەکانی جەستە دەگرێت.

لە بەرامبەردا پێستی مرۆڤ بە هێڵی یەکەمی بەرگری دادەنرێت لە دژی میکرۆبەکان و چینی چەوریی پێستیش وەک نەگەیەنەرێکی گەرمی کاردەکات. ئارەقە رژێنەکانیش پارێزگاریی لە هێشتنەوەی پلەی گەرمی لەش دەکەن، لەڕێی دەردانی ئارەقەوە ناهێڵن بەرزببێتەوە، هەروەها وەرگریی دەمارییان تێدایە بۆ هەستکردن بە گەرما و سەرما و پەستان و بەرکەوتن، ئەمە سەرەڕای دەردانی (میلانین) لە پێستدا کە لە تیشکی سەروووەنەوشەیی دەیپارێزێت و ئەگەری توشبوون بە شێرپەنجەی پێست کەمدەکاتەوە.

کۆی گشتی حاڵەتەکانی توشبوون بە شێرپەنجەی پێست لەسەر ئاستی جیهان ساڵانە دەگاتە (105 هەزار) حاڵەت. ڕێژەی جۆرییەکەشی دەگاتە (0.9) نێر بۆ هەر مێیەک. ژمارەی حاڵەتەکانی مردن بەهۆی ئەم نەخۆشییەوە دەگاتە (33 هەزار) حاڵەت لە ساڵێکدا، بەڕێژەی جۆریی (1.1) نێر/ مێ.

لەڕووی توشبوون بە شێرپەنجەی پێستەوە ئوسترالیا لەپێشەوەی وڵاتانی دونیا دێت. لە هەر سێ کەس پێش مردنیان دووانیان توشی شێرپەنجەی پێست دەبن. نەخۆشییەکە ڕێژەی (80%)ی کۆی دیاریکردن (تشخيصات)ەکانی نەخۆشیی شێرپەنجەیی نوێیەکان پێکدێنێت. ژمارەی مردن لە نێوان توشبووان بە شێرپەنجەی پێست (جگە لە میلانۆما) دەگاتە 420 حاڵەت لەساڵێکدا، بۆ توشبوونەکان بە شێرپەنجەی (میلانۆما)ش ئەم ڕێژەیە بۆ 1430 حاڵەت لە ساڵێکدا بەرزدەبێتەوە. توشبوونەکان لە نێوان ئەو کەسانەی تەمەنیان لەنێوان (15-44) ساڵیدایە بە شێوەیەکی بەرچاو زیاددەکات، ئەوەش بۆ بەرزیی کاتژمێرەکانی درەوشانەوەی خۆر دەگەڕێتەوە، کە ژمارەی ڕۆژە خۆرەتاوییەکان لە ئوسترالیا دەگاتە 300 ڕۆژ/ ساڵ.

لە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا ژمارەی دیاریکردنەکانی توشبووان بە (میلانۆما) دەگاتە 58.094 حاڵەت لە ساڵێکدا لەوانە 33.041 حاڵەتی لەنێوان نێرەکان و 25.053 حاڵەتی لە نێوان مێیەکاندایە، لەکاتێکدا ژمارەی مردووان دەگاتە 8.461 حاڵەت، لەنێو نێرەکاندا بۆ 5.506 حاڵەت بەرزدەبێتەوە و لە نێو مێیەکانیشدا دەگاتە 2.955 حاڵەت/ساڵ.

شێرپەنجەی خانە بنکەییەکان (Basal Cell Carcinoma – سرطان الخلايا القاعدية) بە بەربڵاوترین شێوەی شێرپەنجەکانی پێست دادەنرێت. لە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا ساڵانە 2.8 ملیۆن حاڵەتی ئەم

نەخۆشیە دیاریدەکرێت. ئەگەر چی کەم کوشندە دەبێت، بەڵام دەبێتە هۆی شێواندنی زۆر ئەگەر ڕێ بە پەرەسەندنی بدرێت. بەڵام شێرپەنجەی خانە پولەکەییەکان (Squamous Cell Carcinoma – سرطان الخلايا الحرشفية) دووەمین بەربڵاوترین شێرپەنجەی پێستە، کە لە ویلایەتەیەکگرتووەکانی ئەمریکادا ساڵانە 700.000 حاڵەتی لێ دیاری دەکرێت. میلانۆما Melanoma بە سێیەم جۆر دادەنرێت وە یەکێکە لە ترسناکترین جۆری شێرپەنجەی پێست، بەهۆی تێکشکاندنیDNA خانەکان بە هۆی UV ی تیشکی خۆر، ئەم جۆرەیان زوو گەشە دەکات و بڵاودەبێتەوە، زیاتر لە شێوەی خاڵێک دەبێت کە شێوە و ڕەنگی ئەگۆڕدرێت، ئەگەر زوو بدۆزرێتەوە ئە توانرێت بەری پێبگیرێت، بەڵام زۆربەی ئەو حاڵەتە گەشە دەکات بە بێ ئەوەی پێی بزانرێت سەرئەنجام دەبێتە هۆی مردنی مرۆڤەکە.

ڕێژەی بەرکەوتنی هاوڵاتی ئەمریکی بە تیشکی سەرو وەنەوشەیی لە تەمەنێکەوە بۆ تەمەنێکی تر دەگۆڕێت، تاکو تەمەنی چل ساڵی ڕێژەی (%46.5) وەردەگرێت و ئەم ڕێژەیە بەرزدەبێتەوە بۆ (%73.7) لە تەمەنی شەست ساڵیدا، تا دەگاتە لە (%100) لەکۆتایی تەمەنیدا (گەر وادابنێین درێژترین تەمەن 78 ساڵە).

کاریگەریی خۆدانەپۆشین:

کۆمەڵەی ئەڵمانی بۆ پزیشکانی نەشتەرگەری دەم و شەویلگە و ڕووخسار ئاماژەی بەوەدا کە لەم ساڵانەی دوایدا ڕێژەی توشبوون بە جۆرەکانی شێرپەنجەی پێست (لە ناوچەی ڕووخساردا) بە ڕادەیەکی زۆر بەرزبووەتەوە. پرۆفیسۆر «فولکەر شفیبر» ئاماژەی بەوەدا کە لە شەستەکانی سەدەی ڕابردوودا و لە ئەڵمانیادا لە هەر (100هەزار) کەس شەشیان توشی شێرپەنجەی ڕەش (السرطان القتامی - السرطان الأسود) دەبوون کە توشی ڕووخسار دەبێت. ئەوەشی سەربار کرد کە ڕێژەی توشبووان بەم نەخۆشییە ترسناکە لەکاتی ئێستادا گەیشتۆتە دوو هێند.

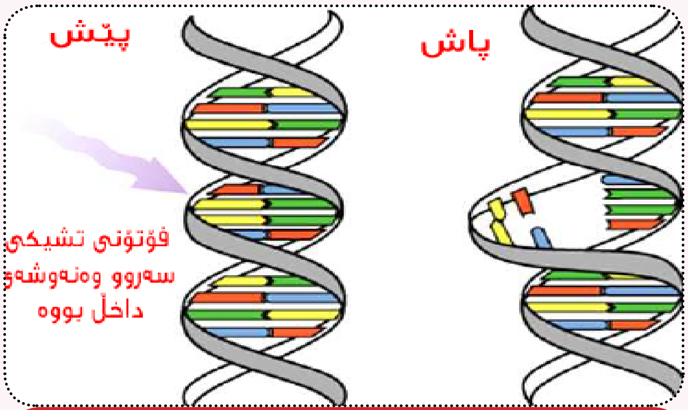

وێنەی ڕوونکراوەی بەرکەوتنی تیشکی سەرو وەنەوشەی بە ناوکە ترشی DNA

پرۆفیسۆرە ئەڵمانییەکە بەرزبوونەوەی ڕێژەی توشبوونەکان بە شێرپەنجەی ڕەشی بۆ زیادبوونی ژمارەی ئەو کەسانە گەڕاندووە کە گەرماوی هەتاویی (حمام شمسي) دەکەن بە بێ خۆپارێزییەکی گونجاو و پێویست.

هەروەها «شفیبر» کە سەرۆکی نەخۆشخانەی زانکۆیی شاری (مونستەر)ـە، هێمای بە بەرزبوونەوەی ڕێژەی توشبوونەکان کرد بەشێوەیەکی تایبەت لەنێوان نەوەی ئەو خانمانەی تەمەنیان پەنجا بۆ حەفتا ساڵە (چونکە ئەمانە لە حەفتاکانی سەدەی ڕابردوودا پشووەکانی خۆیانیان لە کەنار دەریاکانی ئیتاڵیادا بەسەر دەبرد).

لەوانەیە لە بابەتە دژ یەکەکانی شارستانییەتی ئەمڕۆ بێت کە خۆدانەپۆشین و دەرخستنی جەستە بووەتە یەکێک لە گرنگترین ڕواڵەتەکانی، لەکاتێکدا ڕاستییەکە بە پێچەوانەوەیە، چونکە ئەگەر شارستانی بە ڕوتبوونەوە و دەرخستنی جەستە بووایە گیاندارەکان پێش ئێمە پێی دەگەیشتن.

ئەگەر کارەکە بەوجۆرە بووایە خوای گەورە داپۆشینی عەورەتەکانی نەدەکرد بە یەکێک لە بەخششەکانی بەهەشت، و نەیدەکرد بە سزای ئەو کەسەی سەرپێچی و بێفەرمانی دەکات، خوای پاک و بێنیاز دەفەرموێت: ﴿فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰ ﴿١١٧﴾ إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ ﴿١١٨﴾ وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَضْحَىٰ ﴿١١٩﴾ فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَىٰ ﴿١٢٠﴾ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ ﴿١٢١﴾﴾ طه.

لە ڕاڤەی ئەم فەرمایشتەی پەروەردگاردا کە دەفەرموێت: ﴿يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾ يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾﴾ الأعراف. «ئیبن کەسیر» (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەڵێت: «خوای گەورە منەت بەسەر بەندەکانیدا دەکات کە بەرگ و پەڕی بۆ فەراهەم کردون. ئەم پۆشاکەی لێرەدا باسکراوە بۆ داپۆشینی عەورەتەکان بریتییە لە (سوواتء)، و پەڕیش: بریتییە لەوەی کە ڕواڵەتی پێ جوان دەکرێت. ئەوەی یەکەم لە پێویستییەکانە و پەڕیش لە تەواوکارییەکان و زیادەکانە».

پێدەچێت خۆداپۆشین و باڵاپۆشی (الحشمة و التستر) کە تاوەکو ئێستاش وەک «ئاین و کلتور» لە نێوان زۆرینەی کۆمەڵگاکانی جیهانی عەرەبی و ئیسلامی بڵاودەبێتەوە، لە گرنگترین هۆکارەکانی کەمیی ڕێژەکانی توشبوون و حاڵەتەکانی مردنی دەرئەنجامی ئەمجۆرە نەخۆشیانە بێت لەم کۆمەڵگایانەدا.

قەدەغەکردنی دانیشتن لەنێوان سێبەر و هەتاودا:

لە «أبي هريرە»ەوە (ڕەزای خوای لێبێت) وتویەتی، پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی: «إذا كان أحدكم في الشمس فقلص عنه الظل، فصار بعضه في الشمس وبعضه في الظل فليقم» ئەم فەرموودەیە «ابو داود» گێڕاویەتییەوە و لاوازییەکی تێدایە، بەڵام شاهیدێکی هەیە بە سەنەدێکی ڕاست لە (أبي عياض)ـەوە، لە یەکێک لە سەحابیەکانەوە کە وتویەتی: «أن رسول الله نهى أن يجلس الرجل بين الضح والظل وقال مجلس الشيطان» (صححه الحاكم ووافقه الذهبى ...... والضح هو ضوء الشمس). بەهەمان شێوە «بريدة بن الحصيب» گێڕاویەتیەوە کە پێغەمبەری خوا ﷺ «نهى أن يقعد الرجل بين الظل والشمس». کاری جەستە ڕێکنایەت هەتاوەکو لەسەرجەم ئەندامەکانیدا لەسەر هەمان ڕیتم ڕێ نەکات، ئەگەر ئەوە هاتەپێش سوڕان دەشێوێت و فرمانی ئەندامەکان تێکدەچێت، هەر ئەمەش ڕوودەدات لەکاتی دانیشتن یان خەوتن لەنێوان سێبەر و هەتاودا.

خۆرگیران و فەرماندان بە مانەوە لە مزگەوت و نزاکردن لەوکاتەدا:

لە دۆخە سروشتییەکاندا لەنێوان کاتژمێر (دە)ی بەیانی تا (دوو)ی دوانیوەڕۆ تیشکی سەرو وەنەوشەیی زیاددەکات. لەکاتی خۆرگیراندا سەرنجمان ڕادەکێشرێت بۆ چاودێریکردنی وەک دیاردەیەکی گەردوونی، و ئەوەی هاندەری زیاتری چاودێریکردنی خۆرە دابەزینی توندی ڕۆشناییەکەیەتی لە میانەی گیرانەکەیدا (ئەو ساتەی مانگ بەربەستی بەردەم بەشێک لە ڕووناکی خۆر دەبێت). بەمەش دروەشانەوەی گەرمی دەرچوو لە خۆرەوە کەم دەکات کە ڕێگا لە خەڵکی دەگرێت

خۆر ببینن. لەو كەشە تاریكەی هاوڕێی خۆر گیرانەكەیە بیلبیلەی چاویش بە پلەیەكی زیاتر دەكرێتەوە، و ڕێژەیەكی زۆر لە تیشكە زیانبەخشەكان دەچنە ژوورەوە و دەگەنە ناوەندی بینین لە تۆڕەی چاودا، بەمەش گۆڕانی كیمیایی و گەرمیی ڕوودەدات و زیان بە وەرگرە ڕووناكییەكان دەگات كە بە پلەیەكی هێندەبەرز كاردەكاتە سەر توانای بینین هەندێكجار دەگاتە ڕادەی نابینابوون. ئەم دەركەوتەیە هەر لەكۆنەوە بە «نابینابوونی خۆرگیران» ناسراوە.

لەكاتێكدا لە ڕێنماییەكانی پێغەمبەرە ﷺ كە لەم دۆخەدا نوێژ و نزا بكرێت. «پێشەوا بوخاری» لە «المغیرە بن شعبە» گێڕاویەتییەوە، وتویەتی: لە سەردەمی پێغەمبەردا ﷺ و لە ڕۆژی مردنی «ئیبراهیم»دا خۆر گیرا، خەڵكی وتیان: بۆ مردنی «ئیبراهیم» خۆر گیراوە، پێغەمبەریش ﷺ فەرمووی: (إن الشمس والقمر لا ینكسفان لموت أحد ولا لحیاتە، فإذا رأیتم فصلوا وادعوا اللە).

لە گێڕانەوەیەكی تردا و لە « عائیشە»ی دایكی ئیماندارانەوە (ڕەزای خوای لێبێت) هاتووە كە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (إِنَّ الشَّمسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لا يُخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحدٍ وَلا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَادْعُوا اللَّهَ وَكَبِّرُوا وَصَلُّوا وَتَصَدَّقُوا).

پێدەچێت یەكێك لە هەڵوێستە سەرنجراكێشەكان پەلەكردنی پێغەمبەر ﷺ بێت لە چوونی بۆ مزگەوت و نوێژكردنی بە خەڵكی، و بەردەوامبوونی لە نوێژ تا كۆتایی خۆرگیران و دەركەوتنەوەی خۆر. دوای ئەوەش وەسیەت كردنی بۆ موسوڵمانان بە نوێژكردن و نزاكردن بەدرێژایی كاتی خۆرگیرانەكە. لەلایەكی ترەوە، پێغەمبەر ﷺ لە مزگەوتدا نوێژی بە موسوڵمانان كرد، جیاواز لە نوێژی بارانبارین و جەژنەكان كە لە چۆڵیدا (دەرەوەی مزگەوت) كردوونی، پێدەچێت یەكێك لەهۆكارەكانی ئەم كارە تیشكە زیانبەخشەكان بێت كە دەشێت تەماشاكردنی پەپكەی خۆر هۆكاری بن. ئەوەشمان بیرناچێت كە سوننەتە لە نوێژدا تەماشای شوێنی سوژدە بكرێت نەك ئاسمان.

پەروەردگار ڕاستی فەرمووە: ﴿ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾ ﴾ النحل.

سەرچاوە:
http://quran-m.com/container2.php?fun=artview&id=1167
هەندێك لە سەرچاوەكانی نوسەر:
(1) http://medical.sitamol.net
(2) http://maps.grida.no/library/files/storage/04-ex-tra-cancer-maps_p.png
(3) http://www.cdc.gov.
(4) http://www.skincancer.org.
(5) http://jameskilgourblog.com/
(6) www.drmelton.com
(7) http://www.skincancerguide.ca.
(8) http://www.saaid.net/Minute/146.htm

تەمەن و باوەڕبوون بە خودا

لەگەڵ بەرەوسەرچوونی تەمەنی مرۆڤ باوەڕبوون بە خودا زیاد دەكات تەنانەت لە دەوڵەتە بێ دینەكانیشدا

بەگوێرەی ئەم لێكۆڵینە و ئامارانەی دەستكەوتووە دەربارەی وڵاتە جیاوازەكان دەركەوتووە كە تەنانەت لە دەوڵەتە بێدینەكانیش بە هەمان شێوە لەگەڵ بەرەوسەرچوونی تەمەنی مرۆڤەكان باوەڕبوونیان بە بوونی خودا زیاد دەكات.

تێبینی/ مرۆڤەكان كاتێك لە تەمەنی گەنج و هەرزەكاریدان وەك باوە كەمتر بەلای ئایینیدا دەچن لە چاو تەمەنی پیری ئەویش بەهۆی ئەوەیە كە لەم تەمەنە كەمانەدا مرۆڤ خەیاڵ و توانای بەرەو دونیا و شتە دونیاییەكان سەرف دەكات، كاتی خۆی بە دونیاوە سەرقاڵ دەكات بەمەش غافڵ دەبێت لە دونیای واقع و بیركردنەوە، بەڵام كاتێك هێز لەدەست دەدات ئەوكات بەرەو بیركردنەوە دەچێت و هەست دەكات دونیا فریویداوە، ئنجا ئەو كات بەرەو فیترەتی ڕاستەقینەی خۆی هەنگاو دەنێت.

UChicagoNews

Belief in God rises with age, even in atheist nations

By William Harms
APRIL 18, 2012

International surveys about the depth of people's belief in God reveal vast differences among nations, ranging from 94 percent of people in the Philippines who said they always believed in God, compared to only 13 percent of people in the former East Germany. Yet the surveys found one constant—belief in God is higher among older people, regardless of where they live.

A new report on the international surveys, "Belief About God Across Time and Countries," was issued by the General Social Survey of the social science research organization NORC at the University of Chicago. It is based on a comprehensive, international study of belief in God and includes information from the International Social Survey Program, a consortium of the world's leading opinion survey organizations. Tom W. Smith, director of the General Social Survey, wrote the report.

The data came from 30 countries in which surveys about belief in God have been taken, in some cases, since 1991. Researchers asked questions to determine people's range of beliefs, from atheism to strong belief in God; their changing beliefs over their lifetime; and their attitude toward the notion that God is concerned with individuals.

BELIEF IN GOD VARIES WIDELY ACROSS NATIONS, CULTURES

Countries with the strongest belief in God tended to be Catholic societies, especially in the developing world, such as the Philippines.

سەرچاوە: گۆڤاری هەواڵی زانكۆی شیكاگۆ http://goo.gl/e98OQA

دۆزینەوەی دەریایەك لەژێرچینی سێهەمی زەوی دا

و: تارا علی

وێنەی ڕونکراوەیی چینەکانی زەوی

پێغەمبەری ئازیز ﷺ چواردە سەدە لەمەوبەر هەواڵی بونی ئاگری پێداوین لەژێر دەریادا، و هەروەها بونی دەریاش لەژێرئاگردا، ئاخۆ کێ ئەم دۆزینەوە نوێیەی پێ ڕاگەیاند؟

گۆڤاری (دەیلی مەیل)، یەکێک لە دۆزینەوە سەیر و سەمەرەکانی بڵاوکردەوە کە بەم شێوەیە ئاماژەی پێداوە:

لە قوڵایی 600–400 کیلۆمەتر لە ژێر ڕوی زەوی دا، دەریایەکی مەزن دۆزراوەتەوە! ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە شوێنی دەریاکە کەوتۆتە ژێرچینی سێهەمی چینەکانی زەوی یەوە. بڕی ئەو ئاوەی لەم دەریایەدا بەدی کراوە بە سێ هێندەی بڕی ئاوی سەر زەوی مەزەندە کراوە، زاناکان ئەم دۆزینەوەیان لە مانگی ئازار و مارسی 2014 دا خستە ڕوو بۆ جیهان..

دەرەنجام زەوی دوو دەریای گرتۆتە خۆ، یەکێکیان بەسەر ڕوەکەیەوە دیار و بەرچاوە هەروەک پێی ئاشناین، ئەوی دیش لە قوڵایی دایە و لە ژێر چینی سێهەمی ڕوی زەوی دا شاردراوەتەوە، هەر لە ژێر دەریای سەرڕوی زەوی دا، چینێکی تەنک هەیە و پاشان چینی دوهەم دێت و دواتر لە چینی سێهەمدا کە چینێکی ئاگرینە، گرکانەکان و شلە ئاگرینە تواوەکانی لێوە دەر دەچێت و هەڵ دەقوڵێت، لە ژێر ئەم چینەی دوایشدا دەریایەک هەیە کە تازە زاناکان دۆزیویانەتەوە.

پێغەمبەر ﷺ فەرمویەتی:

فَإِنَّ تَحْتَ الْبَحْرِ نَارًا وَتَحْتَ النَّارِ بَحْرًا

بەم پێیە چینەکانی زەوی دەبنە حەوت چین: ١- توێکڵی زەوی.٢- بەرگی بەردین. ٣- شریتی سەرو. ٤- شریتی ناوەڕاست کە ئەو دەریایەی تێدایە کە تازە دۆزراوەتەوە کە چینێکی گوازراوەیە. ٥- شریتی خواروو. ٦- ناوکی دەرەکیی. ٧- ناوکی ناوەکیی، دەرەنجام دیمەنەکە ڕونبوەتەوە و ژمارەی چینەکانی زەوی بونەتە حەوت چین.

ئەم ڕاستیەش خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا ئاماژەی پێداوە: ﴿ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ وَمِنَ ٱلْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ ٱلْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَىْءٍ عِلْمًۢا ﴿١٢﴾ ﴾ الطلاق.

کەواتە ڕاستیە زانستیە دڵنیاکەرەوەکە دەڵێت: لە ژێردەریاکاندا ئاگر و شلەی ئاگرینی تواوە هەیە کە لە چینی دوهەمی زەویەوە هەڵدەقوڵێت و لەژێر ئەم چینە گڕگرتوەشدا دەریایەکی زۆر مەزن هەیە، لە کۆتایی دا ئەم ڕیزبەندیەمان بۆ دروست دەبێت : دەریا – ئاگر – دەریا .

ئەی پێغەمبەری مەزن و خۆشەویستەمان، چی دەڵێت؟ چۆن باسی ئەو بابەتەی کردوە کە زاناکان لەسەدەی بیست و یەکدا دۆزیویانەتەوە؟!

پیغەمبەری ئازیزﷺ فەرمویەتی:

(فإن تحت البحر ناراً وتحت النار بحراً) ئەبو داود گێڕاویەتیەوە

ئەم فەرمودە پیرۆزە باس لە و ئاگرە دەکات کە لە ژێر دەریادا هەیە و زاناکان چەند ساڵێک لەمەو بەر ئەم ڕاستیەیان سەلماند، وە ئەمرۆش بونی ئاویان لە ژێر ئەو ئاگرەدا سەلماند! پرسیارەکە لێرەدا ئەوەیە: ئایا ئەم دۆزینەوەیە گەواهیدان نیە لەسەر ڕاستگۆیی (محمد)ی خۆشەویستمان ﷺ ؟

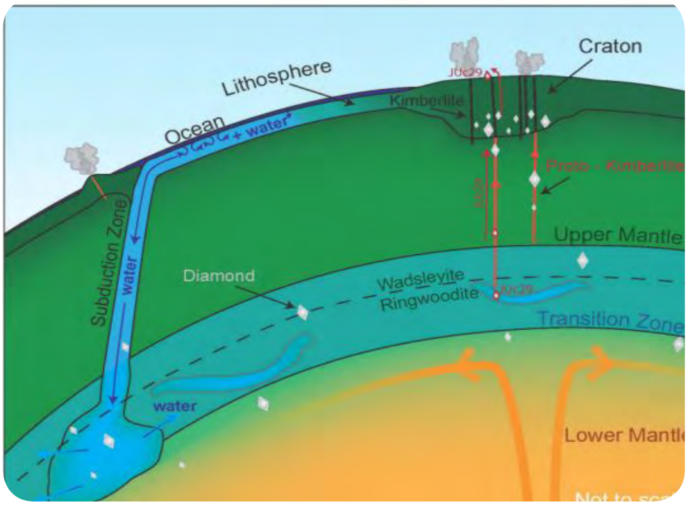

با سەیرێکی ئەم دیمەنە بکەین پاشان لە فەرمودە پیرۆزەکە ورد بینەوە:

گۆی زەوی لە ڕوی دەرەوەی دا لە تۆپێکی شینی جوان دەچێت، بەڵام لەناخی دا چەندەها چینی ئاگرین و شلەی ئاگرینی شاردۆتەوە . لەکاتێکدا ڕوکاری دەرەوەی گۆی زەوی دەریا و هەور و هێمنی باڵی بەسەردا کێشاوە، چینی ژێر توێکڵی تەنکی زەوی چەند چینێکی گرسەندو بەدی دەکرێت، لەگەڵ ئەم چینە ئاگرینانەشدا دەریایەکی مەزنتر و گەورەتر هەیە .

سەرچاوە:
http://www.kaheel7.com/ar/index.php/2010-02-02-20-13-13/1681-2014-06-21-15-58-17

سەرچاوەی نوسەر :
http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2579584/The-vast-reservoir-hidden-Earths-crust-holds-water-ALL-oceans.html

لێکچواندی زیندوبوونەوەی مرۆڤ، بە چەکەرەکردنی ڕووەکە

و: دەریا کاوە

دوای ئەوەی کە بێباوەڕان نکوڵییان کرد و هەوڵی بەدرۆخستنەوەی پێغەمبەر ﷺ داو ئەوەش کە هێناویەتی.

بەڵام خوای گەورە هەموو شتێکی ڕوونکردۆتەوە، ئایەت و بەڵگە گەردوونییەکانی پێشوو دەبنە نیشانە و بەڵگە لەسەر حەقیقەتی ئەوەی کە پێغەمبەر ﷺ هێناویەتی. ئەمڕۆ لەگەڵ ئەو شیکردنەوە زانستیانەدا دەژین کە ڕاستییەکان دەسەلمێنن و تواناو دەسەڵاتی خوای گەورە دەردەخەن.

(د. وهبە الزحیلی) لە تەفسیری (المنیردا) دەڵێت: خوای گەورە نیشانە و دەسەڵاتی خۆی دەرخستووە لەسەر ڕاستێتی سەرەتا و کۆتایی، واتە مانەوەی هەتا هەتایی.

خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿أَفَلَمْ يَنظُرُوٓا۟ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَٰهَا وَزَيَّنَّٰهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ ﴿٦﴾ وَٱلْأَرْضَ مَدَدْنَٰهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَٰسِىَ وَأَنۢبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍۭ بَهِيجٍ ﴿٧﴾ تَبْصِرَةً وَذِكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٨﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً مُّبَٰرَكًا فَأَنۢبَتْنَا بِهِۦ جَنَّٰتٍ وَحَبَّ ٱلْحَصِيدِ ﴿٩﴾ وَٱلنَّخْلَ بَاسِقَٰتٍ لَّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ ﴿١٠﴾ رِّزْقًا لِّلْعِبَادِ ۖ وَأَحْيَيْنَا بِهِۦ بَلْدَةً مَّيْتًا ۚ كَذَٰلِكَ ٱلْخُرُوجُ ﴿١١﴾﴾ ق

واتە: (ئایا ورد نەبوونەتەوە لەو ئاسمانەی کە بەسەریانەوەیە چۆنمان دروستکردووە و ڕازاندوومانەتەوە و لە هەموو جۆرە ڕووەکێکی جوان و ڕازاوەمان تیایدا ڕواندووە). لە دوای ڕاڤەی ئەم ئایەتە پیرۆزە، دەچینە سەر لێکدانەوەی ئەم ئایەتەی تر کە خوای گەورە دەفەرموێت: (لە ئاسمانەوە ئاوێکی بە پیت و بەرەکەتمان هەردەم دابەزاندووە، جا بەهۆی ئەوەوە چەندەها باخ و دانەوێڵەی ئەو کشتوکاڵانەی کە دروێنەکراون دەروێنین).

سەیری توانا و دەسەڵاتمان بکەن کە چۆن لە هەورەوە باران دەبارێنین، بارانێکی زۆر بە پیت و بەرەکەت، کە دەبێتە هۆی گەشەکردنی باخەکان و زۆربوونی سەوزایی و داری بە پیت و بەرەکەت، ڕواندنی ئەو تۆوانەی کە چێنراون وەکو گەنم و جۆ و گەنمەشامی و ... هتد.

(هەروەها دار خورمای قەشەنگ و بڵند سەری هەڵدا کە هێشووە خورمای جوان و لەسەر یەک و ڕیزکراو دەگرێت).

چەکەرەمان بە خورمای بەرز و دەرکەوتوو کردووە، ئەوەی کە لێوەی دەردەچێت (یەکەم شت کە لە بەری دارخورماوە دەردەچێت)، ڕێکخراوە و کۆکراوەتەوە لەسەر یەکتری، مەبەست لە زۆر دەرکەوتە و کۆکراوەیی نیشانەیە بۆ زۆری بەرەکەی و سوودەکەی، دووبارەکردنەوەی ئەم نیشانەیە دوای ئەوەی کە لە ئایەتی پێشوودا باسکرابوو، ئەوەی کە خوای گەورە فەرمویەتی: (فانبتنا بە) نیشانەیەکی جەختلێکراوە بۆ ڕووەکەکە خۆی، یان بە دارەکان کە گەشە دەکەن و زیاد دەکەن، هەروەها هەر بەو جۆرەش جەستەی مرۆڤ دوای مردن ئەژێتەوە و گەشە دەکات و زیاد دەکات بەهۆی گەڕانەوەی هێزی ژیان و گەشەکردن بۆی، وەک چۆن ئەم هێزە دەگەڕێتەوە بۆ ڕووەکەکان بەهۆی ئاوی باران لە ئاسمانەوە، (ئەمەش بۆ ئەوەی ببێتە ڕزق و ڕۆزی بۆ بەندەکان هەر بەو ئاو و بارانە شوێنە مردووەکان زیندوو دەکەینەوە، هەر ئاوەهاش لەدوای مردن ئێوە لە خاک دێنە دەرەوە).

چەکەرەکردنی هەموو ئەوانەی کە هەیە لە ڕزق و ڕۆزی ڕووەک و هەموو دارەکان دەبێتە ڕزق و ڕۆزی بۆ بەندەکان، بەهۆی ئاوەوە شوێنی وشک و بێ بەرهەممان ژیاندوەتەوە کە پێشتر هیچ بەرهەمێکی نەبووە و هیچی تێدا نەڕواوە، دەرهێنانی مردووەکانیش لە گۆڕەکانیان لە ڕۆژی زیندووبونەوەدا، هەر بەو جۆرەیە کە خودا زەوی مردوو ئەژێنێتەوە. کە ئەمە نیشانەی بە توانایی و دەسەڵاتی خوای گەورەیە...

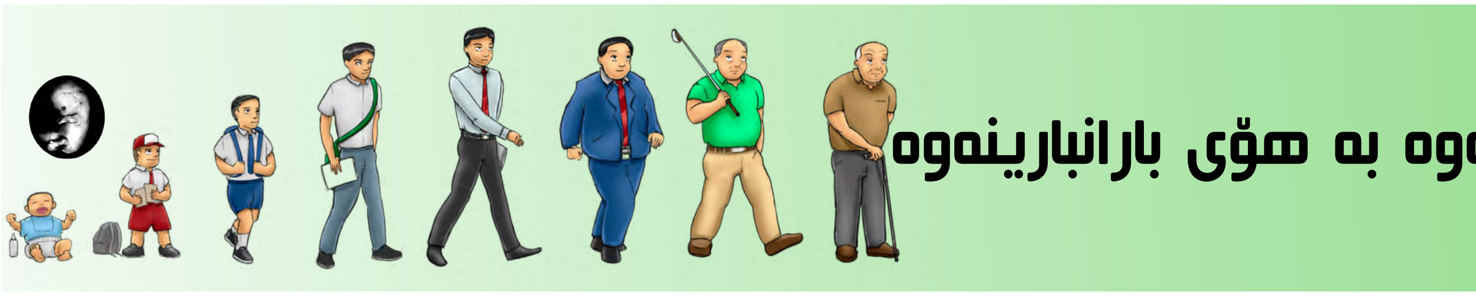

...ەوە بە هۆی بارانبارینەوە

ئەمە لێکچواندنێکی نزیکە بۆ تێگەیشتن لە زیندووبونەوەی ڕۆژی دواییی، وە لە ڕاستیدا ژیان هەستپێکراوێکی هاوسنووره لەگەڵ مرۆڤ. جا چۆنێتی چەکەرەکردن و گەورە بوون و باڵابوونی ڕووەک، واتا و دەرخەری توانا و قودرەتی خوای گەورەیە!!

لێکدانەوەی زانستی بۆ ئایەتەکان:

ئێستا با لەگەڵ ڕاڤەی زانستیی ئایەتەکاندا بڕین، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾﴾ ق. لەم ئایەتە پیرۆزەدا خوای گەورە بۆمان ڕوونەدەکاتەوە کە ئاوی بە پیت لە ئاسمانەوە دەبارێت، دەبێتە هۆی چەکەرەپێکردنی ڕووەک لە جیناتی فرە ڕەگەز (توخم) و جۆر و شێوەی جیاواز، چەکەرەکردنی ڕووەکە دانەوێڵەییەکانی وەکو گەنم و جۆ و گەنمەشامی، ئایەتەکە ئاو پەیوەست دەکات بە چەکەرەکردنەوە. هەروەکو دەزانین کە ئاو مەرجێکی بنچینەییە بۆ چەکەرەکردن، کە ئەگەر ئاو نەبێت هیچ ڕووەکێکی سەر زەوی گەشە ناکات، تۆ و و دانەوێڵە لە خاکدا بە بێ ئاو چەکەرە ناکات، بەڵام کە ئاومان کرد بەسەریدا و ئاویان خواردەوە، بە شێوەیەکی زۆر سەرسوڕهێنەر دەستدەکەن بە چەکەرەکردن.. ڕاستەوخۆ ڕۆیشتنی ئاو بۆ ناو پێکهاتەکانی ناوەوە لە تۆ و، یان دانەوێڵە، یەکسەر دەستدەکات بە کردارە زیندەکیمیاوییەکان بە شێوەیەکی سەرسوڕهێنەر، پاشان ئەنزیماتی کۆرپەلەیی دەردەدرێت کە ئەم دەردراوە ماددەی خۆراکی دەگۆڕێت بۆ (کاربۆ هێدرات و چەوری و پرۆتین)، واتە لە ماددەی نازیندووی پێکهاتە ئاڵۆز کە ناتوانێ بەناو پەردەی خانەدا تێپەڕێت و کۆرپەلە ناتوانێت بیمژێت، بۆ ماددەی نازیندووی پێکهاتە سادە کە کۆرپەلە توانای مژینی هەیە و بە پەردەی خانەدا تێدەپەڕێت. وە ڕاستەوخۆ دوای ڕۆشتنە ژوورەوە کۆرپەلە ژیانی تێدا دروست دەبێت، بە فەزڵی خوای گەورە، پاشان کۆرپەلە دەستدەکات بە گەشەو ئەندامەکانی دەردەکەوێت کە ڕەگ و ڕیشەیە، ئاراستەی ڕەگ ئاسایی بۆ ناو زەوییە، بە ئاراستەی هێزی کێشکردنی زەوی وە ڕیشە بەرز دەبێتەوە بۆ سەر زەوی بە پێچەوانەی هێزی کێشکردنی زەوی، فەلەقەکان دەردەکەوێت (لەگەشەی هوائی دا) پاشان زیاتر گەشەدەکات و گەڵای سەوز دروست دەکات، دەستدەکات بە کرداری ڕۆشنە پێکهاتن و بە جێگیرکردنی گەڵاکان بە پلاستیدە سەوزەکان. وە CO_2 ی هەواو H_2O چالاک دەبێت دوانە ئۆکسیدی کاربۆن لەگەڵ هایدرۆجینی ئاوەکەدا یەکدەگرێت و بەوەرگرتنی وزەی ڕوناکی ماددەی کاربۆهێدراتی یەکەمی دروستدەکات!!

هەر بەو جۆرەش خوای گەورە مردووەکان لە گۆڕەکانیان دەردەهێنێت. کاتێک باران دەبارێ بەسەر مردووەکاندا لە ڕۆژی دواییدا بەشە شیبووەوەکانیان دەستدەکات بە کۆبوونەوە و ژیانیان بۆ دەگەڕێتەوە و مرۆڤ دووبارە دروست دەبێتەوە، بە قودرەتی خوای گەورە وەک چۆن ڕووەک دروستدەبێت لە کرداری چەکەرەکردندا، چۆن ماددە خۆراکییەکان لەناو ڕووەکدا دەگۆڕێ بۆ زیندە ئەندام، کە دواتر گەشەدەکات و هەناسە دەدات و دەخوات و گۆپکە و گەڵا دروستدەکات و گوڵ و بەر دەگرێت و هەڵدەسێ بە کردارەکانی درووستبوون و لە ناو چوون کە هیچ کام لەمانە بوونیان نەبوو لە تۆوێکدا، یان لە دانەوێڵەیەکدا پێش چەکەرەکردن.

هەر ئەو دەسەڵات و توانایەی کە ئەو گوڵە قەشەنگ و جوانەی دەرکرد، کە توانای پەڕین و پیتاندنی پێداوە ئەو بەرە جوانەی درووستکرد کە تام و بۆنی خۆش و بەسوودی هەیە، ئەو توانا و دەسەڵاتەشە کە مرۆڤ دروستدەکاتەوە و ئەیژێنێتەوە لە دوای مردن و نەمانی. ئەوە ساناترین شتە بۆ خوای گەورە (سبحانه وتعالی).

بەمجۆرە خوای گەورە لە نێوان باوەڕی زیندووبوونەوە لە دوای مردن، دەرهێنانی ڕووەکەکان بەهۆی ئاوەوە، دەبەستێتەوە بە یەکەوە، بۆ فێرکردنی مرۆڤەکان و هەستکردنیان بەوەی کە چۆن باوەڕ بە نادیارەکان بکەن.

سەرچاوە:
http://quran-m.com/container2.php?fun=artview&id=539

شاخەکان ..

و: هێمن ئەحمەد

سەرنجڕاکێشترین شت لەسەر زەوی ئەو شاخ و داخە بڵندانەیە .. بۆچی دروستکراون؟ ئایا پێغەمبەر (درودی خوای لەسەر بێت) نهێنی دروستکردنی ئەم شاخانەی باس کردوە؟

نهێنی دروستبونی چیە؟ ئەرکی چیە؟ بۆچی خوای گەورە دروستی کردوە؟ زانایان بەوردی وەڵامی ئەم پرسیارانەیانە داوەتەوە.. زەوی ناسەکان باس لەوە دەکەن کە زەوی لەسەرەتای دروستبونی پڕبوە لە گڕکانو زەمین لەرزەو درز.. زەوی هەرگیز جێگیر نەبوە. کاتێکیش توێکڵی زەوی ساردبۆتەوە ئەم بەرگە بەردینەی لێ دروست بوە کە ئەمڕۆ دەیبینین.

بەرگی زەوی رۆژێ لە رۆژان پێش چەندین بلیۆن ساڵ جموجوڵی زۆری تێدابوە. زەوی ناسەکان باس لە بەشەکانی بەرگی زەویمان بۆ دەکەن کە بریتیە لە تابلۆ گەلێک. توێکڵی زەوی بەستراوە بەیەکەوە بەڵکو بریتیە لە تابلۆ گەلێک کە بەردەوام دەجوڵێت. بەهۆی گەرمی ناخی زەوییەوە ئەم تابلۆیانە جموجوڵی توند و بەهێزی دەبێت ئەمەش هاوسەنگی زەوی تێک دەدات لەکاتی سوڕانەوەی بەدەوری خۆردا. کەواتە ژیان لەسەری مەحاڵ بوە.

بەڵام جموجوڵی تابلۆکان و بەریەک کەوتنیان بوە هۆی دروستبونی شاخەکان و جێگیربونی سەرئەنجام بووە هۆی جێگیربونی توێکڵی زەوی و گەڕانەوەی هاوسەنگی بۆی.

کەواتە ئەو راستیە زانستیە سەلمێنراوەی کە لە توێژینەوەکانی زەوی ناسی دەیدۆزینەوە بریتیە لەوەی کە زەوی لەسەرەتای دروستبونی لەرزاوو ناجێگیربوە.. ئەوجا زنجیرە چیای دورودرێژ دروست بوە کە رەگەکەی بە دەیان کیلۆ مەتر بۆناو بەرگی بەردینی زەوی درێژبۆتەوە.. ئەمەش بۆتە هۆی جێگیربونی گۆی زەوی.

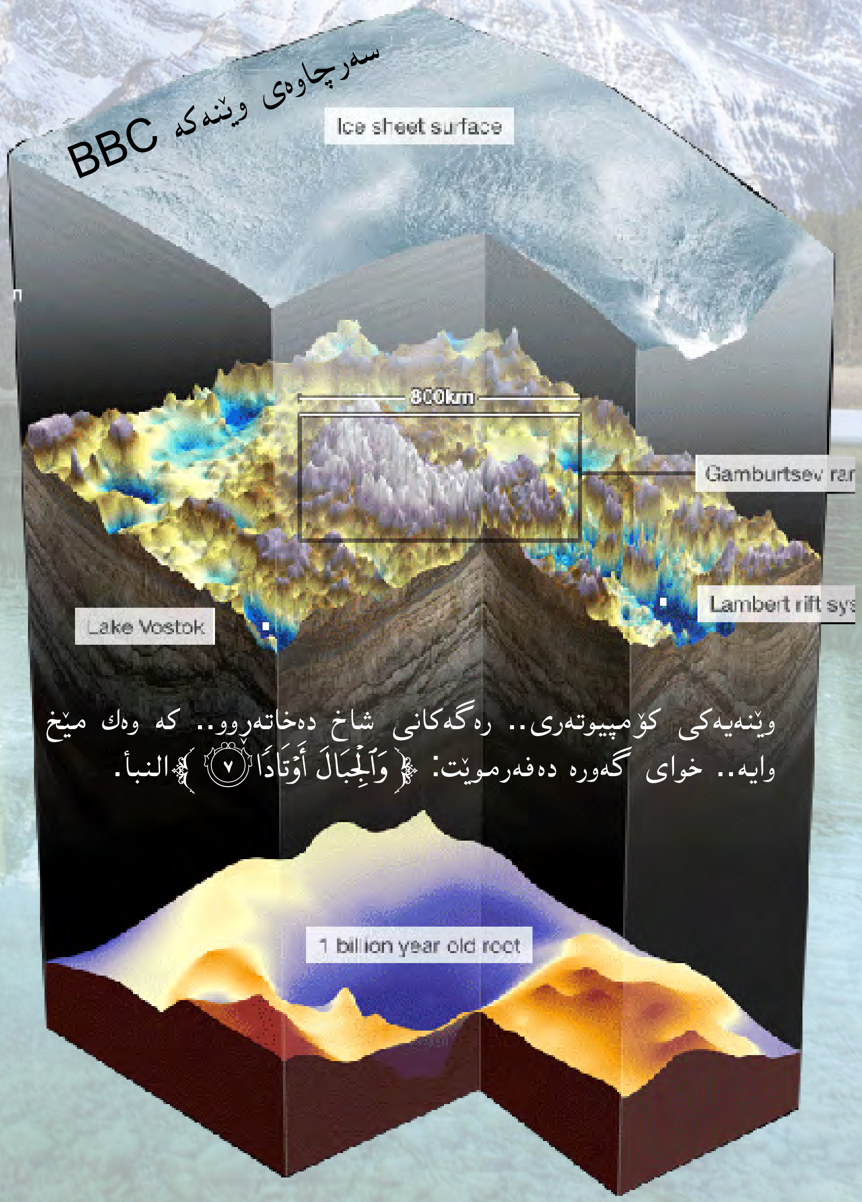

وێنەیەکی کۆمپیوتەری.. رەگەکانی شاخ دەخاتەڕوو.. کە وەك مێخ وایە.. خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَٱلْجِبَالَ أَوْتَادًا ۝٧﴾ النبأ.

ئەم راستیە بەتەواوەتی لە فەرمودەی پێغەمبەر ﷺ دەبینینەوە کە دەڵێت: (لما خلق الله الأرض جعلت تميد فخلق الجبال فعاد بها عليها فاستقرت)رواه ترمذي.

واتا: (کاتێک خوای گەورە زەویی دروست کردوە بەملاو بەولادا لار دەبووەوە.. ئەوجا شاخەکانی دروست کرد.. ئیتر جێگیر بوو).

وشەی (تميد) لە فەرمودەکەی پێغەمبەر ﷺ واتا لاردەبێتەوە و وەک کەشتی چۆن لەسەر دەریا هاوسەنگی تێک دەچێت و لەنگەر ناگرێت و شەپۆلی دەریا خەریکە وەری دەگێرێت. زانستیش ئەم راستیەی سەلماندوە کە توێکڵی زەوی لەسەر دەریایەکی ئاگرین لەنگەری گرتوە و پلەی گەرمیی دەگاتە هەزاران پلەی سەدی.

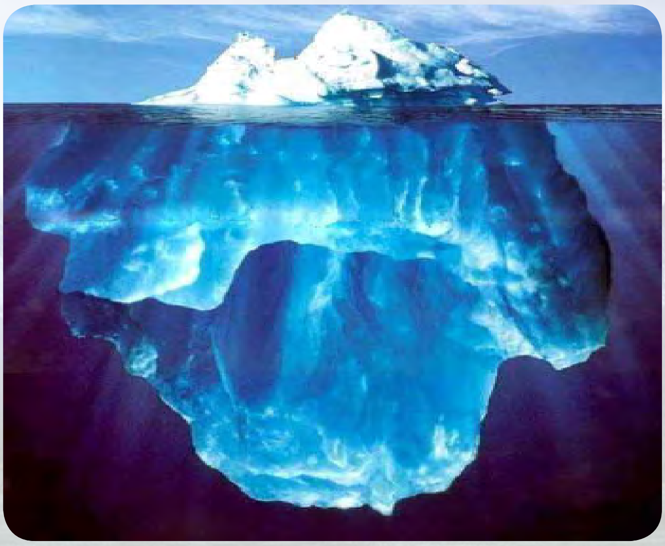

ئەو چینەی کە لەژێر توێکڵی زەویدایە زانایان بە چوارچێوەی لاوازی زەوی ناوی دەنێن.. وە لە بەردی تواوەی زۆر چڕ و گەرم و پەستاندار پێک دێت کە شەپۆلی گەرمای توندی تیا دروست دەبێت ئەمەش دەبێتەهۆی جوڵاندنی بەشەکانی توێکڵی زەوی بەشێوەیەک هەست دەکەیت کە ژێر و بان دەبێت.. جا بونی شاخەکان لەسەر ئەم توێکڵەیە رۆڵێکی گرنگی هەیە لە راگرتنی هاوسەنگی زەوی و جێگیربونی و بە باشی سوڕانەوەی لە خولگەکەیدا.. لێرەشدا سەرنجی ئەم فەرمودە گرنگەی پێغەمبەر ﷺ دەدەین کە راستیەکی زانستی لەخۆ دەگرێت بەشێوەیەک کە هەموو وشەکانی فەرمودەکە رێک هاوشێوەی دواین توێژینەوە و لێداوانی زەوی ناسەکانی ئەمڕۆیە.

زانایان لە توێژینەوە نوێکانیاندا دەڵێن:

The resulting collision pushed up the mountains, and also produced an underlying thick, dense «root» that sat down in the crust

پرۆسەی بەریەک کەوتن لە نێوان تابلۆکانی زەویدا، شاخەکانی هێناوەتە کایەوە و چینێکی ئەستوری دروستکردوە لەسەر شێوەی رەگێکی ئەستور کە دەخرێتە ناو توێکڵی زەویدا. هەروەها ئەم توێژینەوەیە دوپاتی دەکاتەوە کە رەگی شاخەکان پێش یەک بلیۆن ساڵ دروست بوە بەڵام لوتکەی چیاکان داخوراوە و رەگەکان ماوەتەوە، پاش ئەوە واتا پێش 100 – 250 ملیۆن ساڵ «سەردەمی دەینەسورەکان» توێکڵی زەوی سەرلەنوێ توشی داڕزان بوە و شاخەکان سەر لەنوێ لەماوەی ملیۆنها ساڵ دروست بونەتەوە.. جا رەگی ئەم شاخانە لەسەر بەردی ئاگرین لەنگەری گرتوە.. بەرزبونەوەی شاخەکان هۆکارێک بوە بۆ دروستبونی دۆڵەکان.. دۆڵەکانیش روبارەکانی لێ دروست بوە.

جا گەورەیی خوا لەوە دەردەکەوێت کە ئایەتێک هەیە لە قورئانی پیرۆز رێک باسی ئەم توێژینەوەیە دەکات.. خوای گەورە فەرمویەتی: ﴿ وَهُوَ ٱلَّذِي مَدَّ ٱلْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَٰسِيَ وَأَنْهَٰرًا .... ﴿٣﴾ ﴾ الرعد.

واتا: هەر خوادایە کە ئەم زەمینەی راخستوە و گەلێک کەژ و چیا و روباری تێدا دابین کردوە.

ئەم ئایەتە باس لە جوڵەی توێکڵی زەوی دەکات یان ئەوەی کە پێی دەوترێت تابلۆکانی زەوی (مَدَّ ٱلْأَرْضَ)، پاشان شاخەکان دروست دەبن کە لەسەر بەردی ئاگرین لەنگەری گرتوە وەک کەشتیەکانی ناو دەریا (وَجَعَلَ فِيهَا رَوَٰسِيَ)، پاشان روبارەکان دروست دەبن (وَأَنْهَٰرًا).

سەرنجی وردی و رەوانبێژی وشەکانی قورئان بە.

پرسیارەکە ئەمەیە:

کێ پێغەمبەری ﷺ بەم راستیانە ئاگادارکردوەوە؟ کێ ئەم زاراوە زانستیانەی فێرکردوە؟ چونکە وشەی (تميد، لاردەبێتەوە) وردترین وشەیە بۆ باسکردنی دۆخی زەوی لە سەرەتای دروستبونی.. هەروەها وشەی (فاستقرت، ئەوجا جێگیر بو) گونجاوترین وشەیە بۆ باسکردنی دۆخی زەوی لە پاش دروستبونی شاخەکان.. ئایا ئەم فەرمودەیە بەڵگەیەکی رون و ئاشکرا نیە لەسەر ئەوەی کە خوای گەورە خۆی پێغەمبەری ئاگادارکردۆتەوە و پێغەمبەریش ﷺ بەبێ زیاد و کەم زانیاریەکانی پێ گەیاندوین.

سەرچاوە:
http://www.kaheel7.com/ar/index.php/2012-12-04-18-31-08/1049-2013-03-18-22-54-38

سەرچاوەی نوسەر:
http://www.bbc.co.uk/news/science-environment-15749757#panel1

لێکۆڵینەوە نوێکان فەرمایشتێکی پێغەمبەر محمد ﷺ دەچەسپێنن

و: ئەندازیار زانیار ئەنوەر ئەحمەد

هەموو ئەو شتانەی کە پێغەمبەر ﷺ باسیکردون زانست پشتڕاستیان دەکاتەوە، ئەمڕۆ زانایان فەرمایشتی پێغەمبەر بۆ بەشکردنی خواردن دوبارە دەکەنەوە...

لێکۆڵینەوەیەکی بەریتانی نوێ، کە ڕێکخراوێکی ناحکومی بەناوی (بەرنامەی کار بۆ سەرچاوە پاشەڕۆیەکان) دەڵێت: (سێ یەکی ئەو خواردنەی مرۆڤ دەیکڕێت چارەنوسی بۆ ناو تەنەکەی پاشەڕۆکانە، تەنها کۆمپانیای (تسکو)ی بەریتانی، گەورە کۆمپانیای بواری خواردنگا ساڵانە 60000 تەن لەپاشەڕۆی خۆراکی فڕێدەدات).کێشەیەکی جیهانی گەورەیە، پێویستە ڕووبەڕوی ببینەوە هەر وەکو لێکۆڵەر (دیفن نیچە) کە ئەندامی ڕێکخراوی خواردن و کشتوکاڵ (فاو)ی سەر بە نەتەوەیەکگرتووەکانە، دەڵێت: «لەسەرمانە دەستبکەین بە هۆشیارکردنەوەی بەکاربەرەکان، کە بە فیڕۆدانی مادەی خۆراکی کێشەیەکی گەورەیە، لە هەموو ساڵێکدا ملیۆنان تەن لەخۆراک فڕێدەدرێتە تەنەکەی خۆڵەوە بە بێ سوود لێوەگرتن...» بیربکەنەوە ئەگەر ئەم بڕە خۆراکە بەکاربێت بۆ خزمەتی هەژاران! ئایا مرۆڤێکی برسی دەمێنێت لەسەر ڕوی زەویدا!؟

ئەڵمانیا بە یەکەم دەوڵەتی ئەوروپی هەژماردەکرێت کە پێویستی کردوە لەسەر بەرهەم هێنەرانی مادەی خۆراکی کە خۆیان ڕزگاربکەن لە پاشەڕۆ خۆراکیەکان، لەدوای ئەو فەرەنسا دێت کە لە ساڵی 2012 یاسای خۆ ڕزگارکردنی لە پاشەڕۆی خواردن بەسەر شوێنەکانی فرۆشتنی خۆراکدا پێویست کرد. وە شارەزایان ئاواتەخوازن ئەمە گەشە بکات و ببێتە شتێکی گشتی لەسەرجەم وڵاتانی ئەوروپا.

لێکۆڵەرەوان وای دادەنێن کە ڕێگریکردن لە بەفیڕۆدانی مادەخۆراکیەکان بە فەرمانی قورس نابێت وە کێشەی فڕێدانی پاشەڕۆی خۆراکی دەتوانرێت کێشەی برسێتی لە وڵاتانی تردا نەهێڵێت، شارەزایانی خۆراک لە ئەمڕۆدا ئامۆژگاری خەڵک دەکەن بە ئەوەی پاشەڕۆی خواردن فڕێ نەدەن و هەوڵ بدەن سوودی لێ وەربگرنەوە یان بیدەن بەو کەسەی کە پێویستی پێیەتی.

USDA Foreign Agricultural Service

GAIN Report

Global Agricultural Information Network

THIS REPORT CONTAINS ASSESSMENTS OF COMMODITY AND TRADE ISSUES MADE B USDA STAFF AND NOT NECESSARILY STATEMENTS OF OFFICIAL U.S. GOVERNMENT POLICY

Voluntary _Public

Date: 4/23/2013

GAIN Report Number: GM13011

Germany

Post: Berlin

Anti Food Waste Movement Gets Government Support

Report Categories:
Agriculture in the News
Climate Change/Global Warming/Food Security
National Plan

Approved By:
Paul Spencer

Prepared By:
Kaela McCabe, Sabine Lieberz

چەندەها ڕێکخراو دروستبون بۆ پاراستنی پاشماوەی خواردن و چارەسەری کێشەی بەفیڕۆدانی خۆراک بۆ ئەوەی چارەسەری هەژاری و برسیەتی بکەن هەتا ئەم بابەتە بۆتە جێگای گرنگی حکومەتەکان، ئاڕاستەی خەڵکی دەکەن بە گرنگی پارێزگاری ژینگە و تێرکردنی هەژاران و فڕێنەدانی پاشەڕۆی خۆراک، وە وازهێنان لەکڕینی خواردن لەسەرو پێداویستیەکانیەوە.

فەرمایشتێکی پێغەمبەر ﷺ:

ئاشکرایە کە پێغەمبەر ﷺ فەرمانیکردووە بەپێدانی خواردن بە دراوسێ و هەژار و کەمدەرامەتان... دەیفەرموو: (طعام الاثنين كافي الثلاثة وطعام الثلاثة كافي الأربعة) [رواه البخاري] واتە: «خواردنی دوان بەشی سیان دەکات وە خواردنی سیانیش بەشی چوار دەکات»، ئەم بنەمایە ئاماژە دەکات لەسەر پێویستی بەفیڕۆنەدانی خواردن.

وە لە ڕیوایەتێکی تردا دەفەرموێت ﷺ: (من كان عنده طعام اثنين

فليذهب بثالث، ومن كان عنده طعام أربعة فليذهب بخامس أو سادس)... ئەمە بانگەوازێکی ئاشکرایە بۆ تەواو خواردنی ئەو خۆراکەی هەتە و هیچی لێ فڕێ نەدەیت و هەوڵ بدەیت بەشی کەسانی تری لێ بدەیت، بۆ نمونە دراوسێکەت یان هاوڕێکانت یان نزیکەکانت..

سەیرە هەمان ئامۆژگاری پێغەمبەرە ﷺ کە ئێستا لێکۆڵەروان دوبارەی دەکەنەوە بەهەمان شێوە:

DW
الرئيسية مركز DW الإعلامي برامج تعلُّم الألمانية
أخبار سياسة واقتصاد قضايا اجتماعية علوم وتكنولوجيا شؤون ثقافية عالم الرياضة معلومات عن ألمانيا ستون
الرئيسية / قضايا اجتماعية
قضايا اجتماعية
تقاسم الطعام مع آخرين عوض رميه: مبادرة ألمانية جديدة
لكم نضطر في أحيان كثيرة إلى رمي أطعمة مطبوخة أو أطعمة لم نستهلكها بعد فقط لانتهاء تاريخ صلاحيتها، وهو ما يشكل خسارة حقيقية. لذلك قامت مجموعة من المهتمين بالبيئة بإنشاء موقع على الانترنيت لتقاسم الطعام مع آخرين.

ئەم وێنەیە وەرگیراوە لە ماڵپەرێکی ئەڵمانی، دەستپێشخەری پیشان دەدات بۆ بەشکردنی خۆراک لەگەڵ کەسانی تردا لەجیاتی فڕێدانی. جا ئایا پێغەمبەر ﷺ پێش 1400 ساڵ ئەم پێشەنگیەی نەکردووە؟ پێغەمبەر ﷺ چارەسەری بە فیڕۆدانی خۆراکی بە چەند وشەیەکی سادە کردووە و، خەڵکیش لێیان وەرگرتوە و هەتا ئێستا کاری پێ دەکەن... بەڵام ئەمڕۆ زانایان و دەوڵەتان دۆش داماون نازانن چۆن چارەسەری ئەم کێشە گەورە بکەن...

کەواتە ئیسلام خۆشی و چاکەی تێدایە بۆ کەسانی تر و خواردن پێدانیان و ڕێزگرتنی میوان و خێرکردن بەنزیکەکان، وە هەروەها هانمان دەدات بۆ پارێزگاری ژینگە و دوورکەوتنەوە لە پیسکردنی (بە فیڕۆدانی خۆراک سێ یەکی پیسکردنی ژینگە پێکدەهێنێت و لەکاتی پارێزگاریکردن لە خۆراک بە پێی ئامۆژگاریەکانی پێغەمبەری ڕەحمەت سێ یەکی پیسکردنی ژینگەش کەمدەبێتەوە).

سەرچاوە:
http://www.kaheel7.com/ar/index.php/2012-12-04-18-32-28/1534-2013-11-20-07-34-49

سەرچاوەی نوسەر:
http://www.dw.de
http://www.un.org/en/zerohunger/pdfs/ThinkEatSave.pdf
http://www.bmelv.de/SharedDocs/Standardartikel/EN/Food/Labelling
www.bmelv.de/SharedDocs/Standardartikel/EN/Food/TooGoodForTheBin.html
http://www.bmelv.de/SharedDocs/Reden/EN/2011/01
http://www.bmelv.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2012/66
http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Anti%20Food%20Waste%20Movement%20Gets%20Government%20Support_Berlin_Germany_3-7-2013.pdf

هەواڵی زانستی

ئێستا لە مەریخ خۆر لە خۆرئاواوە هەڵدێت و لە خۆرهەڵاتەوە ئاوا دەبێت

ومامۆستا جەمال قەرەداخی

زانا گەردوونیەکان ڕایانگەیاند کە هەسارەی سور واتە مەریخ لە چەند هەفتەی ڕابوردوودا، لە جوڵەکەیدا و بە ئاراستەی خۆرهەڵات هێواشبۆتەوە، تا لە ڕۆژی 4 شەمە 30 تموزی ئەمساڵ 2014 لە جوڵە دەکەوێت بە ئاراستەی لە خۆرئاواوە بەرەو خۆرهەڵات ،پاش ئەوە لە دوو مانگی ئاب و ئەیلول و تا کۆتایی ئەیلول مەریخ دەستیکردووە بە جوڵە بەڵام ئەمجارەیان بە ئاراستەی خۆرهەڵات بەرەو خۆرئاوا واتە بە پێچەوانەی جوڵەی ئاسایی خۆی، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە لە ئێستادا خۆر لەسەر مەریخ لە خۆرئاواوەی هەڵدێت و لە خۆرهەڵاتی سەر ئەو هەسارەیە ئاوا دەبێت.

ئەوەش دیاردەیەکی سەیرە و بە retrograde motion دەناسرێت و بە پێی زانا گەردوونیەکان ئەو دیاردەیە بەلای کەمەوە یەک جار بە سەر هەموو هەسارەکاندا دێت و لە نێویشیاندا هەسارەکەی خۆمان زەویە، کە ئەو دیاردەیەی لە ڕێدایە و ڕۆژێک دێت کە ئێمە لێی بێ ئاگاین تیایدا خۆر لە خۆرئاواوە هەڵدێت و لە خۆرهەڵات ئاوادەبێت !!! زاناکانی شەریعەش دەفەرموون ئەو ڕۆژە دێت بە سەر زەویدا کە بە ڕۆژی (الطلوع) ی دادەنێن و تیایدا خۆر لە خۆرئاواوە هەڵدێت و لە خۆرهەڵات ئاوادەبێت و ئەو دیاردەیە یەک جار ڕوودەدات و دوای ئەوە زەوی دەگەڕێتەوە دۆخی ئاسایی خۆی. لە فەرموودەکانی پەیامبەری ئیسلامیشەوە محمد ﷺ ئاماژە بەو دیاردە گەردوونیە کراوە و دانراوە بە یەکێک لە نیشانەکانی هاتنی ڕۆژی دوایی یان نزیکبوونەوەی ئەو ڕۆژە، بۆ نمونە ئەم فەرموودەیە کە دەفەرموێت « عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال (لا تقوم الساعة حتى تطلع الشمس من مغربها ، فإذا طلعت فرآها الناس آمنوا أجمعون، فذاك حين لا ينفع نفسا إيمانها لم تكن آمنت من قبل أو كسبت في إيمانها خيرا) رواه البخاري ومسلم

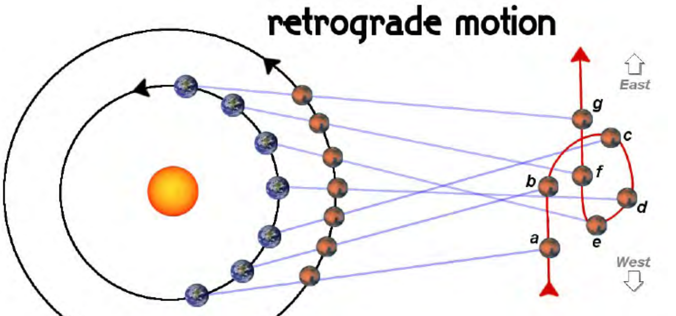

هەیڤ: ئەم دیاردەیە ئاساییە بۆ مەریخ وە تا ئێستا جاری تریش ڕوویداوە و لە ماوەی دوو ساڵدا چەند جارێک دووبارە دەبێتەوە وە زاناکان وتویانە بەسەر زەویشدا دێت بەڵام هێشتا ئەوە ڕوینەداوە.

سەرچاوە:
http://mars.nasa.gov/allaboutmars/nightsky/retrograde/
http://www.moontracks.com/mars_ingress.html

پێڵاوی زیرەک شایەتی نزیکبونەوەی قیامەت دەدات!

پێڵاوە زیرەکەکە لەگەڵ خاوەنەکەیدا قسە دەکات: ئەم دەستەواژەیە یەکێکە لەو داهێنانەی کە شایەتی دەدات بە نزیکبونەوەی قیامەت.

و: ناسک ئیسماعیل عەزیز

دوایین داهێنانی ساڵی 2014، لە ژێر ئەم ناونیشانەدا هاتووە: پێڵاوێکی زیرەک دروست کراوە و بە مانگە دەستکردەکانەوە بەستراوە، ئەم پێڵاوە ئەو ڕێگا دروستەت نیشان دەدات کە دەبێت بیگریتە بەر!! با پێکەوە لە ئەو موعجیزە ناوازە و پێغەمبەرانەیە وردبینەوە:

یەکێک لەو داهێنانە سەرسوڕهێنەر و تازانە، پێڵاوی زیرەکە کە، لە ڕیزبەندی دا بە دوهەم داهێنان دادەنرێت، لە دوای تەلەفۆنی زیرەکەوە، بەڵام ئاخۆ ئەرکی ئەم پێڵاوە چی بێت و لەبەر چی ئەم ناوەی پێ بەخشرابێت؟!

ئەم پێڵاوە بۆ ئەو مەبەستە دروست کراوە کە، هەواڵ بە خاوەنەکەی بدات لە بارەی ئاراستەکانەوە، بەتایبەتی لە کاتی گەشتکردن دا، بە جۆرێک کە لەرەلەری دیاریکراوی لێوە پەیدادەبێت و لە ڕێگەی (جی پی ئێس)ەوە ئەو ئاراستەیە دەستنیشان دەکات کە، دەبێت خاوەنەکەی بیگرێتە بەر. ئەم پێڵاوانە پەیوەندی دەکەن بە مانگە دەستکردەکانەوە و تەکنیکی ئاراستەکردن لە مەودای دوورەوە بەکار دێنن بە مۆبایل.

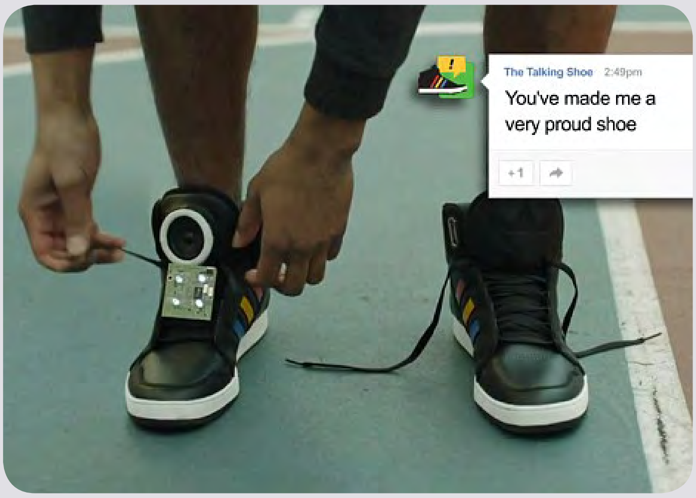

پێڵاوە زیرەکەکە زۆر شت بەخاوەنەکەی ڕادەگەیەنێت، نمونەش بۆ ئەوە ئاراستە دروستەکانە، هاوکات کۆمپانیاکان لە هەوڵی ئەوەدان کە زیاتر پەرەی پێبدەن، بۆ ئەوەی زانیاری زیاتر بە خاوەنەکەی بدات، هۆکارەکەشی بۆ ئەو تایبەتمەندی یە دەگەڕێتەوە کە لە ئەم پێڵاوە دا هەیە کە، دەتوانێت لە ڕێگەی بلوتوسەوە پەیوەندی بە مۆبایلەوە بکات و مرۆڤیش دەتوانێت هەر لە هەمان ڕێگەوە پەیوەندی پێوە بکاتەوە.

لەم دوایی یەدا، کۆمپانیاکان هەڵساون بە پەرەپێدانی ژمارەیەکی زۆر لە پێڵاوە زیرەکەکان کە، شتی ئەوتۆ ڕادەگەیەنن کە بەلای خاوەنەکانیانەوە گرنگن، بۆ نمونە بۆ ئەو نەخۆشانەی کە توشی لەدەستدانی یادەوەری بون واتە (ئەلزهایمەر)، ئاراستە دروستەکانیان نیشان دەدەن، بەوەش بە ئاسانی ڕێگاکەیان بۆ دەدۆزرێتەوە. ئەوانەش کە بیناییان لەدەست داوە، دەتوانن سود لەم پێڵاوە وەربگرن بۆ دۆزینەوەی ڕێگاکەیان بەبێ هەڵەکردن.

ئەم بابەتە لە ناوەڕاستی ساڵی 2014 دا، لە ئەنتەرنێت بلاو کراوەتەوە بە ناونیشانی:

هێندە نابات پێڵاوە زیرەکەکە پێت دەڵێت بۆ کوێ بڕۆیت!

(Smart shoes will soon tell you where to go)

لێرەدا وەک ئەوەی پێڵاوەکە گفتوگۆ بکات و هەواڵی گرنگ بدات بەخاوەنەکەی، بەڵام ئەم قسە کردنە قسەکردنێکی خۆمان ئاسایی ڕاستەقینە نی یە، بەڵکو بە شێوازێکی ئەلکترۆنی قسەکردنەکە جێبەجێ دەکات.

ئاشکرایە ئەم داهێنانە بۆ ڕۆژگاری ئەمڕۆمان ئاسایی و باو و دیارە، بەتایبەتی لەدوای ئەو پێشکەوتنە سەرسوڕهێنەرەی کە، لە بواری پەیوەندی یەکان و تەکنەلۆژیایی ژمارەیی دا هاتە کایەوە، بەڵام ئایا 1400 ساڵ لەمەوبەر، هەرگیز بەخەیاڵی کەس دا دەهات کە، داهێنانێکی لەم جۆرە بێتە کایەوە؟!

با ئێستا لە ئەم بەشەی فەرموودە پیرۆزەکە ورد بینەوە کە، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (**والذي نفسي بيده لا تقوم الساعة حتى يكلم الرجل نعله**) (رواه ابن حبان)... واتە: (سوێند بە ئەوەی گیانی منی بەدەستە، قیامەت هەڵناسێت تا مەردوم لەگەڵ پێڵاوەکانی خۆی دا قسە نەکات)!!.

پاکو بێگەردی بۆ خوای بەرز و باڵا.

سەرچاوە:
http://www.kaheel7.com/ar/index.php/2010-02-02-22-25-21/1696-2014-07-30-13-42-23
http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2291275/SXSW-2013-Googles-Hi-tech-shoes-nag-sofa-work-out.html
سەرچاوەی نوسەر:
http://content.usatoday.com/communities/ondeadline/post/2011/10/gps-shoes-for-alzheimers-patients-coming-to-market/1#.U9ffjbPlrAw
http://nypost.com/2014/07/24/smart-shoes-will-tell-you-where-to-go/
http://www.economicpolicyjournal.com/2014/07/smart-shoes-will-soon-tell-you-where-to.html

ئیعجازی زانستی

ن: عبدالمجید زندانی   و: خالد حسن علی

ئەو دەمارانەی هەست بە ئازار دەکەن، تەنیا لە پێستدا هەن

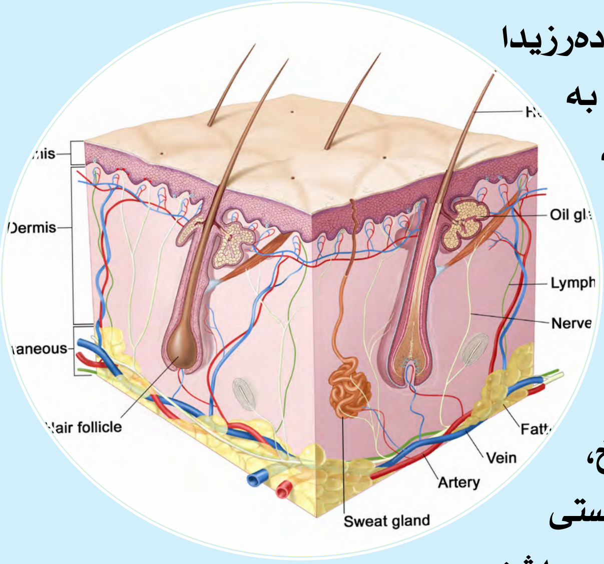

ئەو دەمارانەی بە سوتانی ئاگر یان سەرمای توند ئازاریان دەگات، تەنیا لە پێستدا هەن، هەر لەبەرئەوەشە لە کاتی لێدانی دەرزیدا لەکاتی چونە ژورەوەی لە پێستدا مرۆڤ هەست بە ئازار دەکات و هەر کاتێك دەرزیەکە گەیشتە گۆشتەکە ئازارەکە نامێنیت، ئەم ڕاستیە پزیشکیە قورئانی پیرۆز باسیکردوە:﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِنَا سَوۡفَ نُصۡلِيهِمۡ نَارٗا كُلَّمَا نَضِجَتۡ جُلُودُهُم بَدَّلۡنَٰهُمۡ جُلُودًا غَيۡرَهَا لِيَذُوقُواْ ٱلۡعَذَابَ﴾النساء 56

واتە: بەڕاستی ئەوانەی باوەڕیان نەهێناوە بە ئایەت و فەرمانەکانی ئێمە، لە ئایندەدا دەیانسوتێنین بە ئاگری دۆزەخ، هەموو جارێك کە پێستیان داوەشا و سوتا و هەڵقرچا، پێستی تر دەکەین بە بەریاندا، بۆ ئەوەی بە چاکی سزا و ئازار بچەژن.

شیری ئاژەڵان لە خۆراکی ناو ڕیخۆڵە باریکە دەپاڵێورێت:

دوای ئەوەی کە خۆراك هەرس دەبێت و بە شلی دەچێتە ناو ڕیخۆڵە باریکەوە، پاشان ماددەی خۆراکیی دەچێتە خوێنەوە و لەوێشەوە شیر لە گوانەکاندا دەپاڵێورێت، پاشماوەکەشی لە شێوەی پشقل و جگە لەو دەردەکرێت، ئەم ڕاستیە زانستیە لە قورئانی پیرۆزدا باسکراوە: ﴿ وَإِنَّ لَكُمۡ فِي ٱلۡأَنۡعَٰمِ لَعِبۡرَةٗۖ نُّسۡقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِۦ مِنۢ بَيۡنِ فَرۡثٖ وَدَمٖ لَّبَنًا خَالِصٗا سَآئِغٗا لِّلشَّٰرِبِينَ ﴿٦٦﴾ ﴾سورة النحل.

واتە: بەڕاستی لە بونی ماڵاتدا پەند و ئامۆژگاری هەیە بۆتان و جێگەی سەرنج و تێڕامانە، لە نێوان ئەو شتانەی کە لە سکیاندا هەیە، لە گژو گیای هەرس کراو و خوێندا، شیرێکی پاك و بێگەرد و خۆش و بەتام بەرهەم دەهێنین بۆ ئەوانەی دەیخۆنەوە.

...ی بۆ نەوجەوانان

وەرگیراوە لە: کتێبی موسوعة العلامة الزندانی

سەرکەوتن بۆ ئاسمان سنگ توند دەکات

ئەو کەسەی بۆ ئاسمان سەربکەوێت هەوای باشتر هەڵدەمژێت، بەڵام کاتێك مرۆڤ فڕۆکەی نوێ و کەشتی ئاسمانی دروستکرد و بۆ ئاسمان سەرکەوت، دەرکەوت سەرکەوتن بۆ ئاسمان سنگ توند دەکات و، دەگاتە ئەوپەڕی پلەکانی هەناسە توندی، ئەویش لەبەرئەوەی هەرچەندە مرۆڤ بۆ ئاسمان سەربکەوێت هەوا کەم دەبێتەوە، ئەم ڕاستیە زانستیە لە قورئانی پیرۆزدا باسکراوە: ﴿ فَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يَهْدِيَهُۥ يَشْرَحْ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ ۖ وَمَن يُرِدْ أَن يُضِلَّهُۥ يَجْعَلْ صَدْرَهُۥ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِى ٱلسَّمَآءِ ۚ كَذَٰلِكَ يَجْعَلُ ٱللَّهُ ٱلرِّجْسَ عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾ ﴾ واتە: جا ئەو کەسەی (خێری تێدا بێت) و خوا بیەوێت هیدایەتی بدات، ئەوە سینەی ساف و پاك و ئامادە دەکات بۆ ئاینی ئیسلام، ئەو کەسەش خوا بیەوێت گومڕای بکات، ئەوە دڵی دەگوشێت و سنگی توند دەکات و هەناسەی سوار دەبێت، هەر وەك ئەوەی بەرەو ئاسمان بەرز بێتەوە (چۆن توشی تەنگە نەفەسی و دڵە تەپێ و خوێن بەر بون دەبێت) (تەفسیری ئاسان).

مانگ داگیرساو بووە، دواتر ڕوناکیەکەی نەماوە

مانگ داگیرساو و ئاگر بوە و دواتر کوژاوەتەوە و ڕوناکیەکەی نەماوە، ئەو ڕوناکیەش کە لە شەودا هەیەتی تەنیا ئاوێنەی چرایەکی ترە کە خۆرە، پەروەردگار دەفەرموێت:

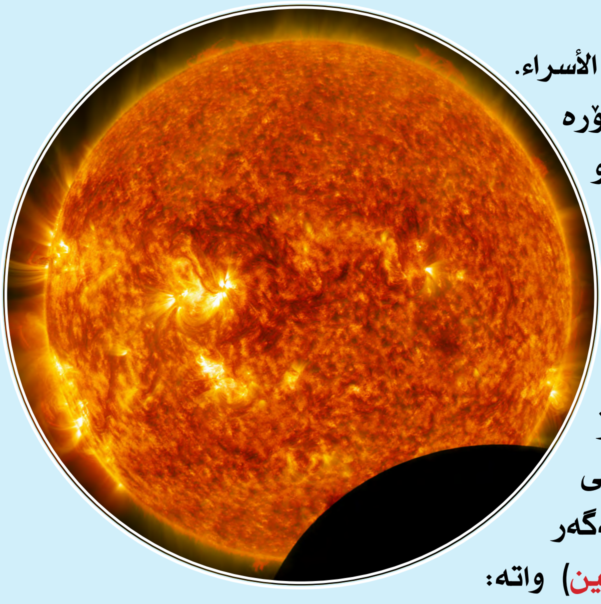

﴿ وَجَعَلْنَا ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ ءَايَتَيْنِ ۖ فَمَحَوْنَآ ءَايَةَ ٱلَّيْلِ وَجَعَلْنَآ ءَايَةَ ٱلنَّهَارِ مُبْصِرَةً ﴾ الأسراء. واتە: نیشانەی شەو کە مانگە کوژاندمانەوە، نیشانەی ڕۆژ کە خۆرە بە ڕوناکی هێشتمانەوە. موفەسیرەکان دەڵێن: (آية الليل) مانگە و (آية النهار) خۆرە، ئیبن عەباس لە تەفسیری ئەم ئایەتە دەڵێت: (کان القمر يضیء کالشمس) واتە: مانگ وەك خۆر ڕوناکی داوە، (فمحونا آية الليل) واتە: ڕوناکیەکەیمان نەهێشت. پاشان قورئان باسی مانگ و چراکەی دەکات (خۆر)، دەفەرموێت: ﴿ تَبَارَكَ ٱلَّذِى جَعَلَ فِى ٱلسَّمَآءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَٰجًا وَقَمَرًا مُّنِيرًا ﴿٦١﴾ ﴾ الفرقان. واتە: پیرۆزی بۆ ئەو خودایەی کە لە ئاسماندا بورجی داناوە هەروەها چرا و مانگێکی ڕوناکی داناوە. خوای گەورە بە خۆری فەرمووە: چرا (سراجا)، ئەگەر مانگیش وەك خۆر داگیرساو بوایە، ئەو کاتە دەیفەرموو: (سراجين) واتە: دوو چراکە، بەڵام ئێستا کە تەنیا خۆر داگیرساوە تەنیا بە خۆر دەفەرموێت (سراج). ئاشکرایە ئەمەش لەسەردەمی پێغەمبەردا ﷺ لە دوای ئەویش بە چەندین سەدە نەزانراو بوو.

چەمکی ژینگە پارێزی لە ژێر سایەی فەرمودەکانی پێغەمبەر ﷺ

سەردار عەبدولڕەحمان ئیبراهیم

ئاشکرایە بەشێوەیەکی گشتی ئیسلام بایەخی تەواوی داوە بە بابەتە ژینگەییەکان، ئەمەش لە قورئان و فەرمودەکانی پێغەمبەر ﷺ ڕەنگی داوەتەوە، هەروەها ڕێنمایی زۆر و چڕ و پڕیشی بەیان کردوە بۆ مرۆڤەکان، هانی مرۆڤیش دەدات کە پارێزگاری لە ژینگە بکات و هەمیشە لاگیری خێر و ئاوەدانی زەوی بێت، نەک خوانەخواستە سەرقاڵی تێکدان و پشێوینانەوەی کاری خراپ و شێواندنی ژینگە، بۆ ئەو مەبەستەش ئیسلام چەندین ڕێسا و ڕێنمایی داناوە، کە جێ بەجێکردنیان ئەگەری ژینگەیەکی تەندروست بۆ گرۆی ئادەمیزاد دێنێتە کایەوە، بۆیە دەبێت هەمومان لەوە هۆشیار بین و وەک هەست کردن بە بەرپرسیارێتی ئاینی و مرۆیی و نیشتیمانی، بەئەرکی پارێزگاری ژینگە هەڵبستین، پێغەمبەری خواش ﷺ چەندین فەرمودەی هەیە بۆ پاراستنی ژینگە کە خۆی دەبینێتەوە لە بوارەکانی (دارستان و سەرچاوەکانی ئاو و سامانی ئاژەڵ و پاک و خاوێنی مرۆڤ) جا لێرەوە چەند لایەنێک دەخەینە ڕوو، کە ئیسلام بەو هۆیەوە هانمان دەدات و هۆشیارمان دەکاتەوە بۆ پاراستن و پارێزگاریکردنی ژینگە. لەوانە:

هاندان بۆ نەمام چاندن و سەوزایی لە فەرمودەکانی پێغەمبەر ﷺ:

1- (ما من مسلم يغرس غرسا، أو يزرع زرعا، فيأكل منه طير أو إنسان أو بهيمة إلا كان له به صدقة)(البخاري).. واتا: (هیچ موسڵمانێک نیە کە درەختێک بنێژێت، یان تۆوێک بکاتە بن زەوی و پاشان پەلەوەر، یان ئاژەڵ، یان مرۆڤ، سودمەند ببن لەو بەروبومانە، بۆ ئەو دەبێتە خێر و بۆی دەنوسرێت).

2- (من نصب شجرة، فصبر على حفظها، والقيام عليها حتى تثمر، فإن له في كل شئ يصاب من ثمرها صدقة عند اللّٰه عز وجل).. واتا: (هەرکەس درەختێ بنێژێت و ئارام بگرێت لەسەر پاراستنی تا دێتە بەرهەم، هەر شتێک سود مەند ببێت لە بەربومەکەی لای خوا بۆ ئەم بەخێر بۆی دەنوسرێت).

3- (إن قامت الساعة وبيد أحدكم فسيلة (نخلة صغيرة) فإن استطاع أن لا يقوم حتى يغرسها فليفعل)(احمد).. واتا: (گەرهات و یەکێک لە ئێوە نەمامێکی بە دەستەوە بوو دەیویست بینێژێت و لەوکاتەدا دنیا کۆتایی هات، ئەگەر دەرفەتی هەبوو با کۆڵ نەدا و درەختەکە بنێژێت).

4- (من أحيا أرضا ميتة فله فيها أجر)(احمد).. واتا: (هەر کەسێک زەویەکی وشک زیندو بکاتەوە (بیکاتە کشتوکاڵ) ئەوا پاداشت وەردەگرێت.

5- (لا تقتلوا امرأة، ولا صغيرًا رضيعًا، ولا كبيرًا فانيًا، ولا تحْرقوا نخلاً، ولا تقلعن شجرًا، لا تهدموا بيوتًا).. واتا: (پێغەمبەری خوا لە جەنگی (موئتە) وەسیەتی کردوە بە سوپاکەی کە ئافرەت نەکوژن، منالی شیرە خۆرە نەکوژن، پیر و پەکەوتە نەکوژن، ئاگر لە دارخورما بەرنەدەن، دار مەبڕن، خانوەکانیش تێ مەدەن).

6- ئەمەش هەڵوێستێکی ناوازەی هاوەڵێکی پێغەمبەرە ﷺ لەسەر گرنگی و بایەخی سەوزایی و چاندن: (روي أن رجلا مر بأبي الدرداء -رضي اللّٰه عنه-، وهو يغرس جوزة، شجرة جوز، فقال: أتغرس هذه وأنت شيخ كبير، وهي لا تثمر إلا في كذا وكذا عاما؟ فقال: أبو الدرداء: ما عليَّ أن يكون لي أجرها، ويأكل منها غيري؟!).. واتا: (دەگێڕنەوە کابرایەک بە لای ئەبودەردائدا تێپەڕی، لەوکاتەدا خەریکی ناشتنی درەختێکی گوێز بو، کابراش پێی دەڵێت: تۆ بەم تەمەنە پیریەتەوە خەریکی ناشتنی ئەو درەختە گوێزەیت کە دەزانی زۆردرەنگ دێتە بەرهەم؟ ئەویش دەڵێت: بە هیوای ئەوەی من پاداشتەکەی وەربگرم و، کەسانی تریش لە بەرهەمەکەی بخۆن).

هاندان بۆ پاراستنی ڕێگەوبان لەفەرمودەکانی پێغەمبەر ﷺ:

سەبارەت بە پاکوخاوێنی ڕێگاوبان گەلێ فەرمودەی پێغەمبەرمان بە دەستەوەیە ﷺ، کە بە زۆری هانی بڕواداران دەدەن بۆ پاراستنی دەوروبەر و ڕێگاوبان، وەک ئەو فەرمودەیەی کە ئەو کارە بە یەکێک لە جۆرەکانی ئیمان دادەنێت کە خەوش و خاڵاک و ناڕەحەتی ڕێگاوبان لابردن بەشێکە لە بەشەکانی ئیمان:

1- إماطة الأذى عن الطريق صدقة).. واتا: (هەرکەسێک شتێک لابدات لەسەر ڕێگا کە ئازاری خەڵک بدات ئەوە بەخێر بۆی ئەژمار دەکرێت).

2- (اتقوا اللاعنين، قالوا: وما اللعان يارسول الله؟ قال: الذي يتخلى في طريق الناس، وفي ظلهم). واتا: (خۆتان بپارێزن لەوشتانەی کە دەبنە هۆکاری نەفرین کردن لێتان، ئەو کەسەی لەسەر ڕێگاوبانی خەڵکی، یان لە سێبەردا پیسی دەکات).

3- (اتقوا الملاعن الثلاث: البراز في الموارد، وقارعة الطريق، والظل).. واتا: (خۆتان لەو سێ شتە بپارێزن، کە دەبنە هۆکاری نەفرین کردن لێتان، پیسایی کردن لە سەرچاوەی ئاو و شوێنی ئاو هەڵگوستن و لەسەرە ڕێگا و بن سێبەر).

4- (إياكم والجلوس في الطرقات، قالوا: يا رسول الله ما لنا بد من مجالسنا نتحدث فيها، قال صلى الله عليه وسلم: إذا أبيتم إلا المجلس فأعطوا الطريق حقه. قالوا: وما حقه. قال: غض البصر وكف الأذى ورد السلام والأمر بالمعروف والنهي عن المنكر).. (صحيح مسلم) واتا: (پێغەمبەر ﷺ فەرمووی (لەسەر ڕێگا دامەنیشن) ئەوانیش وتیان ناتوانین لەسەر ڕێگا دانەنیشین و قسەی تێدا نەکەین، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی ئەگەر هەر وازناهێنن لەسەر ڕێگا دەبێت مافی ڕێگا بدەن. وتیان مافی ڕێگەوبان چیە؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: پاراستنی چاو لەحەرام و نەبونی ئازار و زیان بۆ هیچ کەسێک، وەڵامدانەوەی سەلام و ڕێنمای کردنی سەرلێشوا و ڕێپیشاندەر، فەرمان کردن بە چاکە و قەدەغەکردن لە خراپە).

5- (الإيمان بضع وستون شعبة أعلاها لا إله إلا الله وأدناها إماطة الأذى عن الطريق).. واتا: (ئیمان حەفتا و ئەوەندە بەشەیە هەرە بەرزەکەی وشەی (لا إله إلا الله)یە، هەرە خوارەوەشی ئیمان لادانی شتێکە لەسەر ڕێگا کە ئازاری هەیە بۆ موسڵمانان).

هاندان بۆ پاراستنی سەرچاوەکانی ئاو لەفەرمودەکانی پێغەمبەری نازدارمان محمد ﷺ:-

1- (روى عن عبدالله بن عمر (رضي الله عنهما) قال: إن النبي صلى الله عليه وآلـه وسلم مَرَّ بِسَعْدٍ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ فَقَالَ: (مَا هَذَا السَّرَفُ؟ فَقَالَ: أَفِي الْوُضُوءِ إِسْرَافٌ؟ قَالَ: نَعَمْ، وَإِنْ كُنْتَ عَلَى نَهَرٍ جَارٍ) رواه أحمد وابن ماجة).. واتا: پێغەمبەر ﷺ بەلای (سەعد)دا تێ پەڕی کە سەرقاڵی دەست نوێژ گرتن بو، پێی وت: (ئەوە چیە ئەو زیادە ڕەوییە؟ سەعدیش دەڵێت: بۆ لە دەست نوێژیش زیادە ڕەوی کردن هەیە؟ پێغەمبەر ﷺ لە وەڵامدا دەڵێت: بەڵێ لە دەست نوێژیش ئاو زیاد بە فیڕۆ بدەیت زیادە ڕەویی کردنە، با لەسەر ڕووبارێکی ڕۆیشتوش بێت.

2- (لا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ، ثُمَّ يَغْتَسِلُ مِنه).. واتا: (میز مەکەنە ناو ئاوێکی وەستاو و پاشان خۆشتانی تێدا بشۆن).

3- (نهى عن البول فى الماء الراكد).. واتا: (پێغەمبەر ڕێگری کردوە لەوەی میز بکرێتە ناو ئاوێکی وەستاو (مەنگ).

4- ژیاننامەی پێغەمبەر ﷺ پڕیەتی لە هاندان و بایەخدان بە پاراستنی خواردن و خواردنەوە و پارێزگاری کردن، لە پاکو خاوێنیەکیان، تا ئەوەی کە بە پێویستی بگیرێت لەسەرمان کە شەوانە، لەکاتی خەودا سەری قاپ و بەقرەج و سەتڵ و ئەو ئامێرانەی کە بەکاریان دێنین، بۆخواردن و خواردنیان تێدابێت، سەریان بنێینەوە و ئاگر بەهەڵگیرساوی بەجێ نەهێڵین و دەڵێت: (إذا نمتم فأطفئوا المصباح، وأغلقوا الأبواب، وأوكوا الأسقية -اربطوا قرب الماء- وخمروا الشراب)..

ئەستێرەیەکی تازە دۆزراوەتەوە، پێکهاتەکەی لە ئەڵماسە

و: کاوە شارباژێڕی

ئەم ئەستێرەیە نزیکەی ٩٠٠ ساڵی ڕوناکی لە زەویەوە دوورە، مێژوی دروست بونی دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتای دروست بونی بونەوەر بەر لە ١١ بلیۆن ساڵ، کە لە قۆناغەکانی کۆتاییدا بووە، قەبارەی ئەم ئەستێرەیە بەئەندازەی زەوی دەبێت، بەدرەوشانەوەکەی ئاسمان دەڕازێنێتەوە و گرانبەهاترین ئەستێرەیە لە بونەوەردا...!! لێرەوە لەوە حاڵی دەبین کە پێویستە سوپاسگوزاری خوای گەورە بین، پاکوخاوێنی و گەورەیی بۆ ئەو زاتە بەسۆز و میهرەبانە، جێگەی خۆیەتی کە باسی ئەو ئاماژە قورئانی یە جوانە بکەین کە باس لەجوانی و ڕازاندنەوەی ئاسمان دەکات بەم ئەستێرانە:

﴿وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾﴾ الحجر

جێگەی خۆیەتی کە بپرسین کێ ئەو ئەستێرەیەی دروست کرد؟ وە کێ ئاسمانی پێ ڕازاندوە؟ وکێ لە کتێبەکەیدا هەواڵی لەو بارەیەوە داوە؟ ئایا ئەو کەسە زاتی (الله) نییە؟

www.kaheel7.com

زەوی لە نێوان زانست و قورئاندا

ن: کارزان زانست خواز

وتارێکی زانستیە کە دروست بون و شێوە و جوڵەی زەوی باس دەکات بە شێوەیەکی زانستی، دواتریش بەراوردی دەکات بە ئایەتەکانی قورئانی پیرۆز.

زەوی ئەو هەسارەیەیە کە دەکەوێتە ڕێزبەندی هەسارەی سێیەم لە دوری خۆرەوە، هەروەها بە هەسارە شینەکە ناسراوە بەهۆی ئەوەی نزیکەی 75% ڕوبەرەکەی بە ئاو داپۆشراوە، وە بە هەسارەی زیندوش ناوی دەهێنن چونکە تاکە هەسارەیە لە هەمو گەردوندا زیندەوەری لەسەر بێت و بۆ ژیان بشێت. وە قەبارەکەی دەگاتە نزیکەی 611314477055 کم^3. بە پێی بیردۆزی بیگ بانگ زەوی پێش 4.5 بلیۆن ساڵ دروست بوو کە سەرەتا وەکو کۆمەڵێک لە بەردی گڕگرتوی بڵێسەداری بەیەکەوە نوساو بوو(میتیۆر)، وە پڕی بوو لە بورکانی یەکجار گەورە و بەهێز، دواتر بە تێپەڕبونی کات پلەی گەرمیەکەی کەمێک دابەزی وە لەگەڵ ئەو دوکەڵەی لە بورکانەکان دەردەپەڕی هەڵمی ئاویشی لەگەڵ بووە، کاتێک زیاتر پلەی گەرمی زەوی دابەزی هەڵمە ئاوەکە بوو بە هەور و بەرز بووەوە بۆ کەشی ئاسمان و دواتر چڕ بووەوە و بۆ هەزاران ساڵ باران باری بە بەردەوامی و جۆگەلە و ڕوبارەکان دروستبون و ئاوێکی زۆر چوو بە ژێر خاکی زەویدا. وە لەدوای ئەمە میتیۆرێکی بچوکتر لە زەوی لە دەرەوەی کۆمەڵەی خۆرەوە بە خێراییەکی یەکجار یەکجار زۆر بە ئاراستەی زەوی هات و خۆی کێشا بە زەویدا کە لە ئەنجامدا بوە هۆی تەقاندنی بەرگە بەردینەکەی زەوی و چاڵێکی یەکجار مەزنی دروست کرد و بەم هۆیەش ئاوی ژێر زەوی هاتە دەرەوە کە ئێستا بەم چاڵە گەورە پڕ ئاوە دەوترێ زەریای هێمن (المحیط الهادي) وە لەدوای ئەو زەبرەی ئەم میتیۆرە بە زەوی گەیاند چەند جارێک میتیۆرەکە لەریەوە واتە دورکەوتەوە و نزیک بووەوە لە زەوی هەتا گەیشتە خاڵی هاوسەنگی (balanced point) و دواتر بەهۆی کاریگەری هێزی کێشی زەوی ئەم میتیۆرە دەستیکرد بە خولانەوە بە دەوری خۆی و دواتریش سورانەوە بە دەوری زەوی لە ناوەندە دوری 400 – 384 کم، ئەم میتیۆرە ئێستا ئێمە پێی دەڵێین (moon) مانگ.

بەڵام هەتا ئەوکاتەش هیچ زیندەوەرێک لەسەر زەوی بونی نەبوو، دواتر ژیان دەستی پێ کرد و ئاوەدان کرایەوە بە زیندەوەران و مایکرۆ ئۆرگەنیزمەکان و ڕوەک و گیا. ئەمە کورتەیەک بوو لەسەر هەسارەی زەوی بە پێی نوێترین تیۆری زانستی.

ئێستاش زەوی بەراورد دەکەین بە ئایەتەکانی قورئان:

– شێوەی زەوی: قورئانی پیرۆز بە دوو جۆر باسی شێوەی زەوی دەکات، یەکەم لە ئاستی بینەرێک لە سەر ڕوی زەوی.. دوەم لە ئاستی بینەرێک لە دەرەوەی کۆمەڵەی خۆر:

– یەکەم: لە ئاستی بینەرێک لەسەر روی زەوی:

﴿ وَإِلَى ٱلْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ ﴾ سورة الغاشية.

(ایە ناڕوانن کەوا خوا چۆن زەوی بۆ تەخت کردون؟).

– دوەم: لە ئاستی بینەرێک لە دەرەوەی کۆمەڵەی خۆر:

﴿ يَٰمَعْشَرَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ إِنِ ٱسْتَطَعْتُمْ أَن تَنفُذُوا۟ مِنْ أَقْطَارِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ فَٱنفُذُوا۟ لَا تَنفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَٰنٍ ﴿٣٣﴾ ﴾ سورة الرحمن.

واتە: (ئەی گرۆی جن و ئادەمیزاد ئەگەر توانیتان لە تیرەی ئاسمانەکان و زەوی دەربچن ئەوا دەربچن و کونی بکەن، بەڵام ناتوانن دەربچن مەگەر بە دەسەڵاتی خوا نەبێت).

خوای گەورە لە ئایەتی یەکەم زەویمان بۆ وێنا دەکات وەکو تەنێکی تەخت کە دەڵێت ئایە نابینن خوای گەورە زەوی بۆ ئێوە تەخت کردوە لێرەدا بۆ ئاسانکاری تێگەیشتن لە فەزڵی تەختایی زەوی خوا بەم شێوەیە باسی کردوە، کە ئەگەر تەختایی تیا نەبا هەموی چیا و دۆڵ و کەند و بەردەڵان بوایە ئەوکات ژیان زۆر ئەستەم دەبو لەسەری، ئەمە لە چاوی بێنەرێک لەسەر ڕوی زەوی.

– بەڵام لە ئایەتی دوەم باسی شێوەی زەوی و ئاسمان دەکات کە لە چاوی بینەرێک لە دەرەوەی کۆمەڵەی خۆر، لەم ئایەتەی سورەتی (الرحمن) خوای گەورە باسی ئەوە دەکات کە ئێمەی مرۆڤ و جن هەرگیز ناتوانین لە تیرەی ئاسمان و زەوی دەربچین، باشە دەزانین ئاسمان لە چاوی بینەرێکەوە لەسەر زەوی شێوەی گۆیی یە و تیرەی هەیە، بەڵام لە چاوی بینەرێک لەسەر زەوی هەرگیز زەوی بە شێوەی

گۆیی (کُروِي) نابینرێت هەتا نوسەری قورئان باسی تیرەی زەوی بکات، قورئان تاکە کتابێکە کە 1440 ساڵ لەمەو بەر لەگەڵ وشەی زەوی ناوی تیرەی هێنابێ. با بزانین تیرە چیە؟

تیرە Diameter قُطر: بریتیە لەو هێڵە راستەی کە دوو خاڵی بەرامبەر یەک لە بازنەیەک یان گۆیەکدا بەیەک دەگەیەنێت کە بە چەقەکەیدا دەڕوات.

با وای دابنێین کەقورئان وای زانیوە زەوی تەنێکی تەختی بازنەییە نەوەک گۆیی!! ئەی باشە ئەگەر تەخت بوایە بۆچی تەحەدیی هەمومانی دەکرد کە ناتوانین کونی بکەین؟! خۆ کونکردنی تەنێکی تەخت زۆر ئاسانە!! کەواتە بێگومان زەوی گۆییە و تیرەی هەیە هەر وەکو لەم ئایەتە پیرۆزەدا باسی کراوە.

وە ئێستا زانایانی جیۆلۆجیا دەڵێن کونکردنی زەوی مەحاڵە و موستەحیلە! چونکە تیرەی گۆی زەوی یەکسانە بە 12756کم، پێشکەوتوترین ئامێرەکانی مرۆڤ تا ئێستا توانیویەتی تا قوڵایی 13 کم، بڕوات و دواتر ئامێرەکان لە کاردەکەوتن و نوکەکانیان دەتوانەوە بە هۆی گەرمی ناوەکی ناخی زەوی! کە زانایان دەڵێن پلەی گەرمی ناوەکی زەوی یەکسانە بە پلەی گەرمی خۆر! کەواتە با خەیاڵمان ئاسودە بکەین هێشتا لە توێکڵی زەویداین!!!

هەروەها لە دوو شوێنی تر لە قورئاندا زۆر بە ڕونی باسی شێوەی گۆیی زەوی کراوە بەڵام نامەوێ وتارەکەم زۆر درێژ بکەمەوە هەر بەم بەڵگەیەی کە باسم کرد کۆتایی بەم بەشە دێنم.

ئەمانە هەمویان ئیعجازی زانستین لەسەردەمی زانست و تەکنۆلۆژیادا گرنگی خۆیان هەیە.

– خەڵقی زەوی: خوای گەورە بە دوو ڕۆژ بە هەژماری ڕۆژەکانی خۆی زەوی دروست کرد بە بەڵگەی ئەم ئایەتە:

﴿ ۞ قُلۡ أَئِنَّكُمۡ لَتَكۡفُرُونَ بِٱلَّذِي خَلَقَ ٱلۡأَرۡضَ فِي يَوۡمَيۡنِ وَتَجۡعَلُونَ لَهُۥٓ أَندَادٗاۚ ذَٰلِكَ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٩ ﴾ فصلت.

– ئایا زەوی سەرەتا دروستکراوە یان ئاسمان لە ڕوی کاتەوە؟ زانست دەڵێت سەرەتا ئاسمان دروست بوە دواتر زەوی. ئەی قورئان؟ با سەرنج بدەین، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ ءَأَنتُمۡ أَشَدُّ خَلۡقًا أَمِ ٱلسَّمَآءُۚ بَنَىٰهَا ٢٧ رَفَعَ سَمۡكَهَا فَسَوَّىٰهَا ٢٨ وَأَغۡطَشَ لَيۡلَهَا وَأَخۡرَجَ ضُحَىٰهَا ٢٩ وَٱلۡأَرۡضَ بَعۡدَ ذَٰلِكَ دَحَىٰهَآ ٣٠ ﴾ النازعات.

لەم چەند ئایەتەدا خوای گەورە پێش 1440ساڵ بە شێوەیەکی زۆر ڕون و زانستیانە ئەو نهێنیەمان بۆ ئاشکرا دەکات کە ئاسمان پێش زەوی دروست کراوە، وشەی «بعد» واتە دوا یان لە پاش بە ماوەیەکی تەواو ئەگەر ماوەکە کەم بوایە خوای گەورە وشەی «ثم» یان «ف» بە کاردەهێنا کە ئەم دوو وشەیە بۆ کورتە مەودا بەکار دێت لە زمانی عەرەبیدا، کەواتە خوای گەورە دەفەرموێت لەدوای ئەوەی ئاسمانم دروستکرد و تاریکی و ڕوناکیم بەدیهێنا، ئەوجا لەدوای ئەمە زەویم دروستکرد و فراوانم کرد یان خرم کرد بە شێوەی نیمچە گۆیی.

جوڵەی زەوی:

زەوی سێ جوڵەی سەرەکی هەیە، یەکەمیان لە دەوری خۆی دەخولێتەوە، دوەمیان لەدەوری خۆر دەسوڕێتەوە، سێیەمیان لەدەوری گەلە ئەستێرەی کاکێشان دەسوڕێتەوە.

ڕەخنەگرانی ئیسلام هەمیشە ئەم قەوانەمان بۆ لێدەدەنەوە کە دەڵێن بەهیچ جۆرێک قورئان باسی سوڕانەوەی زەوی بە دەوری خۆر نەکردوە. با بزانین ڕەخنەگران ڕاست دەکەن یان قورئان و ئیعجازیەکان؟

لە دوای ئەوەی کامێرای جوڵەداری کۆنترۆڵکراو (کریتەرکامەکان)ی دەزگای ناسا پێشکەوتنیان بەخۆوە بینی و توانیان مواسەفاتی (فری موڤینگ) بۆکریتەرکامەکانیان زیادبکەن هەڵسان بە وێنەگرتنی جوڵەی زەوی و هەسارەکانی تری کۆمەڵەی خۆر بە شێوەی ڤیدیۆ کە جوڵەی ڕاستەقینەی زەویمان بۆ دەردەخات، وە گەیشتنە ئەم دەرەنجامانەی خوارەوە:

1- لە ناوهەمووگەلە ئەستێرەی کاکێشان کە 200, 000, 000, 000 ملیار ئەستێرەیە تەنها یەک ئەستێرە هەیە کە ناخولێتەوە بەڵکو بە شێوەی هێڵی دەجولێت و دەڕوات بە عەرەبی بەم جوڵەیە دەوترێت «جریان» کە ئەم ئەستێرەیەش خۆرە The Sun.

2- لە ئەنجامی ئەم جوڵەیەی خۆر زۆر بۆیان دەرکەوت کە هەسارەکان بە دەوری خۆردا ناسوڕێنەوە !! بەڵکو خۆر بە شێوەی هێڵێکی ڕاست دەڕوات و هەسارەکانیش دوای دەکەون بە جوڵەشێوەی لەولەبی، واتە ئەگەر بینەرێک لە تەنیشتی کۆمەڵەی خۆرەوە سەرنج بدات ئەوە دەبینێت هەموو هەسارەکانی کۆمەڵەی خۆر هەڵدەبەزن و دادەبەزن بە شێوەی ڕاست و چەپ لە هەمان کاتدا، ڕونکردنەوەی جوڵەی لەولەبی بە نوسین کەمێ گرانە بەڵام بە ڤیدیۆ زۆر جوان لێی تێدەگەین. بە واتایەکی تر زەوی بە شێوەی 3D فریکوێنسی دەسوڕێتەوە بە دەوری خۆردا نەوەک بە شێوەی 2D. ئەمە نوێترین دۆزینەوەی زانایانی ناسایە.

ئایا قورئان باسی نوێترین جوڵەی زەوی کردوە کە ئێستا زانایان دۆزیویانەتەوە؟ بێگومان بەڵێ. با سەرنج بدەین:

سەرەتا گرنگی ئیعجازەکە لەمە دەردەکەوێت قورئان لەناو هەموو تەنەکانی ئاسمان بەس لە (خۆر)دا باسی (جریان) یان ڕۆیشتنی خۆری کردوە بە شێوەی هێڵێکی ڕاست! خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ وَٱلشَّمۡسُ تَجۡرِي لِمُسۡتَقَرّٖ لَّهَاۚ ذَٰلِكَ تَقۡدِيرُ ٱلۡعَزِيزِ ٱلۡعَلِيمِ ٣٨ ﴾ یس.

واتە: خۆر دەڕوات بە شێوەیەکی سەربەخۆ (جریان)، ئەمە توانا و ویستی خوای بەڕێز و زانایە.

جوڵەی زەوی:

خوای گەورە نـەیفەرموە: (ألم نجعل الأرض دوّارا؟) واتە نەیفەرموە ئایا زەویمان نەکردوە بە تەنێکی خولاوە؟! چونکە ئەم دەستەواژەیە هەڵەیە!

بەڵکو فەرمویەتی:

﴿ أَلَمۡ نَجۡعَلِ ٱلۡأَرۡضَ كِفَاتًا ٢٥ ﴾ المرسلات.

واتە: ئایا زەویمان نەکردوە بە کیفات؟ یان سیفەتی کیفاتمان بە زەوی بەخشیوە.

با بزانین کیفات منای چیە؟

عەرەب دەڵێن: كَفَتَ الطّائِرُ، أي اَسْرَعَ وَ تَقَلّبَ في طَيَرانِه.

واتە: باڵندەکە بەرز و نزم بووەوە، یان خێرا بو و هەڵگەڕایەوە لە فڕینەکەی، کە جوڵەی ڕاستەقینەی باڵندەکان شەپۆلدار و پێچاوپێچە کە 100% لە جوڵەی زەوی دەچێت. زەویش لە کاتی ڕۆیشتنی لەگەڵ خۆر لەناو گەلەئەستێرەکەماندا بە شێوەی پێچاوپێچ و شەپۆلدار (حرکة كفاتية) هەڵبەز و دابەز دەکات لەسەر هێڵەئاراستەی جوڵەی خۆر بە شێوەیەکی 3D.

ئاوی زەوی:

هەر وەکو لەسەرەوە ئاماژەمان بەوەدا کە هەسارەی زەوی سەرەتا بێ ئاو بو دواتر ئاو لە ناخی زەوی هاتە دەرەوە لە ڕێگەی بورکانەکان و ئەو زەبرەی کە بەهۆی زەبری میتیۆدی پێی کەوت و ئاوی لە ژێر زەویەوە دەرهێنا.

با بزانین قورئان لەم بارەیەوە چی دەڵێت؟

قورئان 1440 ساڵ پێش ئێستا باسی ئەمەی کردوە بە شێوەیەکی زۆر ڕێک و زانستی:

﴿ وَٱلْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَىٰهَآ ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعَىٰهَا ﴿٣١﴾ ﴾ النازعات

واتە: زەویشمان لەدوای ئەوە فراوانکرد یان شێوەی نیمچە گۆیمان پێ بەخشی، وە ئاوی زەویشمان لە ناو خودی زەوی دەرهێنا و کانیا و جۆگەمان تیا دەرخست.

بەس ئەوەمان بۆ دەوترێت بڵێین پاکی و بێ گەردی بۆ ئەو خوایەی کە ئەم قورئانەی لەم ئاستە بەرزەی پەیامی و بەلاغی و زانستی و ئەندازەییە دابەزاندوە کە هەر وشەیەکی ئەم قورئانە لە جێی خۆیەتی و کۆمەڵێک حیکمەت و دانایی و بەڵگە و ئیعجازی زانستی لە خۆ گرتوە. ئەم هەمو ئیعجازانەی کە باسمان کردن تەنها لە بارەی زەویەوە بو، کە مشتێک بو لە خەروارێک. ئایا ئەم ئیعجازانە بۆ کێ هاتون؟! بێگومان بۆ کەسانێک کە خاوەن عەقڵ و هۆشی ئەکتیف و بەکارهێنەرن، نەوەک کوێرانە بەدوای ڕێچکە و ڕێبازە دەستکردەکانی مرۆڤەکان بکەون و بە شێوەیەکی موتڵەق ئاین ڕەتدەکەنەوە و بیر لەوە ناکەنەوە کە ئەم ئیعجازانە هەمویان دەیسەلمێنن کە وشەکانی ئەم قورئانە پیرۆزە هەموی لە دەرەوەی ئەم گەردونە دابەزیوە بۆ سەر گیانی پاکی محمد درودی خوای لەسەر. ئێستا کاتی ئەوە نەهاتوە بیرکردنەوەیەکی زانستیانە لە حاڵی خۆتان بکەنەوە؟ ناترسن لە تورەیی خوای پەروەردگاری جیهانیان؟ وە ئایا حەز ناکەن بە بەر ڕەحمەت و سۆزی ئەم خودایە بکەون و بچنە بەهەشتی نەبڕاوە و بێ خەم بن هەتا هەتایە. دەرگای تەوبە کراوەیە هەتا خۆر لە خۆرئاوا هەڵدێ و لە خۆرهەڵاتیش ئاوادەبێ.

لە کۆتاییدا هیوا دەخوازم کە هەمیشە پێش ئەوەی شوێن ئاین بکەون شوێن زانستی بنەڕەت و ڕاستەقینە بکەون، چونکە بێ گومان زانست نزیکمان دەخاتەوە لە خوای گەورە کە بە دەیان و سەدان زانا هەن لەدوای گەڕان و بەدەستهێنانی زانست بڕوایان بە خوا هێنا و بەشێکیشیان کە زانستیان بەراورد کرد بە قورئان موسڵمان بون. بۆیە تۆش هەتا لە ژیان ماوی بگەڕێوە بۆ باوەشی زانست کە ئەویش ڕاستەوخۆ ئاڕاستەت دەکات بۆ باوەشی پڕ میهر و سۆزی ئیسلام.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین ...

بسم الله الرحمن الرحيم

صدقتك الجارية.. دعوة الى الله

بقلم صاحب الامتياز

منذ سنوات خلت، وبعد حصولنا على الاجازة الرسمية لانشاء مركز كردستان للإعجاز العلمي في القران والسنة.. في مخططاتنا ومشاريعنا ان نمتلك بناية خاصة بنا ندير منها نشاطاتنا وبرامجنا التي سطرناها في المنهاج الداخلي للمركز، وخاصة وقد تجاوزنا العقد الاول من عمر المركز –حفظه الله من كل سوء- ولما كانت نيتنا خالصة لوجه الله –تعالى- فقد من علينا بجهود المخلصين من أعضاء المركز، وبالتعاون والتآزر مع أجهزة البلدية والمجتمع المحلي للوصول الى هذا الانجاز الكبير لبناية تليق بأهداف خدمة القرأن والائق بالأعجاز العلمي في القران والسنة.

واليوم .. وبفضل من الله سبحانه وتعالى ومد يد العون والمساعدة من قبل الخيرين من المسلمين فقد تم انجاز الهيكل الرئيسي للبناية والعمل جار على قدم وساق في انجاز الجوانب الداخلية ومستلزماتها. وهي بامس الحاجة الى مساعداتكم السخية التي ستكون رمز ايمانكم ودعمكم لهذا المشروع القراني...

اننا على يقين تام بان ما ستقدمونه للمشروع الايماني يسجل في صفحات أعمالكم في الدنيا صدقة جارية وعمل رباني لا ينقطع، وفي الاخرة تطهير و تزكية للنفوس من ادرانها ونيل الثواب الوافر والجزاء والاجر من الله –الغني الحميد- الذي لايضيع اجر المحسنين.

فالى مبادراتكم نحن منتظرون.

ولدعمكم واسنادكم لخدمة القران الكريم متشوقون.

ومشروعنا هذا –بداية ونهاية- في خدمة القران الكريم.

فلا تحرموا أنفسكم من عطايا هذا المشروع العظيم.

﴿وَأَنفِقُوا۟ مِمَّا جَعَلَكُم مُّسْتَخْلَفِينَ فِيهِ ۖ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَأَنفَقُوا۟ لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾﴾ الحديد

والله يوفقنا جميعا لخدمة القران العظيم.

هەیڤ

القسم العربي

مجلة علمية فصلية يصدرها مركز كردستان للأعجاز العلمي في القرآن و السنة

العدد الأول من مجلة هەیڤ صدرت في عام ٢٠٠٢

العدد (٣٥) خريف ٢٠١٤م - ١٤٣٥هـ

www.haiv.org

صاحب الأمتياز

نشأة غفور سعيد

009647702265300

رئيس التحرير

د. دارا گوڵ حامد

009647702147004

نائب رئيس التحرير

خالد حسن علي

009647501231123

مدير التحرير

هاوژين طالب رضا

009647707601225

المستشار القانوني

المحامي: محمد رؤوف احمد

009647701527323

هيئة التحرير

فاروق رسول يحيى

شمال مفتي

جمال محمد امين

د. محمد جميل الحبال

د. ديارى احمد اسماعيل

د. كاوه فرج سعدون

برزان أبوبكر

محمد احمد سعيد

اردلان صالح عزيز

محمد حسين كريم

تصميم

زانيار انور احمد

Zanyarkurdish@gmail.com

009647701487413

للأتصال:

haivkurdy@gmail.com

www.facebook.com/kurdhaiv

العنوان: السليمانية - شارع ماموستايان - عمارة حاج محمد بينجويني - الطابق الثالث

الألوان في القران الكريم

دراسة في ضوء العلم المعاصر

ملخص بحث مقدم إلى رئاسة قسم أصول الدين بكلية العلوم الأسلامية /جامعه الصلاح الدين -أربيل

إعداد: رامان عبدالخالق حمدأمين sanarsangar@yahoo.com

الألوان تتكرر في القرآن بعدد ألوان الطيف الضوئي!!

نعلم أن الطيف الضوئي المرئي(قوس قزح) يتألف من سبعة ألوان ومن عجائب الألوان أن ذكرها ورد في القرآن بالجمع سبع مرات بعدد ألوان الطيف الضوئي، وذلك في الآيات التالية:

١- في سورة(النحل): ﴿ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾ ﴾

٢- في سورة (النحل): ﴿ يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾ ﴾

٣- في سورة (الروم): ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ ﴿٢٢﴾ ﴾

٤- في سورة (فاطر: آية ٢٧): ﴿ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا ﴾

٥- في سورة (فاطر: آية ٢٧) ﴿ وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴾.

٦- في سورة (فاطر: آية ٢٨) ﴿ وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَٰلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾ ﴾

٧- في سورة (الزمر): ﴿ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾ ﴾

اللون الأسود يتكرر سبع مرات بعدد أبواب جهنم!!!

حدثنا النبي الأعظم وهو الذي لا ينطق عن الهوى (أن جهنم سوداء مظلمة)، والعجيب أن الله تعالى ذكر اللون الأسود مع مشتقات الكلمة سبع مرات في القرآن بعدد أبواب جهنم، يقول تعالى عن عدد أبواب جهنم: ﴿ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾ لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ ﴿٤٤﴾ ﴾ (الحجر) وذلك في الآيات التالية:

١- ﴿ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ ﴾ (البقرة: ١٨٧).

٢- ﴿ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ ﴾ (آل عمران: ١٠٦).

٣- ﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾ ﴾ (آل عمران).

٤- ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾ ﴾ (النحل).

٥- ﴿ وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴾.(فاطر: ٢٧).

٦- ﴿ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ ﴾ (الزمر: ٦٠).

٧- ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾ ﴾ (الزخرف).

ونقول سبحان الله! انظروا كيف ارتبط اللون الأسود بعدد أبواب جهنم فتكرر ذكره سبع مرات هل يمكن لمصادفة عمياء أن تصنع مثل هذا التوافق العجيب؟!

ونقول سبحان الله! انظروا كيف ارتبط اللون الأسود بعدد أبواب جهنم فتكرر ذكره سبع مرات هل يمكن لمصادفة عمياء أن تصنع مثل هذا التوافق العجيب؟!

اللون الأخضر يتكرر ثمانية مرات بعدد أبواب الجنة!!

من عظمة القرآن الكريم أن الله تعالى جعل اللون المميز للجنة هو اللون الأخضر، وذكر هذا اللون مع مشتقاته في القرآن 8 مرات بعدد أبواب الجنة! والآيات هي:

١- (الأنعام: ٩٩) ﴿ وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا ﴾

٢- (يوسف: ٤٣) ﴿ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ ﴾.

٣- (يوسف: ٤٦) ﴿ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ ﴾ .

٤- (الكهف: ٣١) ﴿ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ ﴾.

٥- (الحج): ﴿ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾ ﴾.

٦- (يس): ﴿ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾ ﴾.

٧-(الرحمن): ﴿ مُتَّكِئِينَ عَلَىٰ رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ ﴿٧٦﴾ ﴾ .

٨- (الإنسان: ٢١) ﴿ عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ ﴾

العلاج بالألوان

بما أن اللون هو تردد لموجة كهرطيسية فإننا نستطيع باستخدام لون محدد تعديل ترددات الجسم وهذه فكرة العلاج بالألوان. لأن كل واحد منا لديه مجال كهرطيسي ينشره حول جسده، ويتأثر هذا المجال بألوان الملابس والألوان المحيطة بنا، ولذلك تجد الإنسان عندما يكون في نزهة بين الأشجار يحس براحة نفسية بسبب انعكاس الترددات الخضراء على جسده. وهنا نتذكر آية عظيمة تشير

إلى أهمية البهجة والسرور في حياة الإنسان من خلال النظر إلى الطبيعة الخضراء، يقول تعالى:﴿ أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنزَلَ لَكُم مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ أَن تُنبِتُوا شَجَرَهَا ۗ أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾ ﴾ النمل. أي أن الحدائق هي مصدر البهجة والفرح والسرور، وربما نعجب إذا علمنا أن بعض الباحثين في دول الغرب يعالجون مرضاهم (وبخاصة مرضى الاكتئاب) بالنظر إلى النباتات والطبيعة الخضراء.

طريقة العلاج بالألوان

تعتمد على اختيار اللون المناسب للمرض واحاطة الجسم به مكانياً بالجلوس فيه أو بارتداء ملابس من نفس اللون وتأمله أثناء تركيز العقل على الجزء المصاب من الجسم وبذلك يتضح أنه تؤثر رؤية عين الإنسان للألوان نفسياً بل وصحياً عليه. إن للألوان تأثير سيكولوجي والتي تصنف إلى تأثير مباشر وآخر غير مباشر.

دلالة اللون الأحمر في القران

أن اختلاف الألوان يأتي مصدره من اللون الأحمر والأبيض.

١- فقد ذكر المولى عز وجل في كتابه الكريم﴿ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا ۚ وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾ ﴾ومن بين آيات الجمال التى يوقفنا القرآن عندها وأمامها كثيراً جمال الألوان الماثلة في الجبال، وهي المصدر الأصلي الطبيعي لمختلف الألوان التي نستخدمها في الصباغة والتلوين، فقد وصف العليم في هذه الآية الجبال بأنها ذات طرائق وخطوط بيضاء وحمر مختلف ألوانها والجدد البيضاء والحمراء هو لفظ دارج عند علماء الجيولوجيا - وكذلك يوجد بالجبال صخور شديدة السواد، أما بقية الألوان وما أكثرها وما أشد اختلافها وتعددها فيذكرها إيجازاً وتركيزاً في قوله تعالى (مختلف ألوانها)، ولم يذكر الله جل جلاله أي لون آخر غير «الأحمر» برغم وجود ألوان عديدة للجبال وكأن المقصود هنا بمختلف ألوانها هو الأخضر والأصفر والأزرق وغيرها من الألوان، والقرآن يذكر عبارة «مختلف ألوانها» بعد قوله تعالي «حمر» وكأن في هذا إشارة إلى أن اللون الأحمر هو أصل الألوان.

٢-لقد تم التقاط صورة حديثة لانفجار نجم بواسطة الأقمار الاصطناعية، ونرى في هذه الصورة منظراً رائعاً يشبه الوردة الحمراء المدهّنة! والعجيب جداً أن العلماء عندما رأوا هذه الصورة أطلقوا عليها اسماً جديداً وهو: «وردة حمراء مدهنة».

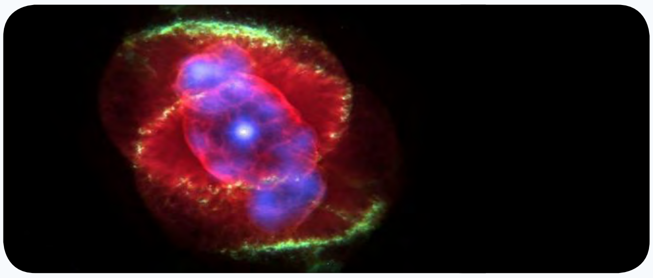

صورة بالأشعة السينية لانفجار أحد النجوم ونلاحظ كيف تعبر هذه النجوم عن نفسها بالألوان!!! ولكن الله تعالى وصف لنا هذه الألوان وأخبرنا عن أحداث ستحدث يوم القيامة عندما تنشق السماء، فتبدو بألوان تشبه ألوان الوردة المزخرفة، و هذا المشهد الذي نراه اليوم بأعيننا هو صورة مصغرة عن المشهد الأعظم يوم القيامة!!

والعجيب أن هذه التسمية أطلقها كتاب الله قبل العلماء بأربعة عشر قرناً! يقول عز من قائل:﴿ فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾ ﴾ وسبحان الله العليم! من الذي أخبر محمداً صلى الله عليه وسلم عن مصطلح علمي لم يتم إطلاقه إلا في نهاية القرن العشرين؟

كيفية ورود اللون الأبيض ومعناه في القران الكريم

الأصل الثلاثي للون الأبيض هو (بيض) والأصل الثنائي هو (بي) الذي بمعنى الزوال. حيث نجد أن اللون الأبيض في ظاهرة كأنه اللون زال عنه كل الألوان وهو في الحقيقة اللون الذي يحتوي كل الألوان.

أستعمل البياض في القرآن الكريم بالمعاني التي تشترك كلها فى معنى الزوال:

اللون الأبيض المعروف في مثل قوله تبارك و تعالى:﴿ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ﴾ فهنا يأتي البياض بمعنى بياض النهار مقابل سواد الليل.

النفع والتأثيراللون الأصفر:

لون الشمس، إذا كان قويًّا باهرًا يرمز للفرح والتفاؤل والحيويّة وشفافية النَّفس، بعض الباحثين يربطُ بين نشاط الدماغ وبين هذا اللون، فالأصفر ينشط خلايا الدماغ. ﴿ تَسُرُّ النَّاظِرِينَ ﴾ فيه وجهان: أحدهما: تعجب الناظرين بصفرتها ، فتعجب بالسرور ، وهو ما يتأثر به القلب ، والفرح ما فرحت به العين.

الأصفر الصارخ يدل على الجمال والتألق والحيوية، فهو في لون الفاكهة يثير إحساسا بالنضج والطراوة، وفي لون صفرة الشمس الساقط على بقاع الأرض يثير إحساساً بالدفء والحيوية. وهناك من الباحثين من يربط اللون الأصفر بالخوف أو الموت، ولكن ليس لديهم دليل علمي على ذلك سوى ما يعبر عنه بعض الناس. وقد اثبتت الدراسات ان لون الأصفر المرتبط بالبياظ و ضوء النهار يثير التحفز والتهيؤ للنشاط وهو أقل من الأحمر اغراء في الطعام.

ويستعمل الاصفر فى علاج أمراض الجهاز التنفسى والكبد و يبعث النشاط فى الجهاز العصبى.

تأثيراللون الأزرق:

يعبر عن التمعن والتأمُّل والفكر عن تحليل الذَّات ودراسة النفس، وهو رمز للصفاء والهدوء والسكون و الراحة. و يساعد على تخفيض ضغط الدم، وله تأثير مسكن للجسم وهو لون الهدوء، وهو ينشط الغدة النخامية ويساعد على النوم بعمق ويقوي نخاع العظام. وهناك وجهات نظر تؤكد على أن اللون الأزرق يساعد على الإبداع. وهو

اللون الوحيد الذي يغمر سطح الأرض في البحار والأنهار والمحيطات، ويغلفها وينعكس من الغلاف الجوي على شكل مسطح أزرق عريض لا نهائي يسمى السماء، وهو لون قابل للتأثر سلبي بارد، يمتاز بتخفيف التوتر والعصبية عند الإنسان بعكس اللون الأحمر المثير للأعصاب والباعث للهيجان، واللون الأزرق النيلي في السماء سموٌ وعمق ويرمز إلى المحبة والرومانسية، وفي المياه برودة وارتواء. اذن اللون الأزرق استخدم في صورة مخفية قرآنية الا أن هذا اللون لم يدل على الخوف والوحشة إلا مع ما تركب معه من السواد.

النتائج والتوصيات:-

من خلال ما تقدم من محاور بحث الإعجاز العلمي وعلاقته بالمنهج التجريبي المعاصر أخلص إلى النتائج والتوصيات الآتية :

فبالمنهج التجريبي المعاصر تم كشف حقائق القرآن التي أخبر عنها قبل أكثر من (١٤٠٠ سنة) ومن هذه العلاقة يتأكد لنا يقيناً أن أول الناس إيماناً وخشية لله تعالى في عصرنا هم العلماء التجريبيون وبهذا تتبين لنا الأهمية الكبرى للإعجاز العلمي في عصرنا بين المسلمين بصفته وسيلة ترشدهم إلى العودة والتمسك بالقرآن العظيم، ولغير المسلمين في دعوتهم إلى الإسلام تماشياً مع المكتشفات العلمية الحديثة. يقول تعالى:﴿ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِۦ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَٰنُهُۥ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَىٰهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُۥ حُطَٰمًا ﴾ الزمر. وارتبط الأصفر بأمرين الأول هو السرور، والثاني هو الموت، أو بعبارة أدق المرحلة التي تسبق الموت. اللّونُ الأصفرُ بطولِ موجته يبعثُ النشاطَ في الجهازِ العصبيِّ، فإذا أردتَ أنْ تعلنَ إعلاناً صارخاً في الطرقاتِ العامّة، فاللونُ الأصفرُ أطولُ أمواجاً من غيره مِنَ الألوانِ، ينشطُ الجهازَ العصبيَّ، ويؤثّر فيه أبلغَ التأثيرِ. والبياض هو قمة الصفاء والنقاء والطهر والوضوح والقبول عند الله، والسواد هو قمة القتامة والإعتام والموت، وهما يتتابعان في آية واحدة للتعبير عن التباين الشديد بين لونين متناقضين أقصى التناقض لإبراز المعنى. والأخضر يرتبط بروح الدفاع والمحافظة على النفس. ويبعث في النفس الأسترخاء ويقلل من ضربات القلب ودرجة الحرارة. واللون الأزرق في القرآن الكريم جاء ليعطي دلالة عن الحزن العميق والشعور بالإشراف على الموت والكآبة الشديدة، واللون الأحمر هو لون النار بما تحتويه من قوة وإثارة وسخونة شديدة. ويؤكد المعالجون بالألوان أن جسم الإنسان يعرف بفطرته أهمية الألوان لذلك عندما تصيبه الكآبة نراه يرتاح عندما ينظر للسماء والبحر أو للخضرة والأشجار.

وملخص النتائج لدلالة والعدد الألوان في القران الكريم كما يأتي:

١- ورد لفظ ألوان ومشتقاته في سبع آيات فقط من القرآن الكريم (يلاحظ تطابق العدد مع عدد ألوان الطيف)، فقد ذكر لفظ ألوان وهو جمع كلمة (لون) في القرآن الكريم في مواضع سبعة أيضاً ولكن في ست آيات، كما جاء ذكر لفظ لون مفردة مرتين في آية واحدة من آيات القرآن الكريم.

٢- جاء ذكر لفظ الأبيض مرة واحدة فقط دلالة على أنه مصدر الألوان في حين أتت مشتقات الكلمة إحدى عشرة مرة، منها مرة تعبر عن درجة من درجاته، وعشر مرات تعبر عنه وعن صفاته (منها ست مرات جاءت لتعبر عن كنهه وخمس مرات لتعبر عن صفته)، ليصبح مجموع ما دل عليه إثني عشر مرة.

٣- جاء ذكر لفظ الأسود مرة واحدة في حين أتت مشتقات الكلمة ست مرات، منها مرتان جاءت لتعبر عن كنهه وأربع مرات لتعبر عن صفته، ليصبح المجموع سبع مرات.

٤- هو أول الألوان ذكراً في القرآن الكريم ، وقد ذكر خمس مرات في خمس آيات جاء ذكر اللون الأصفر بلفظ صفراء مرة واحدة وقد أتت مشتقات الكلمة أربعة مرات، ليصبح المجموع خمس مرات.

٥- جاء ذكر لفظ اللون الأخضر مرة واحدة في حين أتت مشتقات الكلمة سبع مرات.

٦- جاء ذكر اللون الأزرق مرة واحدة فقط باللفظ «زرقاً» في حين لم تأت أي مشتقات للكلمة في أي موضع آخر.

٧- جاء ذكر اللون الأحمر مرة واحدة فقط باللفظ « حمر»، وهو اللون الوحيد الذي اقترن بلفظ «ألوان» وذلك في قوله عز وجل: ﴿ وَمِنَ ٱلْجِبَالِ جُدَدٌۢ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَٰنُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾ ﴾ في حين أتى لفظ «وردة» كمرادف للون الأحمر مرة واحدة أيضاً، ليصبح المجموع مرتان.

٨- ورد في القرآن الكريم لفظان يدلان على شدة اللون وهما: «فاقع وغرابيب». وقد ذكر كل منهما مرة واحدة، وارتبط أولهما بلفظ «صَفْرَاء» ليوضح اللون درجة من درجات اللون الأصفر المشوب بالبياض حيث أن فاقع في اللغة تعني الباهت أو الصافي، وجاء الآخر مع لفظ «سود» يوضح شدة درجة السواد.

وعلى الرغم من أن لفظ «صُفْرٌ» من مشتقات كلمة «الأصفر» إلا أنه جاء في سورة المرسلات (الآية ٣٣) ليعبر في المعنى عن اللون الأسود المخلوط باللون الأصفر وفيه دلالة على إمكانية خلط الأسود مع الألوان الأخرى رغم قتامته. فهو لا يعبر عن اللون الأسود ولا عن اللون الأصفر، ولكن عن خليط بينهما.﴿ كَأَنَّهُۥ جِمَٰلَتٌ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾ ﴾ .

القائمة بالمصادروالمراجع:

الكتاب

١- ئيعجازي زانستى له قورئان و سونه‌تدا. م: عبدالدائم الكحيل. المترجم وأعداد:برزان ابوبكر و نرمين عمر.

٢- اللغة واللون. م: احمد مختار عمر.

٤_ لسان العرب. م: محمد بن مكرم بن على، أبو الفضل.

٥_ الضوء واللون في القران الكريم الاعجاز الضوئي _اللوني، مؤلف: نذير حمدان .

٦_ تفسير القرآن العظيم . م:ابن كثير.

٧- الكشاف عن حقائق التنزيل وعيون الأقاويل في وجوه التأويل. الزمخشري.

٨- مفاتيح الغيب - التفسير الكبير. ل فخرالدين الرازي

القائمة المصادر الألكترونية:-

1. www.abegs.org
2. www.iasj.net
3. www.quran-m.com
4. www.alukah.net
5. www.kaheel7.com
6. www.eajaz.com
7. islam.ahram.org
8. www.eajaz.org

كتاب العدد
الكون تأملات رياضية

إسم الكتاب: الكون تأملات رياضية
أسم المؤلف: د. أنور حمدي
الطبعة: الأولى
سنة الطبع: ١٤٢٠هـ ١٩٩٩م
دار النشر: دار القلم- دمشق – الدار الشامية بيروت .
السلسلة :كتب قيمة العدد ٣٠
عدد الصفحات: ١٤٤
القياس: ١٢ x ١٦ سم

من المبادىء الأولية في الأسلام .. النظر الى السماوات والارض، ومتابعة أسرارها، وكشف خباياها.. والتفكر في مجاهيلها.. ومما يؤسف له حقا.. ان المسلمين..- كأمة – متخلفة في هذا المضمار.. فقد سبقنا الغرب في المراصد العظيمة، وارسال السفن الفضائية وتخصيص مئات المليارات من الميزانية لكشف المجهول الكوني، ودراسة الكواكب والمجرات، وكأنهما لمعنيون بقوله تعالى:-﴿ يَٰمَعْشَرَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ إِنِ ٱسْتَطَعْتُمْ أَن تَنفُذُوا۟ مِنْ أَقْطَارِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ فَٱنفُذُوا۟ ۚ لَا تَنفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَٰنٍ ﴿٣٣﴾ ﴾ الرحمن.

وقد قام أكثر من فلكي او مختص في الجغرافية الفلكية بالكتابة والتأليف في مضمار الكون « كتاب الله المنظور » فقد عرضنا أكثر من كتاب في هذا التخصص كي نكون في مستوى المسؤلية الفكرية امام عظمة الخالق من خلقه كما فعله الأستاذ الدكتور أحمد زكي في كتابه (مع الله في السماء) او الدكتور زغلول النجار في موسوعته (الماء في القران الكريم) والدكتور رجا عبدالحميد عرابي في (موسوعة أسرار الكون) وماتركه الدكتور محمد جمال الدين الفندي في تراثه عن (جغرافية الفلكية) وتأملات ألأمام الشعراوي في كتاب (الله والكون) وما كتبه الكتور طالب ناهي الخفاجي في كتاب (نظرتنا المعاصرة إلى الكون).

وفي الجواب الفطري للأنسان عن المجهول تأتي الأسئلة الحاسمة في القرآن الكريم نختار:

١- ﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ﴾ . لقمان: ٢٥

٢-﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ ٱلْعَزِيزُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٩﴾ ﴾ الزخرف

٣-﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ ﴾ الزخرف

كتاب (الكون تأملات رياضية) نموذج متفرد عن كل الكتب التي تبحث عن الكون القريب من الأرض (الجغرافية الطبيعية) لأنه يحتوي على مجموعة من الأرقام والحسابات وتقرب للمعلومات الكونية عن طريق الرياضيات.

ففي ص 5، صور مصغرة للمجموعة الشمسية تتوسطها الشمس، و صورة أدبية مبسطة لسندباد يجوب الفضاء ويكشف أسراره. و أول الرحلة.. الأنطلاق من الأرض.. الكوكب الذي نعيش فيه وناكل من خيراته ونشرب من مائه ونتنفس من هوائه.. هذا الكوكب ، أرضنا كبير جدا جدا...

إن مساحته (شاملةً البحار والمحياطات) لاتصدق.. فهي تتسع لحوالي 49000 بلد مثل لبنان.

خذْ ورقة مسطرةً فيها 25 سطراً، واكتب في كل سطر إسم بلد من هذه البلدان التّسع والأربعون ألفا!! إنك ياعزيزي سوف تحتاج إلى 1960 ورقة كي تنجز هذه المهمة. أي أربع مجلدات، كل مجلد مايقارب 490 صفحة. ولو أخذ كتابة إسم كل دولة (5 ثواني)فقط، فإنك سوف تحتاج إلى عمل كتابي مستمر لمدّة ثلاثة أيام!! تكتب خلالها بشكل مستمر ليل نهار.

قطر الأرض = 12760كم (7929 ميل) ومساحة لبنان 10452كم² وعلى هذه الصورة يكتب عن بقية الكواكب السيارة في المجموعة الشمسية وفي (نبتون) يكتب (كل شئ عنده بمقدار) صدق الله المبدع.. فمن (الحسابات) الرياضية والفلكية التي اجريت على كواكب المجموعة الشمسية، وجد انه (لابد) من وجود جسم يؤثر عليها هذا الجسم المجهول.

وفي عام 1846، اي بعد 65 عاما على اكتشاف من آخر كوكب، وجد هذا الجسم المجهول (كوكب نبتون) بالضبط، حيث نبأت به الحسابات.

وعند الحديث عن (الشمس)يكتب عن قضايا رياضيات مثل: اليوم الشمسي بيومٍ قمري، اصغر من حبة سمسم في رغيف خبز/ستائر لحجب الشمسي/ بطيخ محشو بالعدس/ صبية بنت 14/الفأر والفيل/جري الشمس/وهنا يؤكد بأن الشمس تجري في الفضاء بسرعة اكبر من من سرعة الأرض بكثير، حيث تبلغ سرعة جريها (900 ألف كم في الساعة)!! فلو وضعت الشمس مثلا في طريق (مدار) الأرض لأستطاعت أن تقطعه في مدّة تقل عن (44يوماً) ولاتحتاج لمدة سنة كاملة كأرضنا. ولكن (طريق الشمس) أو مسارها الذي تجري فيه، طريق طويل طويل !!!

فرغم كل سرعتها الخارقة، فإنها تحتاج لمدة تبلغ (200 مليون سنة) حتى تكتمل دورة واحدة حول المركز الذي تدور حوله المجرة. نعم (200,000,000) سنة، ليس هناك غلط مطبعي!! أي انه بحسب مفاهيمنا فإن (السنة) من سنوات الشمس تعادل (200 مليون) سنة من سنواتنا!! إذن ماهو طول (طريقها) التي تجري فيه؟ إنه يبلغ (1,578,096,000,000,000,000)كيلومتراً .

ثم يتطرق إلى (فرن نووي)، الطاقة المتحررة من الشمس.. فيكتب (ان كل الطاقة التي يستخدمها البشر على سطح الأرض، تبلغ (8 مليون مليون/واط في الثانية الواحدة). أي ان الشمس تعطي البشرية على سطح الأرض من الطاقة مايزيد على (22ألف مرّة) عن حاجتها).

وأخيراً يتحدث عن (ألسنة الشمس) ودرجات الحرارة على سطح الشمس وباطنها.. فسبحان الله العظيم.

وبعد الشمس والمجموعة الشمسية يكتب عن (العيش في فراغ) والصور الرائعة عن مدارات الزهرة وعطارد والمريخ والمشتري وزحل التي تؤكد على الروعة والجمالية في كتاب الله المنظور.. يكتب عن المجرة -مجرة درب التبانة- أو الطريق اللبني.. ويبتدأ بالعنوان الفلكي واعداد النجوم وقياس الأطوال بالزمن والبحث عن الأبرة في كومة قش ودرب التبانة والبيض المقلي و وزن الذبابة أمام الأهرامات.. وفي (الحديقة الفلكية) يعطي مثلا نجم (إيتا كارينا Eta Carinae) الذي يبعد عنا (8000) سنة ضوئية وكتلته أكبر من كتلة شمسنا بـ(100 مرّة) أما ومضاته (اشعاعه) فهو على الأقل أشد من ومضات شمسنا بـ(6,000,000) مرّة.!!! ونجم (البيتل غوس Betal Geuse) فقطره أكبر من شمسنا بحوالي (8000 مرّة) .

ويكتب عن النجوم النوابض (كثافة النجم النابض = 5,5 مليون طن/سم³)

ومن ثم الثقوب السوداء/ البشرية جمعاء تعجز عن رفع نقطة ماء واحدة، والى القمر في عشر دقائق.

والقسم الأخير من الكتاب يبحث عن (الكون The Universe) مبتداً بالكون المعروف حتى الآن.

(إن التجمع الذي تنتمي إليه مجرتنا يمتد لعدة ملايين من السنين الضوئية، ومؤلفٌ من عدة الاف مِن المجرات، وفي هذا التجمع هناك أماكن تتركز فيها المجرات أكثر!! مثلا هناك مكان يسمى (فيركو) له كتلة تبلغ حوالي (800 الف) مليون شمس مثل شمسنا.. ويبلغ عرضه حوالي (150 ألف) سنة ضوئية..

(ان جميع هذه المجرات تتحرك مبتعدة عنا، وبسرعات مذهلة!! فبعض هذه المجرات تسير في الفضاء منطلقة بسرعة (288 ألف كيلومتر في الثانية الواحدة)!! فالكون يتمدد و (يتوسع).

(ورغم السرعات المذهلة، والضخامة غير القابلة للتخيل!! فإن الفضاء) الذي نتحرك فيه (أكبر بكثير) ولذلك يقدر الفلكيون ان احتمال تصادم مجرتين هو كإحتمال تصادم ذبابتين، اطلقت احداهما فوق مدينة دمشق السورية، واطلقت الثانية في سماء مدينة واشنطن الأمريكية.

وفي الختام .. تسبيح ودعاء..

فتبارك الخلّاق .. المبدع .. العظيم.. وصدق الله : ﴿ لَخَلْقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾ ﴾ غافر.

تعالى الملك الحق القائل:﴿ ءَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ ٱلسَّمَآءُ ۚ بَنَىٰهَا ﴿٢٧﴾ ﴾النازعات.

وصدق :﴿ سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾ ﴾ الصافات.

والحمد لله رب العالمين...

طه

كلمة في الأية سورة

طه ١ مَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡقُرۡءَانَ لِتَشۡقَىٰٓ
٢ إِلَّا تَذۡكِرَةٗ لِّمَن يَخۡشَىٰ ٣ تَنزِيلٗا
مِّمَّنۡ خَلَقَ ٱلۡأَرۡضَ وَٱلسَّمَٰوَٰتِ ٱلۡعُلَى ٤ ٱلرَّحۡمَٰنُ
عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ٥

بقلم/نشأة غفور سعيد

١- تأريخ سورة طه:

سورة (طه) مكية وعدد آياتها (١٣٥)، وكلها نزلت بمكة. وقيل إلاّ آية (١٢- ١٣)، وقد ابتدأت بخطاب النبي ﷺ بإن الله تعالى – ما أنزل عليه القرآن ليشقى بتحمل أعباء الكافرين في كفرهم، وليس هو إلاّ مذكر.. والقرآن في نزوله عليه رحمة وسعادة وشفاء للمؤمنين إلى يوم الدين.

أما ترتيب النزول فقد نزلت بعد سورة مريم اي ان ترتيب نزولها رقم ٤٥ اما تسجيلها في المصحف فإنها تأتي كذلك بعد سورة مريم برقم ٢٠ في الجزء السادس عشر من القرآن الكريم.

أهم الأحداث المرتبطة تأريخياً بالسورة حادثة إسلام الفاروق عمر بن الخطاب – رضي الله عنه – في أصدق الروايات عن إسلامه.. ورد في كتاب (التصوير الفني في القرآن) للأستاذ سيد قطب:-

ومنها رواية تقول ملخصه: إن عمر خرج متوشحا بسيفه يريد رسول الله صلى الله عليه وسلم، ورهطا من أصحابه قد اجتمعوا في بيت عند الصفا، وهم قريب من أربعين بين رجال ونساء.

وفي الطريق لقيه نعيم بن عبدالله فسأله عن وجهته فأخبره بغرضه، فحذره بني عبد مناف، ودعاه ان يرج على بعض اهله: ختنه سعيد بن

زيد بن عمرو. واخته فاطمة بنت الخطاب زوج سعيد، فقد صبأ عن دينهما. فذهب اليها عمر وهناك سمع خباباً يتلوا عليهم القرآن، فاقتحم الباب وبطش بختنه سعيد، وشج اخته فاطمة.. ثم أخذ الصحيفة بعد حوار، وفيها سورة (طه) فلما قرأ صدراً منها قال: مأاحسن هذا الكلام وأكرمه، ثم ذهب الى النبي ﷺ فأعلن إسلامه، فكبر النبي تكبيرةً عرف أهل البيت ان عمر قد أسلم). (ص١٠ ط ١).

ويؤكد قوة هذه الرواية الأستاذ مالك بن نبي في كتاب (الظاهرة القرآنية) عن تأثير تلاوة آيات من القرآن الكريم بالدخول إلى الإسلام كما حدث لعمر بن الخطاب (ص٢٣٢). وكذلك في كتاب (الفاروق عمر بن الخطاب) للأستاذ محمد رضا (ص٢٤، ط ١)، والأستاذة حنان لحام في كتابها (أضواءٌ وتأملات في سورة طه) (ص٧،ط ١).

إضافةً إلى كتب التأريخ والسيرة.

٢- كلمة (الآية) في السورة :

وردت كلمة (الأية) في السورة في ثلاثة مواضع هي:

١- ﴿ وَٱضۡمُمۡ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخۡرُجۡ بَيۡضَآءَ مِنۡ غَيۡرِ سُوٓءٍ ءَايَةً أُخۡرَىٰ ﴿٢٢﴾ ﴾

٢- ﴿ وَلَا تُعَذِّبۡهُمۡۖ قَدۡ جِئۡنَٰكَ بِـَٔايَةٖ مِّن رَّبِّكَۖ وَٱلسَّلَٰمُ عَلَىٰ مَنِ ٱتَّبَعَ ٱلۡهُدَىٰٓ ﴿٤٧﴾ ﴾

٣- ﴿ وَقَالُواْ لَوۡلَا يَأۡتِينَا بِـَٔايَةٖ مِّن رَّبِّهِۦٓۚ أَوَلَمۡ تَأۡتِهِم بَيِّنَةُ مَا فِي ٱلصُّحُفِ ٱلۡأُولَىٰ ﴿١٣٣﴾ ﴾

وكلها في معاني المعجزة المادية الحسية.

٣- مشتقات كلمة (الآية) في السورة:

في سورة (طه) وفي محتويات آياتها المباركة كلمات قدسية مشتقة من كلمة (الآية) وحسب الجدول أدناه:

أ-كلمة (آيات) وردت ثلاث مرات:

١- ﴿ كُلُواْ وَٱرۡعَوۡاْ أَنۡعَٰمَكُمۡۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّأُوْلِي ٱلنُّهَىٰ ﴿٥٤﴾ ﴾

٢- ﴿ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي مَنۡ أَسۡرَفَ وَلَمۡ يُؤۡمِنۢ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِۦۚ........ ﴿١٢٧﴾ ﴾

٣- ﴿ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّأُوْلِي ٱلنُّهَىٰ ﴿١٢٨﴾ ﴾

ب- كلمة (آياتك) وردت مرّةً واحدة

﴿ لَوۡلَآ أَرۡسَلۡتَ إِلَيۡنَا رَسُولٗا فَنَتَّبِعَ ءَايَٰتِكَ مِن قَبۡلِ أَن نَّذِلَّ وَنَخۡزَىٰ ﴿١٣٤﴾ ﴾

ج- كلمة (آياتنا) وقد وردت في ثلاثة مواقع:

١- ﴿ لِنُرِيَكَ مِنۡ ءَايَٰتِنَا ٱلۡكُبۡرَى ﴿٢٣﴾ ﴾

٢- ﴿ وَلَقَدۡ أَرَيۡنَٰهُ ءَايَٰتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ ﴿٥٦﴾ ﴾

٣- ﴿ قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتۡكَ ءَايَٰتُنَا فَنَسِيتَهَاۖ وَكَذَٰلِكَ ٱلۡيَوۡمَ تُنسَىٰ ﴿١٢٦﴾ ﴾

د- كلمة (آياتي) وردت مرّةً واحدة:

﴿ ٱذۡهَبۡ أَنتَ وَأَخُوكَ بِـَٔايَٰتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكۡرِي ﴿٤٢﴾ ﴾

٤- شخصية السورة:

تتمثل شخصية السورة في الإرتباط العضوي بين نزول القرآن على سيدنا محمد ﷺ ، ومهمته في الحياة واختياره للقيادة الجديدة للبشرية وحتى قيام الساعة، وبين قصة سيدنا موسى – عليه السلام – صاحب القيادة التأريخية لبني إسرائيل وجهاده المستميت في سبيل تحرير قومه من طغيان فرعون وجنده. والإنتصار الأخير عليه وعلى جنوده.

وتظهر مراسيم تسلم القيادة للرسول الأكرم ﷺ في المسجد الأقصى وفي حادثة الإسراء والمعراج.

(إختار ابن كثير في تأريخه ان امامته للأنبياء كانت بعدما نزل من العروج ويقول في ذلك: وهبط رسول الله ﷺ إلى بيت المقدس، والظاهر ان الأنبياء هبطوا معه تكريماً وتعظيما، عند رجوعه من الحضوة الألهية العظيمة، كما عادة الوافدين، لايجتمعون بأحد قبل الذين طلبوه إليه، ولهذا كان كلما سأل على واحد منهم يقول له جبريل: هذا فلان فسلم عليه، فلو كان ذلك انه قال ﷺ « فلما حانت الصلاة أممتهم، ولم يجيء وقت إذ ذاك إلا صلاة الفجر، فتقدمهم اماماً لهم عن امر جبريل فيما يرويه عن ربه عزوجل») البداية والنهاية ج٣/ص١٣، نقلاً من (زهرة التفاسير ج٨/ للأمام محمد أبو زهرة).

وتحقيقاً لقوله تعالى :﴿ وَكَذَٰلِكَ جَعَلۡنَٰكُمۡ أُمَّةٗ وَسَطٗا لِّتَكُونُواْ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيۡكُمۡ شَهِيدٗاۗ ﴾.. وتلك هي قيادته للبشرية.

وسورة (طه) الوسيلة الناجحة لقيادة المصطفى ﷺ في انزال القرآن الكريم إبتداءاً ﴿ مَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡقُرۡءَانَ لِتَشۡقَىٰٓ ﴿٢﴾ ﴾ وأنتهاءا من آخر السورة..﴿ فَسَتَعۡلَمُونَ مَنۡ أَصۡحَٰبُ ٱلصِّرَٰطِ ٱلسَّوِيِّ وَمَنِ ٱهۡتَدَىٰ ﴿١٣٥﴾ ﴾ .

٥- موضوعات السورة:

١- القرآن الكريم مصدر إشعاع لسعادة الإنسان و وسيلةٌ صادقةٌ لرقيهِ في دروب الحضارة والتقدم والأمان.

٢- قصة حياة النبي موسى – عليه السلام – في مراحل:

أ- اللقاء الأول.. والتكليف والرسالة والنبوة.

ب- المعجزات الحسية: العصا ..اليد.

ج- هارون النبي مع أخيه موسى -عليهما السلام- .

د- ولادة موسى وكفالته.

هـ- الرسالة والتبليغ.

و- مواجهة فرعون وعناده في مواجهة الرسالة.

ز- السحرة وإيمانهم.

ح- النتيجة.

ط- نجاة بني إسرائيل وغرق فرعون وجنوده.

ي- موسى – عليه السلام – وقيادة بني إسرائيل.

ك- عبادة العجل وفتنة السامري.

ل- موسى وهارون – عليهما السلام – وبني إسرائيل.

٣- التوحيد الخالص وعقوبة الأفكار المخذولة – (الشرك بالله).

٤- من مشاهد يوم القيامة. الأرض – السماء – الناس.

٥- الجزاء في الأخوة، ودور القرآن في الدنيا.

٦- حكاية آدم – عليه السلام – في حمل الرسالة والصراع الأبدي مع الشيطان.

٧- نموذج من الإعراض عن المنهج الإلهي في الحياة.

٨- الرسول الخاتم ﷺ ودوره في الرسالة. ومستلزمات الدعوة والداعية.

٩- التوافق البياني بين بداية السورة وختامها.

١٠- دور القرآن في حياة المسلم.

١١- دروس وعبر من السورة للدعوة والداعية.

أ- القرآن رحمة وسعادة..

﴿ مَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡقُرۡءَانَ لِتَشۡقَىٰٓ ﴾

﴿ أَوَلَمۡ يَكۡفِهِمۡ أَنَّآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ يُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَرَحۡمَةٗ وَذِكۡرَىٰ لِقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ﴿٥١﴾ ﴾العنكبوت.

ب-اسلوب الدعوة الى الله: اللين والقول الحسن.

ت-اسلوب النقاش والحجة المستعلية وقوة البيان.

ث-الإصرار على الحق. وعدم التنازل عنه، وتحمل النتائج.

ج-التوازن في الحياة اساس التربية الربانية.

ح-التوحيد الخالص. والعبادة لله وحده.

خ-النصر النهائي للمؤمنين.

د-المحادثة والكلام مع الله سبحانه وتعالى في تلاوة القرآن وأداء الصلاة.

والحمد لله رب العالمين.

خاطرة العدد

ألم نجعل له عينين

عند مراجعتي لعيادة طبيب العيون وفي غرفة استقبال المراجعين شاهدت لوحة فنية ملونة، أروع وأجمل لوحة لفنان تشكيلي توضع لوحاته في صالات الإستقبال.. وعندما هممت بالجلوس بعد التيقن من موعد اللقاء، عرفت ان اللوحة المعلقة للعين البشرية، وقد تم التأشير على جوانبها المتنوعة.. وكانت اكثر من خمسين إشارة وعلامة توضيح..

أمعنت النظر في اللوحة الأجنبية التي كانت تنقصها إحدى الآيتين:- ﴿أَلَمْ نَجْعَل لَّهُۥ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾﴾ البلد، و﴿وَفِيٓ أَنفُسِكُمْۚ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾﴾ الذاريات.

وبعد الإنتهاء من إجراءات الفحص والمعالجة، عدت الى مكتبتي، لعلي اجد فيها ضالتي عن (عظمة الخالق في خلق نعمة البصر عند الكائنات الحية عامة وفي الإنسان خاصة).. وعادت بي الذاكرة الى قصة (مدينة العميان) للكاتب الأنجليزي H.G.well، وخاصة في صراع الزائر الى قريتهم والذي يمتلك عينين ومحاولتهم المستمتة من اجلِ إنقاذه من هذا الجزء (الزائد) في جسده، ليتشابه معهم في الخلق والخُلق.. وقديما قيل: في مدينة العميان على المرء وضع يديه على عينيه.

ويالأسف لم أجد في كتب التفسير المتوفرة لدي أية إشارة الى هذا الأعجاز العظيم في خلق الأنسان.. وهذا الجزء الصغير في وجه الإنسان.. كيف يعمل؟ كيف يبصر؟.. كيف يحافظ عليه من المخاطر.. هذا الإعجاز الطبي في القدرة الألهية في الخلق وصفاً (الطب محراب الأيمان).

فمنذ الأيام الأولى من تكوين الجنين في رحم الأم، يقول المصطفى ﷺ في حديث، يعتبر قمة في الأعجاز العلمي، لرقته وموافقته لأحدث الرؤى الطبية في عالم التشريح وتطور الأجنة: (سجد وجهي للذي فطره وصوره وشق سمعه وبصره...) أخرجه مسلم ح – ٣٨، وهو ماتؤكده الرسومات الطبية المختبرية في (الحويصلة البصرية والتجويف البصري) في حدود الأسبوع العشرين من الخلق. لست طبيبا مختصا حتى ادلي بدلوي في تركيب العين العجيب، ولكني اشير الى بعض معالم الاعجاز في (خلق العين)، ولعل الأطباء المختصون يكتبون بحوثا في هذا المجال،ليستفيد منها اهل الأعجاز العلمي في القرآن والسنة.

١.موقع العين والبصر في محيط الوجه.

٢.وسائل حفظ العين: الأجفان، والرموش، والدموع.

٣.أقسام وتركيب العين:

أ – الملتحمة. ب – المنطقة الصلبة . ج- المشيمة. د- الشبكية.

هـ - الأوتار الهدبية. و- عدسة العين. ز- النهاية المسننة.

ح- البؤبؤ. ط- أحزمة الأعصاب. ي- كيفية الرؤيا. ك- موجات الألوان.

ل- أمراض العين. م- مسألة ضغط العين. س- العمى والذكاء.

٤.في دراسة مدى قدرة العين البشرية في تمييز الألوان.. فقد اثبت العلم ان في الكون أشياء كثيرة لايبصرها الأنسان، وان كانت امامه، ذلك لأن ابصار الأنسان محصور بمجال محدد باللونين البنفسجي والأحمر، وما يتلو هذين اللونين من الألوان.

سرعة إهتزاز الألوان ببليون/ ثانية:

⋆ البنفسجي	750 بليون/ثانية.
⋆ الأزرق	634 بليون/ثانية.
⋆الأخضر	570 بليون/ثانية.
⋆الأصفر	520 بليون/ثانية.
⋆البرتقالي	500 بليون/ثانية.
⋆الأحمر	430 بليون/ثانية.
⋆تحت الحمراء	300 بليون/ثانية.

فهناك ألوان مرئية وأخرى غير مرئية.

بقلم/ صاحب الأمتياز

في شبكة العين يوجد عشر طبقات، في آخرها مئة واربعون مليون مستقبل للضوء، مابين مخروط وعصبة. ويخرج من العين الى الدماغ عصب بصري يحوي خمسمائة ألف ليف عصبي. ولو درجنا اللون الأخضر، مثلا، ثمانمائة ألف درجة، لاستطاعت العين السليمة ان تميز بين درجتين. اليست هذه معجزة؟ عبدالرحمن سعدالدين/ آيات الأعجاز العلمي ص ٣٨٢ – ٣٨٣، الجواب.. نعم انها المعجزة الخالدة التي تحدى بها الله –سبحانه وتعالى– عندما خاطب الأنسان..﴿ هَٰذَا خَلْقُ ٱللَّهِ فَأَرُونِى مَاذَا خَلَقَ ٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦۚ بَلِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿١١﴾﴾ لقمان.

وفي الختام:

أنقل ماكتبه العلامة زغلول النجار عن (العين) في موسوعته عن (الأنسان) حيث يقول:

(تبدأ حويصلة ألأبصار في التخلق في نهاية الأسبوع الرابع حين تظهر عدسة العين في أواخر الأسبوع الرابع وأوائل الأسبوع الخامس. وفي الأسبوع الخامس تأخذ شكل المخروط، وتتصل مباشرة بعصب الابصار. والطبقة الخارجية تشمل كلا من قزحية العين والجسم الهدبي، وتفقد خلايا عدسة العين انويتها لتصبح كاملة الشفافية، ويظهر كل من الصلبة والقرنية ومشيمة العين والجفون ورموش العين والملتحمة في الأسبوع السابع من عمر الجنين.. وتَتلّون الغدد الدمعية بالأنف.

ولاتشق الجفون الا في الشهر السابع من عمر الجنين. بينما تكون قد اكتملت والتصقت في الشهر الثالث. وتكون شبكية العين قد تمت في أربع طبقات، وتستكمل الى تسع بتمام الشهر السابع ويكون العصب البصري قد تصالب في مساره حتى يصل الى مؤخرة المخ) ص١٦٦-١٦٧

ان أهل الأختصاص لقادرون على بيان الإعجاز الخلقي والبايولوجي في صفات الأنسان، في سمعه وبصره وفمه ومنظره وقوامه، وبقية الأجهزة المتناسقة، التي قال عنها الله سبحانه وتعالى: ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ فِىٓ أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾﴾ التين، وقوله:﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْإِنسَٰنُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ ٱلْكَرِيمِ ﴿٦﴾ ٱلَّذِى خَلَقَكَ فَسَوَّىٰكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِىٓ أَىِّ صُورَةٍ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾﴾ الأنفطار.

والحمد لله رب العالمين..

برایان و خوشکانی بەڕێز ...
سەلامی خوای گەورەتان لێ بێت...

وا ماوەی چەند ساڵێکە و، دوای ئەوەی مۆڵەتی فەرمیمان بەدەست هێنا بۆ دامەزراندنی «ناوەندی کوردستان بۆ ئیعجازی زانستی لە قورئان و سوننەتدا».
لە پلان و پڕۆژەکانی داهاتووماندا ئەوەمان داناوە کە تەلارێکی تایبەت بەخۆمان هەبێت بۆ ئەوەی ئەو چالاکی و بەرنامانەی خۆمانی لێ بەڕێوە ببەین کە لە پەیڕەو و پرۆگرامی ناوخۆیی ناوەنددا تۆمارمان کردوون. بەتایبەت دوای ئەوەی کە تەمەنی ناوەندمان دەیەی یەکەمی بڕی، خوا لەهەموو خراپەیەك بە دووری بگرێت.
جا لەبەرئەوەی لەلایەنی خۆمانەوە نیازمان ساغ کردۆتەوە بۆ خوای گەورە، ئەوا بە چاکەی خۆی منەتی لێ نایین کە بە هەوڵ و تەقالای ئەندامانی ناوەند و، بە هاوکاری و پشتگیریی کەسانی ئیماندار لە دام و دەزگای شارەوانی و کۆمەڵگای دەوروبەر، بگەینە ئەم دەسکەوتە مەزنەی تەلاری گەردنکەشی شایستە بۆ «ئیعجازی زانستی لە قورئان و سوننەتدا».
وا ئەمڕۆش، بە فەزڵی خوای گەورە و پاشان درێژکردنی دەستی یارمەتی لەلایەن موسڵمانانی خێرخوازەوە، پەیکەری سەرەکی تەلارەکە تەواو بووە و، کاریش بە گەرموگوڕی بەردەوامە لە تەواوکردنی ناوەوەی تەلارەکە و پێداویستیەکانی دیکەی.

ئێستا ئەم تەلارە ئەو پەڕی پێویستیی بە هاوکاریی سەخاوەتمەندانەی بەڕێزتانە، کە ئەوەش دەبێتە هێمای پلە بەرزیی ئیمانتان و پشتگیریتان بۆ ئەم پڕۆژە قورئانی یە.
ئێمە لەوپەڕی دڵنیاییدایین کە هەر شتێك پێشکەش بەم پڕۆژە ئیمانی یە بکەن، هەر لە دنیادا لە تۆماری «سەدەقەی بەردەوام» و کاری خواناسیتاندا دەنووسرێت.
لەو دنیاشدا بۆتان دەبێتە مایەی خاوێنکردنەوەی دەروونەکان لە چڵك و گوناهەکان و، بە دەستهێنانی پاداشتی زۆر و نەبڕاوە –بە پشتیوانی خوا- لەلایەن خوای گەورەی دەوڵەمەندی سوپاسکراو کە هەرگیز پاداشتی چاکەکاران ون ناکات.
وا ئێمە چاوەڕێی دەست پێشخەریتانین و .. بۆ پشتگیریتان لەم خزمەتەی قورئانی پیرۆزدا چاوەڕوانین و سەرەتا و دەرەنجامی ئەم پڕۆژەیەشمان تەنها لە خزمەتی قورئانی پیرۆزدایە. کەواتە خۆتان لە پاداشتی بەخشین بەم پڕۆژە مەزنە بێ بەش مەفەرموون.

﴿ وَأَنفِقُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا تُلۡقُواْ بِأَيۡدِيكُمۡ إِلَى ٱلتَّهۡلُكَةِ وَأَحۡسِنُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ١٩٥ ﴾ البقرة

خوای گەورە هەموومان سەربخات لە خزمەتی قورئانی مەزندا.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته